

LÊ VĂN TRƯỞNG

*Hai
bàn
tay*

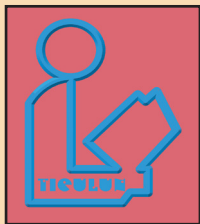
**THẺNG
CON
TRAI**

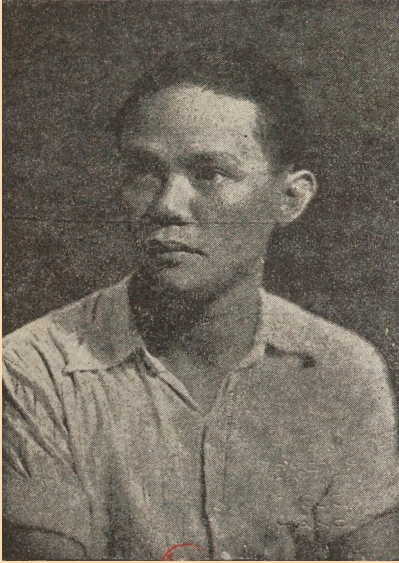
TRUYỆN DÀI

**NHÀ XUẤT BẢN
ĐỜI MỚI - HANOI**

HAI BÀN TAY THẰNG CON TRAI

LÊ VĂN TRƯỜNG

Lê Văn Trương (1906-1964), bút hiệu Cô Lý, là nhà báo, nhà văn Việt Nam thời tiền chiến.

Theo nhiều nhà nghiên cứu văn học Việt, hiện nay (2009), ông được xem là cây bút có số lượng tác phẩm nhiều nhất.

5 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

Gặp Kế, Bình hỏi ngay :

- Thế nào, họ có bằng lòng không ?

Uể oải, Kế đáp :

- Họ còn lưỡng-lự, nhưng xem ý...

Không để bạn nói hết câu, Bình cắt ngang :

Họ nghi ngại chứ gì ? Họ ngờ lại như những đám xin việc khác xoay xở chứ gì ?

Rồi đánh diêm châm thuốc, chàng nói to hơn :

- Thôi, không cần nữa anh ạ. Họ đã không tin thì thôi. Thiếu gì đám !

Thấy bạn ruỗi ra, Kế vội ngăn. Ngăn với cái lời gằn như van xin :

- Thì anh cứ để tôi bảo họ lần nữa, tất phải được.

Rồi nói thẳng một hơi :

- Tôi giảng giải, họ đã nghe ra. Nhưng vì tháng trước mất ngót ba trăm với lão ký Tảo nên bây giờ trợn. Vả lại, việc như thế, nói ra có thành tin. Nhường cho một chỗ lương tháng bảy mươi đồng, mà chỉ lấy một trăm rưởi, từ thượng cổ chưa bao giờ có.

Bình lại ngắt lời bạn :

- Vì thế nên họ không tin chứ gì ?

Vốn biết Bình trực tính, và khi lòng tự ái bị thương thì nhà vàng đấy cũng hất đi, nên Kế vội vàng đàn-giải :

- Không, không phải người ta không tin.

- Thế sao ?

- Vì tôi nói không rõ ràng lắm.

Suy nghĩ một phút, Kế bồng hoa tay lên :

- Để tôi đưa anh lại, anh bảo thì xong ngay.

Bình xua xua :

- Chịu, tôi lại thế nào được !

Kế sịu mặt :

- Bà cô tôi đấy mà, anh cứ lại.

Đang cái đàn bực bõ, Bình «chà !» một cái, rồi rún vai :

- Ai thì tôi cũng không lại. Ai cầu cạnh tôi thì cầu cạnh, tôi không phải đến nói khó với ai.

7 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

Kể nhũn nhận :

- Anh lại chơi với tôi nhân thể. Anh không nói thì thôi, để tôi bảo họ. Làm gì mà phải cầu với cạnh.

Hơi hỏi hận vì đã vặc với bạn, Bình lại ôn-tồn :

- Cô anh cũng như cô tôi, nhưng vì tính tôi không quen mặc cả những việc vụn vặt, nên tôi không lại. Thôi để chỗ khác vậy.

Kể năn-nỉ :

- Thấy có việc tốt, tôi muốn cho người con cô tôi...

Rồi lay lay cánh tay Bình :

- Thôi, anh không lại thì thôi. Nhưng anh đừng bảo ai vội. Thực tình, tôi rất muốn giúp cô tôi. Vì nếu con bà ta cò việc, thì nhà cũng đỡ túng bấn.

Thấy cái vẻ khúm núm của bạn trước mình nó thảm hại quá, Bình thương. Nhưng là người quen sống đời sống ngang bằng sổ ngay của các nhà doanh nghiệp, chàng bèn bảo :

- Thôi tùy anh, muốn thu xếp thế nào thì thu xếp. Nhưng lại nói với họ, chắc anh đã rõ tính tôi, tôi không lại đâu.

Thấy bạn đã dịu, Kế nở một nụ cười sung sướng. Chàng rút khăn tay lau mồ hôi và mở khuy áo đập đập :

- Gớm, nóng quá ! Mồ hôi ướt như tắm !

Rồi như chợt hiểu mình đã nói một câu thừa trước mặt một người bạn không bao giờ chịu nghe một lời ngoài đầu đề, vội chữa ngay :

- Nóng thế mà tôi lại phải xuống tận ô bảo họ chiều nay lên anh.

Bình hiểu, hiểu cái «vót» của bạn, ban cho một nụ cười :

- Làm ơn cho người, phải chịu vất vả chứ.

Và cười một cái cười dù cho Kế hiểu câu làm ơn đây, chàng dùng trong cả hai nghĩa.

Làm ơn cho cô và cũng cho bạn nữa.

Kế hoan hỉ, nói như phân vua :

- Đấy, rồi anh xem, lần này tôi bảo thế nào họ cũng nghe. Họ sẽ lên anh chiều nay.

Muốn chấm hết cho câu chuyện, Bình đưa thuốc mời Kế. Và khi châm diêm cho bạn, chàng nói ngay :

9 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Anh đi đi cho được việc. Nếu họ bằng lòng, anh bảo họ lên tôi.

Nhưng khi Kế đi được mấy bước, chàng lại gọi giật lại :

- Như anh đã biết, tôi không quen kèo cò bớt một thêm hai trong các việc nhỏ-nhặt. Vậy nếu họ bằng lòng, anh bảo họ phải xếp đủ số trăm rưởi. Nếu họ không bằng lòng thì thôi.

Kế gật lấy gật để :

- Vâng, tôi hiểu, đời nào họ dám. Vả như thế là hơi lắm rồi.

Khi thấy Kế tung tăng đi như kẻ tìm được mối bán hàng, Bình mỉm cười. Chàng cười cái anh bạn cao lêu đêu như con cò vượn cổ trên bờ ruộng, lúc nào cũng lật đà lật đặt như người quản-lý một hiệu buôn lúc bán phá-giá. Gọi một thằng bé, chàng mua hai tờ báo. Một tờ chữ pháp, một tờ quốc văn. Rồi chàng đi bước một, thùng thỉnh như người vô tư lự.

Bình bước chân vào nhà, một tiếng cười ròn rã đón chàng. Rồi Liên chạy ra, chúi đầu vào nách người yêu :

- Đợi anh mãi, sao bây giờ mới về ?

Bình phớt một cái hôn lên mái tóc Liên, rồi nựng :

- Tội nghiệp em tôi, phải đợi lâu quá ! Thế đã đói chưa ?

Liên níu hai cánh tay, đẩy đẩy chân như đứa bé đòi mua đồ chơi chưa được :

- Em không đói, nhưng sao anh về chậm thế ? Để em đợi, bực mình quá !

Liên nhăn mặt sau câu nói, làm cho Bình cười rộ lên. Chàng sẽ mím môi, lắc lắc vai người yêu :

- Em tôi, lúc nào cũng bực mình, lúc nào cũng vòi... Em tôi là gớm lắm !

Liên vẫn sụng sịu :

- Lần sau, đến giờ anh không về, em không đợi đâu.

Bình phá lên cười :

- Đến giờ nào ? Ở kia, Liên của anh mê à ? Anh làm ở sở nào mà giờ với giấc ?

Ngẩn mặt, Liên biết mình nhầm, nhưng cũng vẫn chông-chế :

11 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Giờ ăn cơm chứ giờ nào ?

Bình ngồi xuống «divan», cởi giày :

- Ủ thì lần sau anh sẽ về đúng giờ. Về thật đúng để em khỏi phải đợi.

Có tiếng chuông xe đạp ở cửa, Bình bèn bảo Liên :

- Kia, chú Văn đã về, mở cửa cho chú.

Liên chưa kịp nhích chân, Văn đã vào :

- Chị ạ !

- Chú, sao bây giờ mới về ?

Rồi này thẹn vì quen như hỏi Bình, nàng quay nhìn người yêu. Bình hiểu cái thẹn của Liên. Chàng chỉ tủm tỉm, không nói gì.

- Thừa chị, hôm nay về muộn nửa giờ. Vì có ông chủ ở Saigon ra khám sỏ.

Văn đáp Liên xong, toan hỏi anh. Nhưng cái đưa mắt nhanh như chớp của Bình khiến Văn im ngay. Một cái tíc-tắc ẩn bao nhiêu tình ý đã diễn ra rất kín đáo trước mặt Liên, nhưng nàng vẫn không biết gì cả. Nàng vẫn không biết rằng ông Hoàng của nàng không phải là nhà

doanh thương tiền vạn như mấy tháng trước đây nữa. Nàng lại không biết cả rằng ông Hoàng của nàng đang thất-thế, rất có thể, chỉ một tháng nữa, sẽ từ ngôi nhà có hai ba bao-lan này, đổi sang một căn nhà xinh xẻo, hay nói cho đúng chật hẹp hơn. Cả một tang-thương suýt nữa trào ra ở trên môi Văn. Nhưng người anh tinh tế ấy đã đưa một đà mắt để ngăn cái hớ hênh, không cho tiết-lộ tình cảnh, Liên vẫn không biết gì cả. Nàng không biết rằng gian buồng nàng đang đứng đây, hiện là chiến trường của một nhà doanh-nghiệp, mà cái phút nàng đang mê say tình ái là cái phút suýt nữa một tiếng chuyển núi sẽ gầm lên. À, nếu Văn vô ý nói chuyện nhường lại việc cho người ta lấy trăm rưởi bạc ! Nếu Văn chỉ hé một khe cửa thì cả một cơn gió sẽ ào vào. Và sẽ làm rung chuyển mọi vật. Mà biết đâu, cái vật mà người xưa bảo là không thể rung chuyển được là lòng người chẳng bị ngã sụi ! Và bao nhiêu kinh-khiếp diễn ra trong gian nhà này, cũng không đáng hải hùng bằng có một tấm lòng biến đổi. Sự nghiêng ngửa của kinh-doanh có nghĩa gì, đứng trước cái rời đổi của tình yêu. Hết cả hãy đến, nếu như số phận muốn thử thách, nhưng hãy tránh cho Bình cái đau kinh hồn, cái đau bị phụ bạc, chỉ vì mình nghèo ! Vì hỡi ơi ! tuy yêu Liên, tuy được Liên yêu, nhưng con mắt của trái tim đã cho chàng biết người yêu của mình còn non nớt lắm, còn yếu đuối lắm.

13 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

Biết thế, chàng vẫn không kém mê-say. Chàng vẫn thấy Liên là xương sống của đời mình, mặc dầu chàng vẫn phải băn-khoăn về chỗ kém-cỏi của người yêu. Cho nên, đã năm sáu tháng nay, chàng sa-sút mà Liên vẫn không biết. Chàng mất hơn vạn bạc vào một chuyến hàng. Liên tuy biết sự mất mát của chàng, nhưng gọi là biết thế thôi. Nàng có ngờ đâu cái mất ấy như chiếc vò lớn giáng xuống cốc, làm tụt hẳn chàng xuống tận đất đen. Đã hơn một tháng nay, chàng chịu thúc thủ. Các lái thấy chàng không năng lui tới, cơ hồ cũng quên hẳn tên chàng. Trước các lời thăm hỏi của bè hạn, chàng chỉ đáp sau một cái chặc lưỡi :

- Tôi mệt nên tạm nghỉ ít lâu.

Có người tưởng thật, làm bộ khuyên nhủ :

- Ấy bác cũng nên dưỡng sức, chẳng có làm được giàu thì lại không còn sức mà hưởng. Lại như lão Nam-Lai, bỏ cả trăm vạn lần cô vợ trẻ măng...

Chàng chỉ mỉm cười cảm ơn. Nhưng trong cái mỉm cười vẫn hàm một câu trả lời :

- Tôi thì chưa được như ông Nam-Lai, vì làm giàu mà mất mạng. Và có lẽ trái lại.

Đưa Liên ra xe, Bình quay vào với một câu hỏi :

- Thế nào, ông ấy bằng lòng chứ chú ?

Văn, mặt rầu rầu :

- Thừa anh vâng. Nhưng em...

Nhìn em một cách nghiêm nghị, Bình nói như người truyền lệnh.

- Không nhưng gì cả. Chú thương anh, nhưng chưa cần bằng thương chính thân chú. Anh không thích những cái lỗi suy tính đàn bà ấy. Không cần, một lẽ cũng không bỏ. Cần, một đầu cũng quăng ra. Anh xét lúc này cần phải thu-xếp như thế. Anh có bốn phận lo cho tương lai của chú, hơn là lo cho sinh kế bây giờ. Chủ phải nghe anh, bỏ cái đầu óc nhi nữ đi. Nếu giới muốn cho chú có cái thứ tính toán rom rác ấy, đã cho chú là đàn bà. Không là đàn bà thì đừng có tính việc đời theo cái lối chẻ tăm ấy. Cứ việc xin thôi, cứ việc ở nhà. Đâu có đó.

Rồi, trong một cái hắt hàm ngạo ngễ, hỏi Văn :

- Chú xem, có bao giờ người ta thành công, nếu chỉ cầu bình an. Không có những cái lo héo ruột, không có những nỗi buồn nát tim, thằng người làm gì có vinh

15 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

quang ! Cứ bo bo như chú, thì hai anh em, rồi đến thành ông cả Bình, ông hai Văn cả. Phải nhích chân lên một tí chứ. Và này nhớ, cùng tắc biến, biến tắc thông, thông tắc cửu.

Đoạn, gõ tay xuống bàn làm díp :

- Soyons beaux joueurs !

- Em vẫn biết anh dạy là đúng, nhưng lần này tình thế cấp bách quá nên em xin anh hãy cho em đi làm ít lâu nữa. Lúc nào cơ hội đến, hoàn cảnh cho phép, em sẽ xin thôi.

Bình với bao diêm trên tủ «buffet» :

- Hoàn cảnh cho phép ! Hừ, hoàn cảnh không cho phép bao giờ cả. Chỉ có thằng người cho phép hoàn cảnh. Những kẻ sợ sống thì hoàn cảnh có đến tận gáy cũng vẫn đủ thời-giờ trì hoãn. Hoàn cảnh không phải ở trời nam biển bắc nào dẫn đến, mà ở ngay lòng ta, đầu ta, tay ta. Ta định nó vào ngày giờ nào, nó ở ngày giờ ấy.

Yên lặng một lát, chàng tiếp :

- Mai cứ xin thôi. Tôi viết cho mấy chữ, đưa cho ông ấy. Ông ấy không bằng lòng cho người thay cũng thôi.

Và dần từng tiếng :

- Đã thôi thì phải thôi hẳn !

Văn ngoan ngoãn như đứa bé đưa giả người nhón một thứ đồ vật gì :

- Nhưng thưa anh, nếu ông ấy không bằng lòng cho đưa người thay ?

Bình cười :

- Thì có làm sao ! Có một nghìn lối đến, miễn mình muốn đến.

Văn, như vừa được truyền lửa thiêng của anh, bốc lòng, tươi tỉnh :

- Ban nãy, tí nữa em nói hớ, chị Liên biết chuyện thì nguy...

Đang hăng-hái, bỗng Bình sụm mặt, chàng tần ngần, chép miệng :

- Giấu sự túng quẫn của mình với người mình yêu, là một điều khổ lòng vô cùng. Nhất là anh, anh càng thấy xót sa, khi có thể áp môi vào môi nhau, áp má vào má nhau, mà lại phải giấu nhau cái việc ăn mày ấy.

17 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

Rồi băng khuâng nhìn ra vườn :

- Song biết làm thế nào khác, khi mình biết rõ lòng người yêu đuối. Jésus Christ hành đạo đã có lúc phải dùng đến phép hóa ra bánh để làm yên lòng môn đồ. Thật là chua xót !

Vẫn ái-ngại theo cái ái-ngại của anh :

- Nhưng rồi thế nào chị Liên chả biết ! Vì nhà ta sẽ dọn đi.

- Hẳn rồi, chính anh có bốn phận phải nói rõ cảnh tình của mình cho Liên biết. Nhưng chưa phải lúc. Một người như anh, có thể giấu Liên thế nào được.

Một tia sáng vút từ mắt Bình bắn ra :

- Nhưng đây, rồi em xem. Liên yêu anh chân thật thế, cũng chưa chắc đã qua được bước này. Mà giá có qua được, cũng phải sây sứt chân tay.

Đập tay xuống đùi như người phó mặc cho một ý định :

- Biết làm thế nào, cái đến rồi sẽ đến. Biết là biết đường lối của sự vật để mà lần đi thôi. Cái lẽ dĩ nhiên của nó, mình cản lại thế nào được là rơm rác, vào lửa thì phải cháy. Ai có cách nào làm khác.

Văn an ủi anh trong sự bày tỏ ý kiến :

- Không đến nỗi bi quan đâu, anh ạ. Chị Liên, em biết, không như người ta đâu.

Bình nhìn em, âu yếm :

- Chị Liên hay ai đi nữa, cũng vẫn có thể yếu đuối. Có gì là lạ. Điều bất-hạnh là kém mà không đổi, chậm mà không muốn nhanh.

Văn vẫn một mực bênh vực Liên, bênh vực Liên, nhưng kỳ thực là để làm yên lòng anh :

- Em chắc chị Liên sẽ chẳng nghĩ gì về sự anh buồn thua bán lỗ cả. Chị ấy không đến nỗi vật-chất lắm. Em không hề thấy chị ấy tỏ ý thích giàu sang bao giờ.

Bình rụi tàn thuốc :

- Giàu sang, ai không thích, không thích không phải là người. Nhưng phải hiểu cái nghĩa của đồng tiền. Nếu chỉ học hà học hĩ, làm giàu một cách gục đầu vai vế, sự giàu sang ấy chẳng những không là một cơ vinh hiển, trái lại, là tấm mộ-chí cay độc khắc cả một rửa-sả của thế nhân.

Rồi hạ giọng :

19 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Đến ngay chính chú là trẻ đã được đào luyện từ tấm bé, đến bây giờ, nhiều lúc còn rụt-rè trước những toan-tính mạo hiểm nữa là. Phải trải trăm thử thách, nghìn đe dọa, mới gan lì được trước mọi suy biến của cảnh ngộ.

Lấy tay khê đập đập xuống bàn :

- Có phải thế không chú ?

Văn ứng thẹn :

- Vâng.

- À, là người, chúng ta phải nhận cái kém không phải của riêng mình, mà của cả kiếp người. Nhận để tài-bồi thêm. Không nhận nhược điểm và những bất lực của thằng người, không bao giờ sống cho ra sống được đâu.

* * *

Thấy có khách đến, Bình tắt «radios».

- Lạy ông ạ.

- Không dám, chào cụ.

Kế vội giới thiệu :

- Thưa anh, đây là bà cô tôi, muốn nhờ anh...

Bình đáp :

- Vâng, tôi đã hiểu.

Bà cụ, giọng run run, chỉ cậu con :

- Thừa trình ông, cháu nghỉ đã hơn một năm, chưa có việc làm...

Rồi lại chỉ Ké :

- Anh Phán cháu về bảo ông nhường việc cho. Và phải chạy trăm rưởi bạc. Thừa ông...

Bình vốn là người không quen những chuyện chạy chọt, ngượng chẳng muốn để bà cụ nói dài đằng, vội cắt nghĩa ngay :

- Thôi, tôi cứ nói vắn tắt để cụ hiểu thể này này : Em tôi đang làm cho sở Rượu, tháng bảy mươi đồng. Nhưng tôi không muốn cho nó đi làm nữa. Vậy cụ có muốn cho cậu ấy có việc thì tôi bảo em tôi đưa vào làm thay. Và cụ phải đưa cho em tôi một trăm rưởi.

Bà cụ toan nói. Bình vội-vàng thu hẹp chiều dài câu chuyện :

- Tiền thì cụ không phải đưa trước. Mai em tôi nó dẫn cậu ấy đến trước mặt ông chủ. Nó nói được thì rồi cụ sẽ

21 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

đưa, bằng không thì thôi.

Rồi chàng quay nói tiếng Pháp với Ké :

- Tôi phải đi đặng này một chút, anh đợi em tôi về, sẽ hỏi nó.

Rồi chàng để bà cụ và Ké đợi Văn, gọi xe lại đặng xướng Đồng Xuân.

Bình lấy tấm danh thiếp, đưa cho tên người nhà.

Hai ngọn đèn ở cửa bật sáng. Chủ nhân cổ cồn cứng, cravate đen, ra đón khách. Sau khi bồi rót rượu xong, chủ nhân vừa đưa hộp xì-gà mời, vừa nói :

- Thưa ngài, bạn tôi, ông François giới thiệu ngài đã lâu. Nhưng hôm nay mới được dịp hầu ngài.

Bình nhũn nhặn trong câu trả lời :

- Đa tạ ngài.

Chủ nhân vào đề :

- Thưa ngài, tôi nghe danh ngài bên xưởng đã lâu, thật lòng hâm mộ lắm. Bao nhiêu lần chỉ tìm dịp để được hầu ngài. Mãi đến bây giờ mới được hân hạnh hội kiến. Tôi đã nói rõ cả sự thể với ông bạn tôi, chắc ông

cũng có ngỏ với ngài. Vậy xin ngài cho biết ý-kiến.

Nghĩ ngợi một lúc, Bình bình tĩnh trả lời :

- Trước hết, tôi hãy cảm ơn ngài vì đã nghĩ đến tôi trong sự cộng tác. Và muốn để ngài khỏi phải thắc-mắc, tôi xin thưa ngay, tôi không thể nào giúp ngài trong sự chế tạo được.

Chủ nhân giật nảy mình, nhưng lại trấn- tĩnh ngay :

- Thưa ngài, ông bạn tôi, chắc đã nói rõ hết những điều kiện tôi dâng ngài.

Bình đáp ngay :

- Bẩm vâng, tôi đã được nghe cả.

Chủ nhân nhũn nhận cái thứ nhũn nhận của những nhà ngoại giao, tin rằng cái mà mình cho sẽ đủ thắng :

- Bẩm, có điều gì chưa được như ý, xin ngài cứ cho biết. Tôi xin hết sức thu xếp để đẹp lòng ngài.

Sợ chủ nhân không hiểu, tưởng mình bắt chẹt, chàng vội nói :

- Ông François đã cho tôi biết những điều kiện ngài dành cho tôi. Kể ra như thế là hậu lắm. Tôi tiếc không

23 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

thể làm được thì phải chịu, chứ không có ý mong hơn.

Cái đặc-biệt của những ông chủ là «tô» những con số cho rõ-ràng, ông Đồng Xuân tấn-công :

- Dù ông bạn tôi đã thừa đề ngài hiểu rồi, tôi cũng xin phép trình bày đề ngài rõ thêm. Nếu ngài bằng lòng giúp tôi, tôi xin đề hầu ngài hai phần trăm số sản xuất tận nhà máy, và độc quyền xứ Nam-kỳ.

Rồi cười cái cười mua chuộc :

- Bẩm, đấng ông Chung-An thì cũng chỉ đến thế. Chúng tôi bên này, nhờ giới cũng không đến nỗi thiếu nguyên liệu cho lắm. Ngài không lo không vừa sức hoạt động.

Thấy Bình vẫn một mực từ chối, ông Đồng-Xuân đoán chàng ngại về sự hùn vốn, bèn mở đường :

- Vì đã rõ ngài là bậc tai mặt trong xã-hội (?), tôi xin không dám đề ngài góp vốn và bảo đảm gì cả. Hàng chế tạo xong, tôi cử gửi vào, tùy sức tiêu thụ. Ba tháng một lần, ngài gửi tiền ra cho sở.

Bình vẫn một mực từ chối :

- Tôi tiếc vì một lẽ riêng, không thể giúp ngài được.

Nhà tư-bản lại tấn công :

- Sở xin để ngài dùng hai nghìn bạc mặt của sở để tổ chức chi nhánh ở Saigon lúc đầu.

Rồi vẫn chưa lay được Bình, còn cái cửa cuối cùng, chủ nhân mở nốt :

- Số tiền hai nghìn ấy, ngài chỉ phải hoàn lại sở một nửa và giả sở mỗi tháng có một trăm. Còn một nửa sở sẽ kể là tiền phí-tồn công cuộc quảng cáo lúc đầu. Sau này, mỗi tháng sở trích ra hai trăm để ngài làm quảng cáo nguyên vùng ngài. Tính ra như thế ngài có thể thu được ít ra trăm bạc lãi một tháng.

Rụi tàn thuốc, ông Đồng Xuân tiếp luôn :

- Đây là năm đầu. Còn năm sau, rất có thể hơn. Ngài đã làm việc quan, ngài rõ.

Bình nhường như cũng cảm động về sự chủ nhân cố tình mua chuộc mình. Nhưng cảm động thì cảm động :

- Tôi thật chưa thấy ai có gan làm việc chịu thiệt như ngài. Nhưng tiếc vì tôi đã giao-ước với ông Chung-An nên đành chịu.

Chủ nhân cười khà khà :

- Giá ngài còn giúp ông Chung An, tôi không dám nói điều này. Giao-ước thì làm gì, giấy má thì làm gì. Thiếu gì cách, ngài không ngại, chỉ sợ ngài không thương, không có bụng giúp tôi. Nếu ngài giúp tôi, tôi xin cam đoan không một người nào có thể mè nheo ngài. Và nếu ngài không tin, tôi xin cam-kết với ngài bằng giấy, bỏ ra bất cứ bao nhiêu để theo đuổi việc kiện tụng với bất cứ ai.

Thấy chủ nhân không hiểu ý mình, Bình cắt nghĩa :

- Không, tôi không làm giấy cam kết gì với ông Chung-An cả. Cái có nó buộc tôi không thể cộng tác với ngài được là vì cái «formule» làm lơ, không phải mình tôi tìm ra. Đây là cả công phu của ông Chung-An nữa. Bây giờ tôi làm với ngài, tức là tôi phản ông Chung-An. Giá nó là của riêng tôi thì chẳng kể.

Chủ nhân cười cái cười xuề xòa :

- Chết, ông là nhà doanh-thương, sao ông câu nệ thế! Ai cũng có bốn phận phải làm giàu. Miễn không tranh cướp của ai thì thôi. Trăm người bán, vạn người mua.

Ông Đồng Xuân nói một «lô» những thứ chữ nó là những lời đầu lười của các nhà buôn chỉ biết có chữ lợi, còn bao nhiêu chữ nữa, ông không biết. Nếu ông

biết ông đã không nhầm, khi trong cái đuôi mắt sắc như đóm cật kia, cái nhếch mép lộ hết cả ngang tàng của một đời trẻ kia, ông sẽ không nói thế, ông không lấy sống để kích tầu.

- Tôi tiếc không thể nghe theo ông được, xin ông vui lòng vậy.

Ông Đồng-Xuân tưởng nhà Chung-An vẫn cung cấp hoa hồng hàng tháng cho Bình, nên chàng không chịu, bèn đánh về phía ấy :

- Nếu có phải ông e sẽ mất số hoa hồng của nhà Chung-An, tôi xin đền ông.

Thấy cần phải nói để ông Đồng-Xuân rõ, Bình chậm thuốc, rồi đáp :

- Ngài quan niệm sự đời thế nào thì không biết... Nhưng tôi, tôi cứ nói thế này thì ngài rõ. Hiện giờ tôi rất cần tiền. Tôi vừa mất ngót bốn vạn trong một chuyến buôn. Ban nãy, tôi còn phải tính việc nhường chỗ làm của em tôi cho một người để lấy trăm rưởi bạc. Và chỉ một tháng nữa, tôi phải bán đồ đạc để lấy nghìn bạc làm vốn khuếch trương một tiểu công-nghệ. Tôi tìm tiền nghìn mà bây giờ bỏ tiêu vạn, thì ngài xét cho ý giả trong cái bỏ ấy phải có cái lẽ của nó chứ. Khi thôi ông

Chung-An, tôi đã lấy danh dự thề sẽ chẳng bao giờ bán «formule» cho ai. Nếu bây giờ tôi về với ngài, tức là tôi phản ông Chung An. Tôi đã phản ông Chung-An thì tôi không có can đảm trông thấy ngài để cùng nhau sớm tối làm việc. Tôi trông thấy ngài thì tôi xấu-hổ lắm. Vì cái chân tướng, ngài đã biết rồi. Vì vậy nên biết việc có lợi, tôi cũng đành chịu. Nếu như người ta, tôi rất có thể cứ nhận công việc chế tạo để hưởng hoa-lợi, không phải hùn vốn, có tiền vạn ngay. Nhưng không, tôi kính trọng tôi, kính trọng ông Chung-An là người đã được nghe lời thề danh dự của tôi...

Và nhìn thẳng ông Đồng Xuân :

- Kính trọng ngài là người đã ái mộ tôi mà từ bỏ việc này. Xin ngài lượng hiểu cho.

Tuy cũng cảm thấy rằng khó lung-lay nhưng lòng tham lợi cũng giục ông Đồng xuân làm một sự cố gắng cuối cùng.

Nét mặt rầu rầu, chủ nhân dàn thế trận :

- Người tài trí như ngài mà phải thiếu tiền khuếch trương thì thật đáng phàn nàn.

Rồi bằng một giọng cảm động, chủ nhân ra khỏi ghế, lại xát Bình :

- Tôi không được cái may cùng ngài cộng tác, thì xin ngài cho tôi cái ơn được góp sức với ngài trong công-
việc xây dựng đầu tiên của ngài. Tôi xin ngài vui lòng
cho tôi đưa hầu ngài một nghìn bạc. Ngài có thể dùng
tiền ấy vào bất cứ việc gì. Lúc nào có lãi, ngài cho lại
tôi, tôi lại xin lĩnh.

Bình đáp lại rất lễ-phép :

- Tôi xin thành thực tạ ơn ngài. Và xin để lúc nào cần,
sẽ phiền ngài.

Thấy cái động lực tình cảm cũng không khuấy phục
được đối phương, ông Đồng Xuân đành chịu. Đưa Bình
ra cửa, chủ nhân còn nài nỉ :

- Lúc nào ngài xét tôi có thể hầu ngài được một vài
phương diện, xin cứ cho biết. Dù sao, tôi cũng kính
phục ngài là người chẳng những có tài, còn có nghĩa
nữa.

Bình về đến nhà, Kế và bà cô ra đã lâu. Thấy chàng,
Văn nói ngay :

- Em xin nghỉ rồi, ông chủ bằng lòng cho đưa người
làm thay. Ông ấy có hỏi thăm anh.

Bình hớn-hở, vỗ vai em :

29 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Được, thế là xong việc chú. Thế còn anh Kế ?

- Anh ấy vừa ở đây. Em đã bảo anh ấy thu xếp xong rồi. Mai nhà cậu kia lại đây, em đưa lại sổ. Lĩnh lương, rồi em về.

- Được.

- Hình như anh vừa lại xưởng chế lơ Đồng xuân.

Bình ngạc nhiên, hỏi :

- Sao chú biết ?

- Em thấy tám «các» ông ấy mời anh.

- Phải, anh vừa lại.

- Ông ấy điều đình gì với anh ?

- Làm lơ, nhưng không xong.

Văn làm như từng-trải nhân tình thế cố :

- Chắc thế, em cũng đoán không xong. Vì điều đình buôn bán với các ông nhà giàu, khó lắm !

Bình cười nhạt :

- Em tưởng thế. Sự thực khác hẳn. Chẳng những không khó, còn dễ là khác.

Văn vội vàng ngắt lời anh :

- Dễ, sao anh không làm ?

Bình nhếch một nụ cười nó có nghĩa cả một chú-giải :

- Việc đời có khi dễ mà chịu. Cái khó không phải là việc mà là những cái nó vây chung quanh. Việc khó còn có thể cáng-đáng được. Đến cái nghĩa cần phải giữ thì chịu, không tài nào vượt được. Ông Đồng Xuân để cho anh được tự do làm việc, tự do tiêu tiền, tự do thu tiền. Thế mà anh vẫn không dám cộng tác với ông. Vì ở trong có ản một cái khó, cái khó ấy, anh thấy mình không muôi mặt làm được.

Văn hấp tấp :

- Anh sợ lại giở dang như đảng ông Chung-An ?

- Giở dang thì có gì mà giở dang ? Mình mất vốn, mất lãi gì ? Cứ như ông Đồng-Xuân cam-kết với anh, công việc sẽ đem lại cho anh mỗi tháng vài trăm và sẽ được yên thân xuất đời, vì cái «nhãn» ấy còn là hoa hồng còn.

Văn đoán cái có khe khắt của anh không ra. Rồi, theo cái lối những người yếu trước những vấn đề khó quá : «Đoán làm gì nữa, hỏi phắt cho xong !»

- Thế sao anh không nhận lời ? Nhất lúc này đang cần tiền.

Bình nhìn em, hiểu thấu chỗ yếu đuối của lòng em, giả nhời mà là để phủ dụ :

- Con người ta, nếu cứ vịn vào có cần tiền thì lúc nào chẳng cần. Nằm trong quan tài, giá có thể kêu lên được thì câu cốt-yếu của người chết vẫn là đòi mang theo xuống âm-phủ một số tiền đủ để du-hí. Lòng liêm-sĩ của chúng ta còn sức, khước từ được lúc nào hay lúc ấy. Kể cần thì bao giờ chẳng cần. Anh sở dĩ không nhận giúp ông Đồng Xuân là vì nghĩ đến em, nghĩ đến tên tuổi thầy, nghĩ đến giòng họ nhà ta. Vì anh không muốn ai nói chàm đến thầy, bởi lẽ không có một giọt máu hào hùng. Vì là con cháu của một giòng họ đã có một thanh danh từ ba bốn trăm năm, anh không muốn ai rè-bủ tổ tiên nhà ta. À, nếu anh cũng như những kẻ thiên cận, ích kỷ khác, chỉ sống độc có ba tác da, độc có cái khoái của miệng, của mắt, của tai của lưỡi thì chẳng nói làm gì. Không, anh không thể ích-kỷ một cách khốn nạn như thế được. Không làm gì để sửa bức tranh đã nhòa nét, nhạt màu, thì thôi. Bao giờ anh có dám bôi bác nó. Em đã hiểu chưa ?

Hiều, thì Văn hiểu anh đã từ lâu rồi, nhiều từ ngày anh phá ngang đi buôn, từ ngày từ hôn với con ông Chánh thóc để mất món hồi-môn ba trăm mẫu tư điền. Nhưng vẫn còn ngây thơ, cái lối ngây thơ của những kẻ yếu, không rút một lần cho hảnh được với lòng tham.

- Làm lơ thì khó gì, sao ông Đồng Xuân chịu hy-sinh nhiều thế, hờ anh ? Em tưởng lơ của ông ấy cũng tốt cơ mà ? Vẫn bán được cơ mà ?

Bình nhặt cái lá rơi trong bát pha lê đựng hoa :

Ông Đồng-xuân cũng làm lơ, nhưng lơ của ông không chạy được một phần mười của ông Chung-An. Không chạy, vì ông không ngả được mầu tam-giang như ông Chung-An và cũng chỉ vì thế, ông Đồng-Xuân tốn bạc vạn quảng-cáo cũng vẫn không thành công.

- Em tưởng ngả mầu tam-giang có khó gì.

Bình mỉm cười :

- Không khó, nhưng nếu em ngả được, lại mách ông Đồng Xuân, ông ấy bằng lòng biếu em vạn bạc.

Văn trở mặt :

- Ghê thế cơ hờ anh ?

Bình gật-gù :

- À, chỉ ăn thua nhau có thể ! Dân quê, thành thị, đâu đâu cũng dùng quen lơ tam giang rồi. Màu khác, họ lắc đầu. Mối lợi lơ to lắm. Đây em xem, cứ chỗ nào có người là lơ ló mặt đến. Mà chỉ lơ Chung-An thôi. Ông Đồng Xuân và bao nhiêu nhà chế tạo khác, khổ công nghiên cứu mẫu lơ bao nhiêu năm vẫn không được.

- Mẫu lơ thì quan hệ gì, thưa anh ?

- Tuy không quan hệ, nhưng nó thuộc về thói quen của mắt. Chú còn trẻ, chú chưa hiểu sự cai-trị ghê-gớm của thói quen đối với loài người .Thiên hạ dùng qua, trông quen, không đúng màu ấy, họ không mua. Bây giờ, ai ngả được mẫu tam-giang, lại sẵn tiền, cứ làm quảng cáo mãi, rồi cũng chạy như lơ Chung-An.

- Màu ấy khó chế đến thế cơ à ?

- Vì thế, ông Đồng Xuân mới chịu tốn tiền để dùng anh.

- Sao ông ấy không có máy mò chế lấy ?

- Ông ấy cũng đã chế mãi, nhưng không được. Cứ được mẫu thì ném vào nước nó không thôi ra. Mà ném vào nước thôi ra lại không được mẫu. Có khi được mẫu,

vào nước thôi, nhưng chỉ để ba ngày là mốc, ầm sì sì, rồi chảy nước ra. Lơ giấy chế khó lắm. Chẳng thế, ông Chung-An bán độc quyền lãi bài ba nghìn một tháng. Nhà giàu, họ có quảng tiền xuống sông một cách vô cớ đâu, họ tính từng cái tấm đấy, em ạ.

Văn, mặt sáng hẳn lên :

- Thế anh chế được, sao anh không làm lấy ?

Bình lắc đầu :

- Anh đã lấy của ông Chung Ân một vạn rưỡi và giao kết với ông ấy không ra mở xưởng riêng, và cũng không bảo ai làm.

Như tiếc của, Văn suýt-soa :

- Hoài nhi, giá anh cứ làm có sao ?

Lúc này, lòng giận mạnh hơn lòng thương, cái bản thể ngay thẳng lòe lửa hai con mắt. Bình cau mày, rồi gõ gõ vào ngực :

- Thế là con vật à ?

Nhưng thấy em sịu mặt, Bình chữa nhẹ :

35 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Đồng tiền thì ai không thích. Chết cả vì tiền đây. Nhưng làm thì thằng người bị hạ giá.

Văn vót vát :

- Ai hạ được giá mình ?

Bình lắc đầu :

- Mình hạ giá trước con mắt mình, chứ còn ai nữa.

Hai anh em đang nói chuyện, bỗng thằng bếp chạy vào thưa : có ông khách đi ô-tô đến chơi. Bình đưa mắt cho em lui vào nhà trong. Chàng ra mở cửa.

Ông Đồng-Xuân lại đến với một câu nói đỡ :

- Khuya rồi, còn phải lại quấy ngài, mong ngài thứ cho.

- Dạ, không sao. Ngài có việc gì cần, xin cứ dạy.

Ông Đồng-Xuân, như nhà thuyết khách phải đối đầu với một bọn quần-thần trung-ngĩa, nói một cách hùng hồn :

- Ban nãy, tôi còn chưa thưa với ngài hết ý, sợ có chỗ chưa hiểu nhau. Xin ngài cho phép tôi nói nốt.

Rồi ông cười xoa, xoa xoa tay. Bình gọi nước, ôn tồn:

- Còn điều gì, xin ngài cứ dạy.

Ông Đồng-Xuân lấy hết cỡ tay cuối cùng, cố đẩy tảng đá ở cửa hang :

- Ban này, tôi quên thưa với ngài rằng tuy tiền nong sở bỏ ra, nhưng quyền chế tạo hoàn toàn ở ngài. Ngài có thể tự ý hoặc lập nhà pha thuốc ở đây, hay ở nơi nào cũng được. Nhân viên, tùy ngài kén chọn. Sở không biết đây là đâu. Miễn sở cần bao nhiêu, ngài cung cho bấy nhiêu là được rồi. Sở không có quyền gì về công việc chế hóa cả. Như thế, «formule» của ngài không bao giờ bị tiết lộ.

Bình niềm nở đáp :

- Không phải vì lẽ ấy. Tôi không bao giờ có ý nghĩ hẹp hòi thế. Đã nghi thì không làm. Đã làm thì không nghi. «Formule» quý thì quý thật ; nhưng lúc đã cộng-tác với nhau, thì mặt mũi mình là quý hơn.

Rồi cười huê, và đập vào cánh tay ông Đồng-Xuân :

- Ngài quý, tôi quý, đồng tiền nào quý bằng ? Tôi không làm được là vì những lẽ tôi đã thưa với ngài ban này.

37 | Hai Bàn Tay Thẳng Con Trai

Tia lửa hy vọng cuối cùng đã tắt, ông Đồng-Xuân đành chịu. Ông ra về với một câu xã giao :

- Tôi mong một ngày kia ngài sẽ nghĩ lại. Vì nó là nguồn lợi cho cả đôi bên. Lúc nào ngài định khởi sự, tôi cũng xin sẵn sàng.

* * *

Khởi sự thì sự đã chẳng khởi ngay từ lúc câu chuyện mới nhóm. Lòng người, nhất là lòng thẳng con trai, khí phách có bao giờ lay chuyển được.

Bình là một thanh niên hoạt động, nhưng hoạt động theo cái nghĩa cao đẹp của chữ ấy. Giá như người ta, nghĩ đến người yêu, nghĩ đến cái tuổi ba-mươi-hai của mình vẫn còn tay trắng, có lẽ đã nao núng, sốt ruột về sự lập nghiệp. Đằng này không, Bình tha thiết lập nghiệp. Nhưng lập nghiệp mà Bình hiểu, không phải là cắm đầu cắm cổ, mo muội để làm giàu. Lập nghiệp là phấn-đấu, là làm việc mãi mãi, là kiếm đồng tiền một cách trong sạch. Chàng nhờ có căn bản chắc chắn về nhân cách, đã không rơi vào cái hố của các thanh niên khác. Chàng mong làm giàu, nhưng chàng không chịu làm giàu một cách ám-muội và hèn thấp. Đồng tiền nào chàng thấy bất chính, chàng không chịu nhận. Chàng thường bảo Văn :

- Tại sao người ta có thể đang là người, lại bằng lòng nhẩy xuống làm lợn, để có thể ăn no, ngủ ấm ? Anh thì anh chịu. Thà húp bát cháo đỡ lòng, còn hơn ăn cao lương có lẫn mùi thịt người.

Những lúc bà Cử - mẹ chàng - ở nhà quê ra hỏi thăm con về sinh-kế, chàng chỉ đáp một cách gọn ghẽ :

- Con độ này, nhờ giờ cũng khá.

Mà khá thật. Bình bao giờ cũng như bao giờ. Chưa hề ai thấy chàng than nghèo, cũng như không bao giờ thấy chàng hãnh diện khi kiếm được tiền vụn. Chàng sống theo mực thường. Giàu không kiêu căng, nghèo không so-rụi. Bởi có cái đời sống bên trong súc tích nên cảnh ngộ nào, Bình cũng sống được ngang-nhiên, vẫn giữ được cái thanh thản của tâm-hồn.

Trong tháng này, chàng phải thu xếp tìm một căn nhà rẻ hơn ngôi nhà chàng đang ở, và thu thập vốn liếng, mở một tiểu công-nghệ để chờ lúc có thể mở mang to. Đứng trước sự xê dịch từ mười xuống một, bè bạn cho là chàng thất bại. Nhưng không, chàng có biết thất-bại là cái gì ! Chàng cho sự hết tiền của mình chỉ là một giai đoạn trong bao nhiêu giai-đoạn cần có cho chí tiến-thủ. Với chàng, chỉ có sự làm việc. Đào bới ra việc để làm, thế thôi. Còn sự hưng thịnh hay suy vong, chàng

39 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

không quan-tâm. Chàng không hề coi kiếm được một vài chục vạn là thành công, hoặc mất một vài chục vạn là thất bại. Chàng đã sống triệt để câu : «Sống phải làm», không hề nao-núng trước những thăng-giáng của tài sản. Thịnh cũng như suy, chàng chỉ tâm niệm có một câu «Hai bàn tay của người con trai», và những lúc bĩ thế, chàng vẫn thường giờ tay hỏi Văn :

- Tay anh còn không ?

Khi Văn đáp xong, chàng cười một nụ cười gang thép:

- Tay còn thì phải làm, và mọi sự đều còn cả.

* * *

Trước khi đi tìm một căn nhà để dọn, Bình lại nhận được một bức thư của ông Đồng Xuân. Trong thâm tâm, chàng cũng nhận ông Đồng-Xuân là người đáng để chàng cùng khuếch trương một công việc. Nhưng chỉ nhận thế thôi, chỉ đánh giá thế thôi. Còn bán danh dự, chẳng bao giờ chàng bán cả. Vì nhận cái chỗ hay của người là một việc và theo người ta lại là một việc khác. Đụng chạm với đời nhiều, chàng ít thấy ai dám hy sinh như ông Đồng-Xuân, mua chuộc một người bằng bạc vạn. Chàng thừa biết ngoài ông Đồng-Xuân ra, ai đã có can đảm giả chàng đến cái giá ấy. Chàng lại thừa

hiểu rằng đó là cơ hội không thể đến lần thứ hai. Song biết đề mà tránh, không phải đề lao đầu vào. Chàng thường tự nhủ : «Việc ông Đồng-Xuân mưu cầu với chàng là cái bẫy to nhất ma quỷ căng ra để cạm mình. Không cắn chặt hai hàm răng lại, chàng rất có thể sẽ sa vào. Và rồi, cả một đời của chàng sẽ mất».

Bình khác người ở chỗ ấy. Có dịp tiến thân một cách rất đặc lực, chưa chắc đã phải là may. Đời người chỉ vướng ngã ở những chặng ấy.

Chàng đọc đi, đọc lại lời ông Đồng-Xuân. Chàng đọc trên chữ, nhưng cảm trong lòng. Phải, một khi lòng đã sạch, đã trắng, một chút gợn cũng không qua mắt nổi. Chàng nhận thấy lòng cầu hiền của ông Đồng-Xuân không phải ở lời nói khản-khoản mà ở cái hơi bốc ra trong bức thư.

Gọi Văn, chàng bảo ngồi đối diện :

- Em đã thấy chưa, thiên-hạ kẻ cũng đã chịu lao tâm khổ tứ để làm việc lắm đấy chứ ! Anh từ chối bao nhiêu bận, ông Đồng-Xuân vẫn theo đuổi. Lẽ hậu, lòng thành, mà vẫn không đạt được, thì ra sự đời nhiều cái vẫn không thể mua được, vẫn không thể bán được. Hôm nay, ông Đồng-Xuân lại gửi thư cho anh, nói có cái trại ở Thái-Hà bỏ không, mời anh thiên về đấy. Và hứa

41 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

ngay sẽ không quấy rầy anh về công việc lơ nữa.

Rồi Bình cười ha ha :

- Nào có khác gì Tào Tháo đãi Quan Vân-Trường, «thượng mã đề kim, hạ mã đề bôi» ! Nhưng cái tiết-nghĩa của thằng người không cho phép mình dúng vào, thì đành chịu. Đã không thể cho, không nên dử. Cho nên anh cũng không nhận lời.

Văn ngần-ngừ :

- Em tưởng ông Đồng-Xuân có lòng tốt, anh cứ ở, có sao. Ở thì giả tiền.

Bình dỗ dỗ điệu thuốc xuống lòng bàn tay :

- Việc đời, tính như em, dung dị lắm. Mình đã ở thì ai người ta lấy tiền. Rồi nay công này, mai việc kia, những công việc lễ nghĩa buộc mình phải đi lại, giao thiệp. Ngày một ngày hai, lân-la rồi lòi thoi ra. Chi bằng đã không thể qua được sông thì quay phất ngựa. Việc gì lại cứ đứng bờ bên này mà nhòm ngó. Nhiều người chỉ vì cái tính lần khần mà định một đặng, nó ra một nẻo. Đã không cắt thì thôi, cắt phải cắt cho đứt. Những thứ tình cảm vụn vặt ấy, đời mình bận bịu, thì giờ đâu cúi xuống nhặt cho xuể được.

Văn nín thịn thít, nhưng nghĩ đến cái khó phải đi tìm nhà, bèn nói xa xôi, cốt ý để nhắc anh :

- Nhà còn một tuần lễ nữa phải dọn, bắt đầu từ mai, em phải đi tìm. Tìm dần đi thì vừa. Bây giờ thuê được một cái nhà cũng không phải việc dễ. Đồ đạc nhà ta thì nhiều. Chỗ để xe, những nhà rẻ thì làm gì có.

Bình biết ý em, đáng nhẽ chàng mắng ngay, nhưng thương Văn chưa từng trải bao nhiêu, nên lại nhẹ nhàng:

- Khó cũng phải tìm. Trong tỉnh Hà nội không có, tìm ngoại ô. Bạch-Mai, Thái Hà, cùng quá Ngã Tư Sở cũng được. Miễn có chỗ ở thì thôi. Người ta không nên nhất định phải ở nơi này, không thể ở chỗ khác. Đòi có cái gì là nhất định ? Như cái nhà này chẳng hạn. Hồi chúng ta còn đi học, vẫn vẽ thẳng đầu dài vào cánh cửa để ché lão chủ nhà. Mỗi ngày tốn một thoi phấn. Thế rồi, hôm nay lại ngồi chễm-chệ ở đây. À, biết thế nào mà đóng mình vào một khung cảnh được ! Mai chú cứ đi, thuê từ ba mươi đồng trở xuống. Bất cứ xa gần. Tôi để chú tự do kén chọn. Muốn rộng, hẹp thế nào cũng được.

- Nhưng phải có chỗ để xe.

- Để làm gì ? Rồi xe đâu mà để ?

Văn ngạc nhiên :

43 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Xe nhà của anh.

Chắc lưới, Bình chỉ một lượt vào các thứ bày trước mặt :

- Xe nhà, radio, salon, tủ đựng đồ cổ, các thứ vật vãnh nữa, rồi bán tốt !

Văn rầy nầy :

- Chết ! Bán rồi lấy gì mà bày ?

- Bán hết, chỉ giữ lại cái tủ sách và cái bàn ăn.

Một cái gì như luyện tiếc chạy trên mặt Văn :

- Bán cả xe nhà, radio, anh lấy gì mà dùng ? Anh đi xe hàng thế nào được ? Anh ở xuề xoa thế nào được ? Anh nằm thế nào được giường gỗ ? Không có giường lò so cho anh nằm, em không yên tâm.

Và ngập ngừng :

- Rồi chị Liên lại chơi, nhà cửa thế, chị ấy cười cho.

Bình đứng thẳng, tì tay vào háng, nhìn về phía trước như gạch một quyết định :

- Không có cái gì là không được. Phở Nghi, lúc thất thế vẫn có thể đi bộ, ăn cơm nắm như thường. Anh đã

bảo chú nhiều lần, đừng bao giờ dán chặt mình vào một cái nẹp nào. Chú bảo anh không nằm được giường gỗ, nhưng chú không biết anh bây giờ mới có giường lò so. Chú bảo anh không đi được xe hàng, nhưng chú không biết rằng anh còn có thể kéo được xe nữa, nếu cần. «Sĩ khả bách vi», lời thánh hiền bao giờ cũng vẫn đúng.

Văn cô búi lấy một cái lý :

- Anh bán gì thì bán, cái giường Hồng Kông cần hơn, anh nên để nằm. Vì bán cũng chẳng được bao nhiêu.

- Kể cần, cái gì cũng cần. Người có mười cái giường Hồng Kông vẫn tìm thấy cái lẽ phải dùng cả mười cái. Thông bệnh của chúng ta là lúc có thể giữ được, không giữ. Lúc đáng phải buông, lại cứ khư khư. Lúc cần phải lập bè thế mới, phải biết gạt những cái nó xu-nịnh xác thịt đi. Radio, xe nhà, tủ giả, là những nhu cầu của lúc đắc thời. Khi đã phải tính một nước cờ, hai xe chứ ba bốn cũng phải tính.

Rồi lấy giọng, nói như để cho nhời chạy siết vào lòng Văn :

- Còn chị Liên lại chơi chị ấy cười, lại là việc khác. Anh biết trước việc sẽ xảy ra thế nào rồi. Chú đừng lo. Anh có thể chịu nổi mọi búa rìu. Cho dầu ngã rụi, anh

45 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

cũng vẫn ngã trong một tình thế vững chắc. Anh cũng vẫn giữ được cái giá của hồn và nhất là vẫn có thể đứng dậy lúc nào cũng được. Mai chú bắt đầu đi tìm nhà. Mai anh cũng gọi bán đồ. Có bao nhiêu tiền, anh với chú sẽ làm lại cuộc đời. Lại xông pha, lại bôn tẩu, lại thương công kể lợi, cần gì !

Rồi đưa cả hai cánh tay lên, vùng vùng như con chim vỗ cánh :

- Còn hai cánh tay là cuộc đời chưa bao giờ nên dừng lại cả.

Bình đi về với người mua đồ cũ, vừa mở cửa đã thấy ông Chung-An ngồi đợi. Ông Chung-An gặp chàng, mặt thất sắc, trách ngay :

- Ông thật không thương tôi tí nào cả !

Bình vẫn điềm đạm :

- Hôm qua lại định gặp ông, song ông đi vắng. Thưa chuyện với bà rồi, hôm nay...

Ông Chung-An nhìn người khách theo mua đồ, rồi nói nhỏ với Bình :

- Ông dành cho tôi một giờ đồng hồ, có được không? Tôi muốn thưa với ông câu chuyện.

Bình cười nhũn nhặn :

- Dạ, được, nhưng phải cho thu xếp xong đã.

Ông Chung An giật giật cánh tay chàng :

- Ấy, hỏng ! Không được !

Thình lình ông Chung An quay lại nói với người mua đồ :

- Thế này khí không phải, xin ông tha lỗi. Ông Bình phải đi với tôi có chút việc, không thể để lỡ. Chiều ông lại vậy.

Người mua đồ nhanh nhẩu :

- Xin vâng. Xin hai ngài cứ tùy tiện, Chiều tôi lại cũng được. Không vội gì.

Rồi người ấy lễ phép chào, đi ra.

Khi chỉ còn một mình Bình, ông Chung-An thở đánh «phào» như cái ruột cao xu bơm căng sì hơi :

- Ông Bình, ông nên thương tôi một chút, ông thu xếp thế, chết tôi thật ! Hại cho công việc làm ăn của tôi là khác. Hại cho cái giao tình của tôi với ông nữa !

Không một chút biến sắc, Bình thản nhiên :

- Tôi ở trong một tình thế không thể làm khác.

Ông Chung-An nhún vai :

- À, nhưng thương tôi, ông rất có thể làm khác được.

Bình nói như an-ủi :

- Xin ông cứ để cho tôi thu xếp thế. Tôi, ông đã rõ, khi đã không muốn, không bao giờ làm gượng. Tôi làm việc với ông bao nhiêu lâu, ông đã biết tính tôi. Nếu phải việc, lấy một xu tôi cũng không bỏ. Không phải việc, lấy một vạn tôi cũng không lấy.

Ông Chung An nhớ ngay đến cái hồi nào ông khản khoản để hoa hồng mỗi tháng hai trăm cho Bình, Bình từ chối không nhận. Ông còn nhớ như mới hôm qua, nhờ của Bình :

- Ông đã cho tôi dứt vạn rười về chỗ tôi tận lực giúp ông mở-mang lúc đầu. Rồi tôi lại lấy của ông mỗi tháng hai trăm nữa là nghĩa gì ? Thế ra tôi bắt chẹt ông à ? Thế ra ông sợ tôi đơn sai điều gì sau này, ông mua tôi mỗi tháng hai trăm à ?

Vì thế, ông biết rõ Bình lắm. Ông biết con người này không phải thuộc hạng thấy lợi quên nghĩa nên hai ba

lần người ta nói đến tai ông : «Bình sẽ về làm với ông Đồng-Xuân», ông vẫn không tin. Chính ông đã giả nhời em ruột ông, khi em ông mách :

- «Ông Bình không bao giờ có thể thế được. Tôi tin ông Bình như tin tôi vậy. Hơn tin tôi là khác.»

Em ông thấy ông thế cho là khờ khạo, đã phải bảo :

- «Bác tưởng ai cũng như bác. Bạc vạn, thiên hạ họ đại gì họ bỏ. Ấy cứ lúc nào họ làm rồi bác mới rõ. Thời buổi này...»

Cũng đã từng vật lộn với đời hơn hai mươi năm, ông Chung-An hiểu rõ người lắm. Mặc dầu ai bàn ra tán vào, ông cũng vẫn không nghi Bình. Hôm nay, ông đến tìm Bình là vì vợ ông nói cho biết Bình sẽ không ở ngôi nhà của ông nữa. Bình phá sản. Ông vội vàng đến buộc Bình ở lại và nếu cần, sẽ giúp vốn cho Bình. Cho nên, uống xong chén trà Thiết Quan-Âm, ông năn nỉ với chàng :

- Ông nên thương tôi, thương cái thanh danh của tôi. Tôi với ông là chỗ cố-giao, cả tỉnh đều biết. Tôi dâng ông ở cái nhà này, cả tỉnh đều biết. Nhất đán bây giờ ông dọn đi, lại bán đồ đạc, thiên hạ sẽ chê tôi là kẻ đã ăn ở đơn sai với ông là người đã giúp tôi lập nghiệp. Hẳn

49 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

rằng người ta sẽ bảo tôi không xứng đáng giao du với ông nên ông mới không thềm để tôi chung góp với ông những lúc cần cấp.

Mặt ông Chung-An đỏ ửng như người say rượu. Ông nói như người khóc.

Trong lúc mọi người bằng lòng rầy xéo lên nhau, xâu xé, giết tróc nhau để có tiền, để no lòng, để ám xác có một người đã nói từ ruột gan những lời ân-nghĩa, ánh sáng mặt trời, dù ở thời tiết nào, cũng vẫn đủ để chói mắt người ta.

- Tôi sợ dĩ phải dọn đi là vì xét thấy ở mãi không tiện. Ông tốt với tôi, tôi cũng có bốn phen đổi lại với ông. Tôi không bao giờ lợi dụng ai cả. Khi tôi xét sự hưởng của tôi không có nghĩa, không bao giờ tôi hưởng.

Rồi chàng xin phép lên gác. Lúc xuống chàng đưa một tập mười mấy cái biên lai của một hội thiện. Ông Chung-An xem xong, rầy nẩy. Ông đứng dậy, lắc đầu, tưởng chừng như có cái gì nó úp lấy sọ :

- Ông làm thế này thì chết tôi thật. Mỗi tháng ông đem cho hội Nhi đồng tám mươi đồng, lại nói là của tôi, tức là ông giả tiền nhà tôi chứ gì !

Rồi ông đếm tập biên-lại :

- Mười bốn tháng, kể từ ngày ông ra buôn riêng đây mà !

Bình cung kính :

- Vâng, tôi xét không nên ở không của ông, mà giả tiền, ông cũng chẳng lấy, nên phải làm cách ấy. Tại sao tôi có thể giả được, lại không giả ? Ông có nhà cho thuê lại không lấy tiền ? Tôi được lợi một cách vô lý. Chi bằng tôi cúng vào hội thiện. Như thế, cả hai người đều sống đúng nghĩa.

Ông Chung An không biết nói gì nữa. Ông chỉ xin với Bình cứ ở lại và xin nhận một số tiền do sở dâng cho. Chữ «sở» đây, ông Chung-An nêu ra để Bình có thể nhận không cần nghĩ ngợi. Song Bình nói một cách quả quyết :

- Bây giờ, tôi không thể làm khác những dự định đã đặt. Tôi cảm ơn ông đã nghĩ đến tôi những lúc này, thế thôi.

Bình mặc «soóc», ngồi trên bàn ăn, chân giẫm lên cái thành ghế, trông như viên đốc công đốc thúc phu. Liên đến, thấy nhà cửa trống-tránh, nàng ngạc nhiên :

- Anh, đồ đạc đâu cả rồi ?

Và ngơ ngác nhìn gian nhà.

Bình cười một nụ cười hồn nhiên :

Bán «son» cả rồi, chỉ còn có thể này thôi.

Liên tưởng chàng nói đùa, nhoẻn miệng. Bình nhắc lại một cách nghiêm trang :

- Bán hết rồi. Vì thế, anh mới cho mời mình lại chơi, anh nói chuyện với mình về công việc của anh.

Liên lại cười sáng sặc :

- Anh bán làm gì ?

Rồi bỗng nàng nhìn người yêu một cách tình tứ :

- Em biết rồi ! Em biết rồi. Anh bán đi để mua các thứ mới chứ gì ? Đến...

Nhưng câu trả lời của Bình làm nàng chưng hửng :

- Không, mua đồ mới làm gì ? Anh túng tiền nên phải bán.

Như viên chủ hăng nghe tin tàu của mình bị đắm, nàg thất sắc :

- Anh túng tiền phải bán đồ ?

Bình đồng dặc :

- Phải.

Liên sịu mặt :

- Sao anh không bảo cho em biết, em có tiền cơ mà ?

Bình xoa má người yêu :

- Em có tiền thì anh xin em à ?

- Em sẽ đưa cho anh. Việc gì anh phải bán đồ dặc ?
Bán rồi lấy gì mà dùng ?

Bình chặc lưỡi.

- Anh cần gì, không dùng nữa đã làm sao ?

Nhưng chợt nghĩ đến Liên, đến sự mình là vị hôn phu của Liên, chàng vội nói đỡ :

- Sau này có tiền anh lại sắm, lo gì.

53 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Liên ngồi xuống cạnh Bình :

- Anh bán được bao nhiêu ?

- Bảy trăm.

Liên rầy lên :

- Chết chưa, có bảy trăm mà anh phải bán đồ đạc !
Anh hết tiền rồi à ?

Là con của một gia đình giàu, Liên biết đồng tiền là cái gì ! Mà không biết là phải, đời nàng có lẽ chưa lần nào cần tiền. Sống trong vàng lụa, nàng nhìn đâu cũng thấy đỏ chói. Nàng không thể ngờ Bình, ông hoàng của nàng, lại có thể không có bảy trăm đồng bạc. Bình của nàng, một thanh-niên thực nghiệp, buôn bán có tiền vạn trong tay, một người mà cha mẹ nàng và nhất là các anh nàng, đã chịu là hái ra tiền, bây giờ đến nỗi thế này.

Nàng nhìn người yêu một cái nhìn ái-ngại :

- Anh làm gì hết tiền ? Sao anh không hỏi cậu mợ em?

Bình biết nàng còn bé quá để mà hiểu những điều trọng đại, nên chỉ đáp vắn tắt :

- Anh lỗ vốn vào một chuyến hàng mất mấy vạn đồng.

Liên lại hỏi chàng một câu hỏi nó vạch rõ sự thơ ngây:

- Anh buồn to lắm cơ mà ?

- Buồn to cho nên mới mất to.

Rồi Bình phá lên cười để phá câu chuyện :

- Thôi, không nói chuyện tiền nữa. Của là ở hai bàn tay ; hai bàn tay còn, của còn.

Vẫn chưa thôi, Liên vặn vẹo :

- Những người khác họ cũng có tay, sao họ nghèo ?

Bình âu yếm nhìn nàng, khôi hài :

- Tại hai bàn tay của họ không búp măng, không nõn nà như Liên của anh.

Liên xếp đóng sách vào «valise» cho Bình, nghe tiếng ngậm, nàng dừng tay, quay nhìn người yêu đang nhổ các đinh trên tường :

*Em có phải là nàng tiên không,
Sao môi em thắm thế hờ em Hồng ?
Em có phải là nàng tiên không,
Sao tay em nõn thế hờ em Hồng ?*

(Đặng Đình Hồng)

55 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

Nàng chạy lại, vúi vào chân Bình, ngẩng mặt hỏi một cách ngoan ngoãn :

- Anh nhờ đánh làm gì thế ?

Bình cúi xuống, dịu dàng :

- Để đem về nhà mới đóng.

Liên níu chàng xuống, không cho nhỏ nữa :

- Nhà em khỏi, để em đem cho anh.

Rồi phủi những bụi vôi ở quần Bình.

- Em ra kia, để anh nhờ nốt vài cái nữa. Xong ngay đây mà !

Liên lại ra đóng sách, cúi húi xếp. Được một lát, bỗng nàng reo lên. Bình quay lại, nàng giơ quyển «album» :

- Các tấm ảnh chú Văn chụp cho chúng mình ở vịnh Hạ Long đẹp quá, anh ạ.

Bình nở một nụ cười, rồi loay hoay nhờ nốt cái đánh tận gần trần nhà.

Có tiếng cửa mở. Văn vào, có hai người theo chàng.

- Lạy bà ạ.

- Tôi không dám.

Văn nói ngay :

- Đây là mấy người, em thuê xe đồ lại nhà mới.

Bình buông kim, hỏi người mặc áo vàng :

- Các bác có mấy người ?

Anh ta chỉ người đứng sau :

- Có con với người này. Nếu ông thuê hai xe, con sẽ gọi hai người nữa.

Bình nhìn đồ đạc để áng chừng :

- Phải hai xe mới được. Các bác cứ làm cẩn thận, tôi thêm cho mỗi xe một đồng.

Ra đến cửa, người áo vàng lại quay lại :

- Thưa ông, ngõ Hoàng Mai không xe vào được, chúng con đồ ở ngoài rồi khiêng đồ vào.

Bình rún vai :

- Các bác muốn làm thế nào đồ đạc vào được trong nhà thì thôi.

Khi họ ra khỏi, Liên vội hỏi chàng :

- Anh dọn xuống tận ngõ Hoàng Mai cơ à ? Xa quá nhỉ, sao anh không tìm nhà quanh quần phố này có được không ?

Thấy cần phải cắt nghĩa dần để nàng hiểu, Bình bèn đáp :

- Nếu anh có thể ở gần đây thì anh cứ ở cái nhà này, hà tất còn phải dọn đi đâu ?

Liên lại buộc chàng phải giả nhời một câu hỏi ngớ ngẩn nữa :

- Ở đâu chẳng là ở. Anh ở xa, em xuống thăm anh thế nào được ?

Bình không mất lòng khi phải nghe người yêu ngại xa, vì chàng biết Liên nói câu ấy không nghĩ ngợi gì cả. Mặc dầu, chàng cũng thấy tê buốt, tê buốt vì Liên ngây thơ quá. Và chàng cảm thấy mơ hồ sự trẻ dại ấy rồi đây sẽ bất lợi cho cuộc nhân duyên. Bởi đời chàng, chàng tin chắc còn bao nhiêu gập.ghềnh, bao nhiêu lắng đấng...

- Em không xuống được, anh sẽ lên với em.

Dọn dẹp nhà cửa xong, việc thứ nhất là Bình lên chơi ông bà Đức Nguyên. Lên chơi để nói rõ về tình thế của mình, và luôn thể, cũng dò xem ý họ đối với chàng,

Ông Đức-Nguyên thấy chàng, niềm nở :

- Liên nó về nói chuyện cậu dọn xuống Hoàng-Mai phải không ?

- Vâng. Con mới dọn được vài hôm nay. Vừa mới thu xếp xong công việc, vội lên thưa với ông bà.

Ông Đức-Nguyên gật gù :

- Cậu ở xa thế, công việc giao dịch chắc không tiện nhỉ ! Sao không cứ ở trên này ?

Bình đến đây cốt ý cũng chỉ để trả lời câu hỏi này, nên không ngần ngại, chàng đáp ngay :

- Thưa ông, con bây giờ không phải giao-dịch như trước nữa. Vì con nghĩ rồi.

Làm bộ ngạc nhiên, ông Đức-Nguyên hỏi một câu mà ông tưởng để bắt chàng không giấu được cảnh ngộ :

- Chết ! Đang làm ăn, sao lại nghỉ ?

Rồi hình như ông sợ Bình nói thác là nghỉ dưỡng sức,

ông liền chặn :

- Cậu trông hồng hào, đang lúc kiếm tiền dễ... Người ta lúc nào làm ăn phát đạt, người phẩn khởi khác ngay... Cậu độ này...

Bình hiểu ông muốn khảo mình, chàng đồng dặc :

- Vâng, con độ này khoẻ khoản lắm. Hơn tất cả mọi lúc.

Rồi cười nhẹ nhàng :

- Con thì có bao giờ yếu !

Câu ấy là một sự thực và cũng hàm cái nghĩa : «Con không chối sự sa sút đâu !» Ông Đức Nguyên cố văng ra một chuỗi cười :

- Phải, đang lúc làm ăn phát đạt yếu thì rầy rà lắm.

Ông Đức-Nguyên cứ gán cho chàng chữ «phát-đạt», nhưng gán cái lối biết mà làm ra không biết để khi người ta, hoặc vì sợ sự thực mà nhận, hoặc muốn giấu giếm cảnh ngộ mình, lúc ấy mới phản lại, nói toạc ra. Song ông Đức-Nguyên nhâm, cốt ý Bình đến đây là để «cung-khai», hà-tất ông phải «lục-vấn».

- Thừa ông, phát đạt thì con đã chẳng phải nghỉ, chẳng phải dọn nhà ra ngoại ô.

Rút một điều thuốc, châm diêm hút, chàng tiếp một cách rất thản nhiên :

- Con chắc cô Liên đã nói rõ để ông bà biết.

Ông Đức-Nguyên «ó» một cái, tưởng chừng như vừa tiếp được một hung-tin. Cái vẽ hoảng hốt ấy, ông làm ra là cốt để nói ngậm một câu không tiện thốt ra miệng: «Chết chưa ! Cậu nghèo rồi à?»

Sau cái hoảng hốt hờ ầy, ông kèm một câu hỏi :

- Chết ! Thế làm ăn ra làm sao ? Tính toán thế nào mà lại lỗ ?

Vẫn không nao, Bình đáp bình tĩnh hơn lúc nãy :

- Con mất hơn vạn bạc, vì mua chung với người bạn một chuyến hàng.

Cũng không muốn để ông Đức-Nguyên dò dẫm nữa, chàng nói phất ngay :

- Vì thế, con hết cả tiền làm việc, phải nghỉ, tìm một cái nhà ở ngoại ô ở tạm, chờ lúc nào có thể làm được, con lại làm.

Ông Đức-Nguyên làm bộ suýt-soa chia buồn :

- Rủi quá nhỉ ! Nó cũng là cái vận, tính toán kỹ thế nào cũng chả được.

Rồi ông thần mặt như tiếc của và thương cảnh-ngộ người bị nạn.

- Mất bạc vận thì có chết người ta, bao giờ lại kiếm được. Thời-buổi này, người khôn của khó, mặt ít ruồi nhiều.

Câu nói móc máy ấy vẫn không làm cho chàng phật ý, chàng vẫn ung dung :

- Thừa ông, con còn trẻ, lo g ! Còn phải làm việc mãi chứ ạ !

Ông Đức-Nguyên bây giờ hết việc người, rồi mới đến việc mình. Ông nghĩ đến hai ông con rể quý hóa của ông trước đây cũng đã có lúc vay mượn ông lồi-thôi. Ông vội vàng rào ngay :

- Buôn bán bây giờ là khó lắm, trông rõ bỏ thóc, cái nghề đời, mình đã không có, hỏi sút chán cũng chả ai cho vay. Đến ngay như tôi, tháng trước tậu cái nhà thiếu ít tiền, vay sổi của bà em tôi có nghìn bạc cũng không được.

Làm một cử chỉ thân mật, ông hất hàm, nói khẽ :

- Đây là mình không đến nỗi nào đấy, họ biết rõ ràng mình không nuốt không của họ đấy.

Rồi ông lại cất to giọng để nói một câu của các người chỉ sợ bị nhờ vả :

- Cứ là tiền ai cũng không bằng của mình. Mình mà có thì tha hồ ngang dọc.

Vốn đã rõ chỗ kém cỏi không phải của riêng ông Đức-Nguyên, mà của cả loài người, Bình ngơ đi không để ý đến chỗ ông rào đón. Và có bao giờ chàng định nhờ vả ai đâu mà phải quan tâm.

Sau khi đã nói đủ để Bình hiểu cái lẽ tiền của ai cũng không bằng của mình ông Đức Nguyên mới hỏi chàng :

- Thế bây giờ cậu định làm gì ?

Chắc chắn không bao giờ Bình chịu nói rõ công-việc định làm, chàng chỉ đáp xuôi :

- Con cũng còn nghĩ. Rồi sau xem có cái gì tốt, con lại tính...

Ông Đức-Nguyên kết câu chuyện bằng một đòn ngầm:

63 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Nghỉ ít lâu, rồi liệu thể nào lại phải xoay chứ ? Ngồi không mãi được đâu. Một mình đâu, bảo thể nào cũng xong. Còn công kia việc nọ. Không có đồng tiền, mọi việc đều dở dang cả...

Ông chủ-tâm nói chung làm ra bộ tự nhiên, thành thử trông trơ trẽn lạ. Bình hiểu ông muốn đả động đến sự cưới xin con gái ông kỳ tháng tám này. Chàng thấy cần phải gỡ sự thắc mắc cho ông :

- Thừa ông, trước bà con xin với ông tiết thu này lo cho con. Nhưng bây giờ tình thế xoay ra khác. Vậy con xin với ông bà cho con đến sang năm.

Ông Đức-Nguyên trù trù mãi mới trả lời chàng :

- Đây là việc của cậu, cậu lo lúc nào nên lúc ấy, có cái...

Rồi chép miệng :

- Lăn lửa mãi, rồi thiên hạ họ sôn sao.

Lại sợ mất lòng Bình, ông lấy cái xe điều cời cời gói thuốc lào :

- Cậu còn lạ gì ! Lời các cụ đã truyền lại : «Chớ để lâu ngày, lắm kẻ dèm pha».

Nhìn, Bình chỉ có thể nhìn khi nào không hại đến hạnh phúc của đời mình, chàng buộc lòng phải bảo ông Đức-Nguyên :

- Ông bà đã thương con, thiên hạ nào dèm-pha được. Và con thì ông đã rõ, đã định điều gì thì đến cả thiên hạ nói ra nói vào, con cũng không hề nao núng. Ông cứ tin ở con, vì con thấy rằng con có thể tin mọi điều ở ông.

Sượng mặt, ông Đức-Nguyên đỡ :

- À, tôi với bà đăng nhà thì sét đánh ngay đây cũng mặc, nữa là. Minh sợ là sợ hàng xứ người ta dị nghị thôi chứ !

Bình lên thêm một câu :

- Cốt ở lòng ông bà chứ ạ. Ông bà nhất định thương con, ai ngăn trở được !

Ông Đức Nguyên cười nhạt :

- Phải, cậu nói cũng phải. Cốt là cốt mình thôi chứ. Chỉ sợ mình không lo liệu được chu tất thôi chứ !

Bà Đức-Nguyên đi xem áp với em ruột bà, ông phán Thành, mới về.

65 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

Thấy vợ, ông Đức-Nguyên bảo ngay :

- Bình nó vừa ở đây.

Bà vội vàng :

- À, thế nào, ông đã hỏi cậu ấy chưa ?

Rồi quay nói với em :

- Cậu xem, thế có tội nghiệp không, cậu Bình có bao nhiêu vốn liếng mất sạch ! Bây giờ phải dọn về ngõ Hoàng Mai ở. Cậu ta thật số cũng lận đận. Năm ngoái tôi đi xem đôi tuổi cho cháu, ông thầy Kim-Lăng cũng bảo thế.

Ông phán Thành, giọng sang sảng :

- À, tài giai cần gì ! Mất rồi lại có. Người có chí, thua keo này bày keo khác cần gì ! Cửa là cửa gờn đấy, ai cần mẫn, lương thiện thì được. Cậu Bình xem ra linh-lợi lắm, chị lo gì.

Bà Đức-Nguyên cười :

- Lo, cậu bảo tôi lo gì ! Vợ chồng là cái duyên số. Giàu ăn khó nhận, việc gì đến tôi mà tôi lo !

Ông Đức-Nguyên bao giờ cũng lo xa hơn, nhưng lo xa một cách bần tiện :

- Sao bà lại bảo việc gì đến mình ? Nó nghèo thì con mình khổ chứ lại ! Mà con mình khổ, mình sung sướng được à ?

Bà Đức-Nguyên mở hộp trà, nhặt một miếng :

- Thế ngày xưa mình nghèo, mình có khổ đâu ? Làm ăn rồi một ngày một khá ra chứ ? Giời bắt ai nghèo mãi mà sợ !

Rồi như nhìn về quá khứ đời mình, bà nói, tiếng trong văt :

- Giàu nghèo thì làm gì ! Cốt được người tử tế là yêu một đời

Ông Đức-Nguyên cười khẩy :

- Tử-tế cũng cần phải tiền, không có tiền thì tử tế mấy cũng văt đi !

Ông phán Thành xưa nay vốn biết rõ quan niệm về đời người của anh rể, bẻ ngang câu chuyện :

- Ôi rào ! Có phúc khắc có phần, việc gì mà anh chỉ phải lo xa thế ? Người ta khôn cũng chẳng lại được với

giời.

Rồi ông Đức-Nguyên sợ câu ấy sẽ đầu độc vợ mình, vì ông biết bà Đức Nguyên quý em, và hay nghe em lắm :

- Cậu cứ bảo không lo xa, thế sau này nó khổ, nó đến cửa nhà mình, mình đuổi nó ra à ? Như vợ chồng thằng Cảnh ấy, có năm nào thoát với nó bạc nghìn không ?

Ông Phán Thành phản đối ngay :

- Bì Cảnh với người ta thế nào được !

Ông Đức Nguyên thở đánh phào :

- Chà, thằng Cảnh chả ra gì nó cũng là ông nọ ông kia.

- Ông nọ ông kia thì làm gì ? Kể là kẻ cá tính người cơ chứ.

- À, cậu cứ nói thế, có danh có phận cũng có hơn.

Rồi ông vuôn vai, lắc lắc đầu :

- Tôi đã bị vợ chồng thằng Cảnh làm điều đứng nhiều nên tôi sợ. Gả con cho đứa nghèo chỉ khổ một đời.

- Trông mặt mà đặt hình-dong, người ấy không nghèo đâu, và giá có nghèo cũng không hèn đâu ? Anh cứ tin lời tôi, tôi đã nhìn người thì không sai.

Bà Đức-Nguyên nói như trách chồng :

- Ông rõ thật... Con cái nó không có, nó mới nhờ bố mẹ. Nói nó làm gì... Chẳng nhẽ bố mẹ nó có, nó lại chịu nhịn đói à ? Thế ngộ ông với tôi chẳng may nghèo, chúng nó có, không nhờ chúng nó nhờ ai ? Cứ kêu ca thế, đến tai chúng nó, rồi chẳng ra thế nào. Cha mẹ giàu, con có; cha mẹ khó, con nghèo. Cứ giời cho có, con cái đưa nào thiếu-thốn cho ! Đề của làm gì ?

Ông Đức-Nguyên tuy nề vợ, cũng không chịu được cái lý ác hại ấy, vì ông biết nó sẽ lăm ngay vào cửa cái của ông :

- Thế bà báo chúng nó ỷ thế cha mẹ, nó cứ ăn hoang mặc rộng à ! Cứ thấy có chỗ đào, thì đào đến củ tử à ?

Bà Đức-Nguyên biết chồng đang tức vợ chồng Cảnh, bèn lảng câu chuyện, hỏi em :

- Cậu xem cái áp ấy mua được không ? Kể thì cũng không lợi lắm. Kho chứa thóc tường xây con kiến, xem chừng cũng không kiên cố lắm.

69 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Kể thì cũng riệu vợi, không tiện đường vận-tải. Cách ga những hơn hai mươi cây, lại không có đường ô-tô. Chỉ những phí tổn mà hết. Thôi để tôi hỏi ông Hòa cái áp ở ngay ga Xuân Đào vào có hơn cây xem sao ? Được, rồi tôi bảo chị, ta lại đi xem.

* * *

Mấy tháng nay, Bình nghỉ ngơi, không đi đâu. Chàng ở nhà đọc sách và chuyện trò với em. Nhiều lúc, chính Văn cũng phải ngạc nhiên sao anh mình lại có thể củ mì như đàn bà, ở nhà suốt ngày, năm hàng giờ không nhúc nhích, chỉ khoanh tay trên ngực, mắt dán hằm vào trần nhà. Văn ngạc nhiên vì chàng so sánh cuộc đời bình thản bây giờ với sự Bình hoạt động trước kia. Văn không ngờ cái người ngày nào cũng có hai, ba cái ô-tô đến đón ở cửa, khách khứa tấp nập, bây giờ lại có thể sống đơn giản trong một căn nhà không có lấy hai buồng thế này. Chàng nhớ lại hôm mới dọn xuống đây, Bình bảo chàng :

- Bây giờ, việc cai quản trong nhà là bổn phận của chú. Chú phải làm trọn, để anh có thì giờ nghỉ ngơi công việc. Bao nhiêu sự chi tiêu trong nhà, chú xem nếu cần, cứ việc tiêu, không quản ngại gì cả. Mai chú xem về đưa mẹ một trăm, nhớ không được tiết lộ tình cảnh của chúng mình. Như thế, anh tính phác còn tám trăm

bạc làm vốn. Song anh định nghỉ còn lâu, vậy anh giữ lại năm trăm. Anh để cho chú ba trăm tiêu pha vào gia đình. Chú cuốn tiêu gì mặc chú.

Nhiều lúc Văn băn khoăn về sinh kế của anh, xem anh trù tính làm gì ? Bình chỉ mỉm cười đáp :

- Đã định làm đâu mà biết rằng nên làm gì. Anh còn nghỉ cơ mà. Đã hết «phép» đâu chú đã giục anh !

Rồi vỗ vai em :

- Chưa biết chừng nghỉ hết vụ hè. Và rồi theo chính sách tiết-kiệm, anh thi hành lệ nhịn ăn một ngày trong tuần lễ và mỗi ngày chỉ ăn một bữa chính ngộ thôi.

Văn ưỡn ngực, giơ hai cánh tay về trước mặt :

Anh xem em «sport» thế này, ăn một bữa có mà chết !

Bình cười, nhưng lại nghiêm sắc :

«Sport» thế, không nhịn được, «sport» để làm gì ? Hồng, ra các cậu chỉ tập cho khỏe để ăn chứ không phải để lúc cần nhịn mà nhịn. Ra cái sức của các cậu là để lụy thêm cho thân. Anh cho con người ta lúc lúng thiếu, phương-pháp mầu nhiệm nhất là trị cái đói và cái rách. Đã túng thì tước bớt mỗi thứ một vài phần đi cũng chưa chết cơ mà !

Sợ em không hiểu, tưởng mình khe khắt tiền bạc vì bây giờ không kiếm được, Bình lại vội cắt nghĩa :

- Nói thế không phải bảo cứ nên nhịn ăn, nhịn mặc. Lúc cần thất bụng lại để mưu một việc gì mới thế, còn bình thường, ăn phải cho đủ. Thiếu là không được, vì xác thịt có những đòi hỏi khiếp lắm !

Rồi nhếch môi một cách kiêu hãnh :

- Anh cho thằng con giai không có những dịp định ăn một bát phở, định đi một cuộc xe, phải bắn khoản cân nhắc mãi, thì chưa hiểu đời là cái gì. Và cũng chẳng bao giờ biết tiêu, hoặc được tiêu hoang cả.

Vấn ngặt anh :

- Có những người không khổ bao giờ thì sao ?

- Không túng bao giờ thì đúng hơn, sao lại không khổ bao giờ ?

Suy nghĩ một phút, Bình tiếp :

- Chú phải học cho biết nghĩa từng chữ mới được. Người ta trước hết phải hiểu và sống những chữ mình nói đã. Ví dụ như nhiều khi mình kêu đói, nhưng thực ra, mình chưa hiểu đói là thế nào. Vì lúc sắp được hiểu, mình đã vội vàng ăn rồi. Anh sợ nhất người ta nói liên

chi hồ điệp các thứ chữ, mà chưa từng sống thật lấy một.

Chàng nhắc lại lời Văn ban nãy :

- Như vừa rồi chú bảo có những người không khổ thì sao, nghĩa là chú đã thay chữ «khổ» vào chữ «túng» đấy. Hiểu sai nghĩa của chữ cũng nguy hiểm lắm, nên coi chừng !

Văn ngoan-ngoãn :

- Vâng, em muốn nói có những người suốt đời không túng thì làm thế nào hiểu đời được ?

Bình đáp gầy gọn :

- À, họ cũng có thể hiểu, nhưng chỉ hiểu cái phía bằng phẳng của đời thôi. Đây là nói người khá. Còn phần nhiều chỉ nhìn đời ở cái cạnh thấp kém.

Rồi bấm tay xuống bàn, ngược mắt lên :

- Vì đời là hết cả những cái gì ào ào như vũ bão, chỉ kẻ nào sống sát cánh nó, mới lĩnh hội được. Ngồi trong ô tô hòm kính đóng kín, lại chĩa hai ba tay súng ra, thì làm thế nào trông thấy nanh vuốt hổ !

73 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

Bỗng một buổi sáng, Bình bật dậy với một cái reo :

- Thôi, hết hạn nghỉ rồi ! Hôm nay anh bắt đầu làm việc.

Gọi Văn, chàng hỏi :

- Tiền nhà tháng này giả chưa ?

Văn nhanh nhẩu :

- Em giả rồi.

- Tiền điện ?

- Cũng giả rồi.

Hai khoản ấy, chủ phải lo cho chu tất. Để chủ nhà phải hỏi là bất lợi. Và sở máy đèn cho người lại cắt điện, cũng là điều không nên.

Hắt hàm hỏi em :

- Chú còn tất cả bao nhiêu ?

- Em còn bốn mươi ba đồng.

Bình gật gật đầu :

- Được, tiêu cho khéo lấy một tháng. Tháng sau khắc có tiền.

Văn đứng sững. Đoán biết ý em, Bình tiếp :

- Phải làm ra tiền chứ ! Ngồi không à ?

Văn câu hỏi cự truyền :

- Anh định làm gì ạ ?

- À, ngay phút này, chưa biết làm gì. Nhưng chưa biết chừng chỉ chiều nay là bắt đầu mở một sở công nghệ cũng nên.

- Anh mở xưởng ở đâu ?

- Ở ngay gian nhà này. Và em nhớ từ mai trở đi, tiền chợ bớt hẳn một nửa. Mặc nó, ăn thế nào xong thì thôi.

Và nhìn thẳng vào mặt em :

- Anh dặn điều này phải nhớ : Phải làm theo điều anh bảo. Không được có những sự nhượng bộ đàn bà. Thức ăn, bớt đi một nửa tiền, cũng không sao. Chúng ta còn trẻ, rồi còn ăn nhiều, lo gì. Rồi ra được mười lăm đồng, mua thêm cho anh bai tờ báo hàng ngày nữa là ba, và mua lấy ba hộp chè Quan Âm cho anh. Bắt thẳng ở phải dậy sớm pha nước cho anh. Vì từ sáng mai, cứ bấy giờ là anh đi, mười một giờ anh về. Chiều anh nghỉ nhà.

75 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Anh định tiết kiệm, sao lại mua những ba tờ báo hàng ngày ? Em tưởng mua tờ nào, mua một cũng đủ.

- Em không biết, mua cả ba tờ để xem đủ tin-tức buôn bán các nơi. Ai cần mua gì, bán gì, anh sẽ liệu cách làm việc. Tùy từng cái tiết kiệm. Có thứ tiết kiệm lợi và có thứ tiết-kiệm hại. Lúc đã hai, hại to.

- Sáng nào anh cũng đi đến mười một giờ mới về ?

- Phải, anh đi các phố xem hàng hóa. Khan thứ gì anh sẽ làm, rồi bán cho họ.

- Anh làm được ?

- Phải được chứ ! Khi mình không muốn chết đói. Anh cho câu : «Đói đầu gối phải bò», hay vô cùng. Bằng cả một quyển Sấm-Truyền.

Lúc đầu lắc cổ, Vãn như người ốm sợ nước :

- Em thì em chịu, giá có đói, đầu gối cũng không bò được.

Bình nhếch môi :

- Em tưởng thế, em chưa đói nên không biết bò đây thôi. Anh cho thằng con giai mà mở miệng kêu đói rét, là đáng đem chém ! Tại sao lại để cho đói, để cho rét,

rồi kêu âm giới lên ? Hai tay để làm gì ? Không làm được tiền nghìn bạc vạn, chứ lại không kiếm được hai bữa à ? Những kẻ động mở mồm kêu đói rét đáng đem chém, vì họ là những kẻ tham ô. Sức mình, tài mình chỉ có thể kiếm được chừng ấy, lại muốn mong hơn. Mong không được mới khích người nọ, bác người kia, và rút cục, thấy ngay cái đói rét nó trở lại cắn sé mình.

- Nhưng thưa anh, đói rét thật thì làm thế nào ?

- Thì cắn răng lại. Thì đem hai bàn tay ra làm lợi-khí kiếm tiền. Khi đã làm những điều phải làm rồi, cái no ấm không phải tự ngoài đem đến, mà tự trong phát ra. Đây là cả một bí-mật, không từng-trải, không bao giờ khám phá nổi.

Một buổi trưa, Bình về. Theo chàng là một thanh-niên nữa. Bình giới thiệu khách với em :

- Anh Công, chánh mại-bản hãng A. C. I.

Khi hai người chào nhau rồi, Bình liền bảo Văn :

Chú mở tủ lấy cái «maquette savon toilette» cho tôi.

Rồi quay nói với Công :

- Tôi phải thú thực với anh, hàng mình chế ra không được tinh xảo bằng của ngoại quốc. Nhưng lúc này khan,

thiên hạ buộc lòng cũng vẫn phải dùng. Song chế thì chế được, nhưng bán khó lắm. Bán «en consignment», mình không có vốn. Mà «au comptant», marque mới họ không chịu mua. Tôi tin chắc chắc thế nào cũng bán được, nên vội đi tìm anh. Nếu anh chịu giúp tôi một tay, chắc thế nào cũng thành công. Mà anh không giúp thì chịu.

Công cười nhũn nhận :

- Anh chế tạo được, tất bán được, việc gì phải khiếm tốn thế.

Bình đi thẳng ngay vào việc :

- Đây chúng ta bàn việc làm ăn, vậy tôi thưa với anh thế này cho chóng việc. Anh điều đình với sở thế nào mua cho tôi mỗi tháng ba nghìn bạc hàng, tôi sẽ để riêng phần anh 5 % theo điều kiện hoa hồng các nhà.

Công gạt ngay :

- Việc ấy chưa cần. Điều cốt yếu là làm thế nào nói để sở tôi bằng lòng mua đã.

Bình cười nở nang :

- Trong tay anh cả. Có một số hàng mấy trăm nhà, lại không vận động nổi việc này, có mà chết ! Cứ cái chính

sách «à la remorque» thì gì mà chả bán được !

Công ném cho bạn một cái cười nó ngằm bảo «cũng phải đến thế».

Bình lấy mấy tờ «maquette» đưa Công xem.

- Đẹp nhỉ, ai vẽ thế này ?

- Khang Studio đấy, cùng học với chúng mình cụ Sừ râu «guidon» đấy mà.

Công như chợt nhớ ra :

- Khang béo đấy à, thăm nào hai ba lần đến sở nhận quảng cáo, tôi cứ ngờ ngờ.

- Nó đấy.

- Mỗi cái dessin, lũy lấy anh bao nhiêu ?

- Anh ấy mở cho tôi một cái compte. Lúc nào tính mới biết. Nhưng cái này, anh ấy bảo service gratuit để khuyến khích.

Công cười :

- Gớm nhỉ !

Lấy thuốc hút, Bình đưa mời Công rồi hỏi :

- Thế tôi tin ở anh nhé ?

Công gật gù như suy tính :

- Nhưng cái thể có được, mới dám nhận lời chứ.

Bình kéo ghế sát bàn, lấy bút chì gạch gạch xuống tờ báo :

- Đây nhé, anh bảo làm gì chẳng được. Anh có ngót hai chục mại-bản dưới quyền, lại có hàng trăm nhà quen, anh bảo gì, sở chẳng nghe. Miễn hàng tốt, sở có lỗi là được rồi.

Công đà-đận, rồi bằng lòng :

- Vâng, anh cứ gửi thư đến cho sở. Rồi tôi điều đình với Directeur. Sở sẽ mời anh lại nói chuyện. Anh exposer cho khéo, và điều cốt-yếu phải nói thật. Vì mình còn bán lâu dài. Rồi tôi liệu proposer. Giá cả cũng nên tính phải chăng thôi. Anh làm việc anh rõ. Đặt hàng tôi trối hang bà. Mình bán đất cho họ, họ bán đất cho nhà buôn, nhà buôn bán không được, thế là tắt ngấm. Hàng không chạy, lần sau họ commande ít đi, hoặc thôi hẳn. Như thế có phải thiệt không ?

Bình sung sướng trả lời :

- Vâng, tôi đã hiểu. Tôi cho giá thật phải chăng để sở có thể làm được. Anh cứ yên tâm. Khi gặp lão chánh, tôi sẽ nói rõ để y nghe.

Suối đêm hôm ấy, chàng không ngủ. Không phải vì mừng, nhưng là thói quen mỗi khi cần nghỉ ngơi. Thói quen này, luyện nó từ năm mười tám tuổi, chàng có thể thức năm ba đêm và nhậu một vài bữa là thường.

Sáng sớm hôm sau, chàng lại tìm ông chủ hãng sà-phòng «Lion». Sau khi nghe phân trần, ông chủ hãng nói ngay :

- Giá cả như thế, tôi cũng xin làm hầu ngài. Nhưng xin thú thật, ngài phải cho hai phần tiền trước, chúng tôi mới dám nhận. Và ít nhất, ngài phải commande mỗi chuyến ba nghìn tá. Vì bây giờ soude-caustique khó mua, nếu làm lâu, mỗi ngày một giá, chúng tôi sẽ thua thiệt.

- Tôi đã thưa với ngài mỗi tháng tôi chỉ bán được một nghìn tá. Nếu ngài buộc tôi commande ba nghìn tá, ba tháng tôi mới bán hết. Chắc ngài đã rõ, đồng tiền của nhà buôn không thể để được.

- Nhưng nếu cao, ngài có lợi..

- Đã đành, nhưng cũng phải thú thật với ngài, tôi không được nhiều vốn làm.

- Tôi không dám nhận làm từng nghìn tá cho ngài là vì giá cả sau này rất bất tiện. Đang nhận với ngài đồng rưỡi một tá, tháng sau nguyên liệu đắt, rồi lại tính đi tính lại, lời-thôi. Cho nên ngài cứ đặt cho thẳng ba nghìn tá, xưởng dễ làm hơn.

- Lúc nào giá cao, ngài cứ tính cao. Cứ theo giá chợ.

Ông chủ cười, hóm hỉnh :

- Ngài nói thế thì dễ, lúc tính toán khó lắm ! Tôi tính cao với ngài thì được, ngài có thể vừa mới ký «contrat» với người ta xong lại lên kỳ kèo giá cả à ? Ngài nên xét kỹ chỗ ấy.

Thấy chủ nhân nhất định khẳng khẳng, Bình đành chịu. Tiến chàng ra cửa, chủ nhân còn nói vuốt :

- Ngài thu xếp lại xem ! Nếu được, để tôi cho đặt thêm khuôn.

Bình lại về nằm khèo ở nhà, lại nghĩ, lại đào bới tìm phương-kế khác. Mặc dầu chưa tìm được chỗ đặt xà phòng, nhưng chàng cũng vẫn viết thư cho sở A. C. I. Sở A. C. I. mời chàng lên. Chàng nói với viên chef

bureau d'achat :

- Lúc này sà-phòng thơm khan, điều đó ông đã rõ. Quý-sở bằng lòng đặt, tôi sẽ nhận cung đủ số bán hàng tháng. Từ một nghìn đến ba nghìn tá. Hình bồ dục như cadum, hoặc chữ nhật như Lux cũng được. Trên bánh rập tên quý-hiệu như của bên Bodo-frère.

- Thế còn mùi thơm, quan hệ lắm.

- Tất nhiên tôi phải có một mùi thơm hợp với sở thích của công chúng. Chẳng những tôi làm xà phòng, còn chế được cả nước hoa nữa. Trước khi giao hàng, tôi sẽ đưa một tá mẫu để ông xem.

Rồi làm bộ không quan tâm :

- Có hàng trăm mùi thơm, cần gì ! Tôi là người An-nam, tôi rõ cái thích của người An-nam.

- Về vấn đề vệ-sinh, nếu xà phòng rửa hại da mặt, họ sẽ kiện mình.

- À, điều đó, ông càng không lo. Tôi chịu trách nhiệm hết.

Mở cặp lấy cái «maquette» đưa cho viên chef :

83 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Thú thực với ông, tôi là nhà nghề, làm không khó bằng bán. Miễn quý sở phát hành hộ, thế là được.

Viên chef đem cái «maquette» lại bàn giấy Công, sì sào một lúc, rồi cùng Công lại. Viên chef giới thiệu :

- Ông Công, chánh mại bản sở tôi.

Rồi nói với Bình :

- Ông có thể đề nghị với ông này, rồi tôi sẽ xét sau.

Đoạn ông ta xin lỗi Bình, lên gác.

Ký «contrat» với sở bán mỗi tháng ba nghìn tá rồi, Bình thấy người nhẹ hẫng. Bước đầu đã qua. Chàng đi nhanh như gió, tìm một tiệm giải khát.

Chàng vừa nâng cốc nước cam tên bồi đem ra, có một đứa bé độ mười hai, mười ba tuổi đến cạnh, tay cầm hai bánh xà phòng một cân :

- Ông mua cho con một cân xà phòng. Thứ này giặt không hao.

Tên bồi đứng ở quầy, chạy vội ra đập vào mũ đứa bé, đuôi :

- Đi ra, ai cho mày đem vào đây bán ? Cút !

Bình ra hiệu cho tên bồi để yên. Chàng quay hỏi đứa bé :

- Em bán bao nhiêu tiền một cân ?

Đứa bé mắt sáng lên :

- Thưa ông, ba hào một cân.

- Một cân là thế nào ?

Thưa ông, một cân là một miếng.

Vừa đáp, nó vừa giơ bánh xà phòng vào mặt Bình.

- Xà phòng này em mua ở đâu ?

- U con mua ở Ô-Chợ Dừa.

- Mỗi ngày em bán được mấy bánh ?

- Con cứ đi lảng-vảng thế này, mỗi ngày bán được năm sáu cân, có khi mười cân.

- Từ sáng đến giờ, em bán được mấy cân rồi ?

- Thưa ông, hôm nay con mới bán được có hai cân.

- Em ở đâu ?

- Con ở ngõ chợ Khâm Thiên.

85 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Hỏi thăm vào nhà em, thì hỏi thế nào.

- Ông cứ hỏi ông nho Giáp mù, dắt nhà lá bà chủ thịt bò thì là nhà con.

- Ông nho Giáp là ai ?

- Là thầy con.

Lấy bút biên biên vào quyển sổ, rồi chàng bỏ ra sáu hào, mua cả hai cân. Thằng bé mừng cuống quýt. Nó móc ở túi ra miếng nhật trình, gói cho Bình, rồi chào, đi ra.

Chàng về đến nhà, có cái carte của ông Đồng Xuân xin đến tám giờ tối lại chơi. Bình hỏi Văn :

- Ai đưa cái carte này lại ! Người nhà ông ta à ?

- Thưa anh, ông Đồng Xuân để lại.

- Ông ấy đến tận đây ?

- Thưa anh, vâng.

- Ông ấy có nói gì không ?

- Ông ấy chỉ khẩn khoản nhờ em nói giúp hộ, ông ấy có việc rất cần, 8 giờ tối nay, xin anh thế nào cũng ở nhà, để ông ấy được hầu chuyện.

Bình thở đánh phào, đưa hai bánh xà phòng cho em :

- Thiên hạ chịu khó thật !

Văn vừa để bánh xà phòng lên bàn, vừa nói :

- Chắc lại định điều đình về việc lơ.

Bình nghĩ một phút, rồi lắc đầu :

- Không, những người ấy, đời nào còn nói về việc lơ.

- Thế ông ấy lại làm gì ạ ?

- Có lẽ là để rủ mình làm chung một thứ khác, hoặc mách mỗi mình làm gì.

Rồi chặc lưỡi :

- Nhưng cũng không ngoài cái ý mua chuộc mình.

Ăn cơm chiều xong, Bình ngồi xem báo. Chàng dặn Văn :

- Từ nay trở đi, chú nhớ cắt những chỗ Rao vặt trong các báo, classer lại cho anh. Có việc dùng cả đấy.

Đồng hồ đánh đúng 8 giờ thì ông Đồng-Xuân đến. Ông mặc sơ-mi trần, khác hẳn mọi lần trịnh trọng. Cái lối ăn mặc sơ sài ấy là để cầu thân, như người ta đến

chơi nhà bạn thân. Ông ló mặt vào. Trông thấy cách ăn mặc của ông, Bình hiểu ngay. Chàng nghĩ thầm : «Ông Đồng Xuân qua đã là tay lành nghề xã giao».

Thấy Bình là ông chạy ngay lại, bắt tay chặt chẽ rồi xin lỗi ngay :

- Ông tha lỗi cho, ông không cho gọi mà cũng đến...

Cái tiếng xưng hô «ngài», ông không dùng nữa, vì ông thấy nó chỉ có độc một cái đức làm cách nhờ người ta. Ông nói năng, cử chỉ khác hẳn mọi ngày. Người không biết tưởng ông là bạn thân của Bình.

- Bẩm ngài biết chúng tôi ở đây ?

- Vâng, tôi mới biết lúc trưa. Nghe ông bạn tôi nói ông dọn lại đây, tôi vội vàng lại hầu ông.

Khiêm tốn, Bình phớt một nụ cười :

- Đa tạ ngài.

Rồi chàng gọi pha nước. Ông Đồng Xuân hỏi chàng về công việc làm ăn. Chàng chỉ đáp cho xong chuyện

- Thưa ngài, tôi cũng vẫn còn nghỉ.

Nét mặt trang nghiêm và lời thưa gửi cẩn thủ của Bình, khiến ông Đồng Xuất cảm thấy giữa ông với Bình vẫn có một cái gì riêng biệt. Nhưng vẫn niềm nở, ông hỏi :

- Ông đã định khuếch trương gì chưa ?

- Dạ, thưa tôi cũng còn... Thưa cũng còn nghiên cứu đây ạ.

Ông Đồng-Xuân lấy thuốc mời Bình. Rồi sau khi châm diêm cho chàng, ông nói :

- Trước hết xin ông thứ lỗi cho, vì tôi đã can-thiệp vào công việc riêng của ông. Nhưng vì quý trọng ông là người tài trí nên tôi mới dám mạo muội.

Bình đưa nước mời ông Đồng Xuân. Ông nhấp, rồi đặt chén, tiếp :

- Bạn thân của tôi là ông Phong - chủ hãng xà phòng Lion vừa cho tôi biết ông cần commande hàng của ông ta. Bẩm có phải không ạ ?

- Thưa ngài phải.

- Nhưng vì điều đình chưa ổn thỏa, nên hai ông chưa làm với nhau ?

Rồi ngập ngừng một phút :

- Tôi cũng đã nói chuyện với bạn tôi : ngài là nhà donh-nghiệp có thể lực và giàu lòng danh dự.

Bình vừa chuyên nước cho ông, vừa đáp :

- Dạ. Đa tạ ngài.

- Bạn tôi, từ lúc tôi... giới thiệu ông, xem ý mến ông lắm.

Ông ngừng hẳn lại, nhìn Bình là một cái nhìn thân cận :

- Và... nếu ông... bằng lòng, tôi sẽ xin đứng giữa làm bạn thân của cả hai ông...

Rồi, gầy gầy tàn thuốc :

- Như thế thì... việc gì... cũng điều đình được chóng vánh cả.

Bình thừa biết ông Đồng Xuân muốn giúp chàng bảo đảm với nhà xà phòng Lion. Nhưng chàng không muốn mang ơn ông nên chối ra :

- Ngài có lòng tốt, tôi xin tạ ơn ngài. Tôi đã tìm được một hãng khác bằng lòng làm giúp tôi rồi.

Ông Đồng-Xuân đăm đăm nhìn Bình, trong cái nhìn có cả một lời trách móc :

- Ông... kỹ tính quá.

Bình tảng lờ như không nghe tiếng, lại chuyên nước mời ông. Chàng hỏi một cái, cho câu chuyện tắt đi :

- Bẩm đẳng ngài độ này chắc bận làm ?

Ông Đồng Xuân chỉ khẽ trả lời :

- Cũng đủ việc cho thợ làm a.

Bình muốn chấm hết cho cuộc «đàm phán», gọi bếp đun nước nữa. Ông Đồng-Xuân hiểu ý, vội xin kiếu. Nhưng trước khi ra khỏi căn nhà ông chủ tâm đặt ở đấy một ơn huệ không được, ông Đồng Xuân còn hỏi Bình :

- Giá ông cho tôi chung phần với ông trong việc xà-phòng thì tốt quá.

Bình thoái thác :

- Bẩm đã có hai cổ phần.

Ông Đồng Xuân nói ý :

- Thật tôi vô duyên với ông quá !

Bình cười nhẹ, xoa xoa hai tay :

- Dạ, ngài cứ dạy thế...

Đưa ông Đồng-Xuân ra xe, Bình quay vào. Văn đón anh bằng một cái rún vai :

- Ông ấy tha thiết với anh quá nhỉ ?

Bình cười :

- Cái đó đã hẳn. Ít ra, ông ta cũng biết người. «Tam cổ thảo lư» đấy, chứ chú tưởng thường hẳn.

Tuy hiểu cái cớ nó buộc anh không được cộng sự với ông Đồng Xuân về lư, nhưng Văn vẫn ngạc nhiên về chỗ ông Đồng Xuân xin làm chung xà phòng, anh mình cũng lại từ chối. Văn bèn hỏi :

- Sao anh không để ông Đồng Xuân chung phần xà phòng ?

Bình cười ngạo nghễ :

- Mình để ông ấy làm chung thế nào được.

- Sao thế hở anh ?

- Vì như thế ông ấy sẽ lui tới nhà mình hàng ngày. Rồi thiên hạ người ta sẽ dị nghị. Vì ai còn lạ gì anh, lạ

gì ông Đồng Xuân. Rồi ông Chung-An sẽ hiểu nhâm mình.

Rồi chép miệng :

- Ấy ở đời, đã giữ phải giữ cho hết lẽ. Đến ngay như ông Trương Phi ngày xưa lúc thấy Quan-Công phò nhĩ tẩu, còn có thể nghi là hàng Tào, định giết nữa là.

* * *

Chàng nhìn đồng hồ, thấy vừa đúng chín giờ, vội bảo Văn :

- Chú ở nhà, anh đi một lúc, anh về.

Rồi lăm bắm :

- Giá không có ông Đồng Xuân lại ngồi mất một giờ đồng hồ.

Chàng đi xe thẳng ra ngõ chợ Khâm Thiên. Vừa ngồi xe, vừa giục :

- Chạy nhanh thôi cho thêm một hào.

Khi tên xe đỗ, chàng hỏi thăm vào nhà ông Nho Giáp. Người ta chỉ chàng dãy nhà lá sau chợ.

93 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

Chàng đến cửa, gõ gõ vào cái liếp :

- Ông Nho có nhà không ?

Hỏi hai ba tiếng, trong nhà mới có tiếng khàn khàn đáp :

- Ai đấy ? Ông bà nào đấy ?

Bình đánh diêm châm thuốc :

- Tôi đây.

Vẫn cái tiếng khàn khàn hỏi :

- Ông nào đấy ?

- Tôi đến mua xà phòng đây mà.

Có tiếng người lạo sạo tìm guốc :

- Xà phòng hết rồi ông ạ. Ông ở đâu, mai tôi cho cháu đem lại.

- Tôi ở xa lắm.

Ngần ngừ một lát Bình lại hỏi :

- Hay ông cho tôi đặt tiền, nhân thể tôi dọn nhà, mai ông cho cháu đem lại cũng được.

Có tiếng tay quờ quạng ra mở cửa :

- Vâng, mời ông vào.

Cánh cửa mở, trong nhà tối om. Một cánh tay rờ rờ vào chàng :

- Ông có diêm không, xin ông một que.

Bình vội vàng đánh diêm. Khi lửa lóe rồi, chàng mới nhận ra người mở cửa cho mình là một người đàn ông mù.

Bình đưa bao diêm, rồi đứng đợi. Khi đã châm được đèn, người ấy nói vọng ra :

- Mời ông vào đây.

Trông không thấy ai ở nhà, chàng bèn hỏi :

- Thằng cháu bán xà phòng đâu ?

Nho Giáp phúi phúi chiếu, giơ tay :

- Mời ông ngồi tạm đây.

Và giả nhời luôn :

- Thưa ông, cháu ra rạp hát, về bây giờ đây ạ.

- Nó đi xem hát à ?

95 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

Nho Giáp cười :

- Thưa ông không, cháu ra rạp hát đánh trống quảng cáo. Lúc nào bắt đầu diễn thì cháu nghỉ.

Bình đưa cho Nha Giáp một điều thuốc :

- Thế chỉ có ông và cháu ở đây thôi à ?

Nho Giáp đang bập bập điều thuốc cho có khói, lại vội bỏ ra :

- Thưa ông, cả mẹ cháu cũng ở đây với cháu.

- Thế bà ấy đâu ?

- Mẹ cháu đi bán bánh khúc đêm ở Ngã-Tur-Sở.

Rồi lại bập bập điều thuốc :

- Chừng độ hai ba giờ đêm thì mẹ cháu về.

Rồi không đợi khách hỏi, Nho Giáp nói luôn :

- Chả nói giấu gì ông, nhà thanh bạch làm. Mẹ cháu, ngày đến sở xà phòng làm, tối lại đi bán bánh. Còn cháu ngày đi bán xà phòng, tối ra rạp hát đánh trống quảng cáo thuê.

Ngừng một phút, rồi thở dài :

- Nhà bán thì vợ con phải vất vả thế, ông a. Tôi độ lát nữa khuya cũng lảng vảng xuống Ngã-Tur tắm quất, kiểm thêm thắt vào, gọi là đỡ mẹ cháu.

Bình lấy ra một đồng bạc, đưa vào tận tay Nho Giáp :

- Thôi tôi cũng chẳng mua xà phòng nữa. Tôi gửi ông cho cháu đồng bạc. Chóc cháu về, ông bảo cái ông mua xà-phòng ban chiều cho nó.

Nho Giáp cầm đồng bạc, giọng run run :

- Thưa ông, ông ở đâu ?

Tôi ở xa lắm, tận Bạch Mai. Tôi lại hỏi thăm ông xem xưởng xà phòng bà ấy làm ở đâu ?

Nho Giáp nhanh nhẩu :

- Thưa ông, mẹ cháu làm ở xưởng ông Ba-Lan, Ô Chợ-Dừa.

- Ở về chỗ nào ông nhỉ ?

- Bẩm ở trước cửa đền Bà Thượng.

Bình định ra về, nên an ủi Nho Giáp một lời. Đó là thói quen của chàng mỗi khi gặp cảnh đau thương :

- Ông đau mắt từ bao giờ ?

Thở dài, Nho Giáp rụi mẩu thuốc lá vào cạnh phản :

- Thừa ông, nhà cháu bị từ mười lăm năm nay.

- Đau có lâu không ?

- Bẩm không lâu.

Bỗng cười nhạt :

- Thừa ông, biết mù cũng chịu đấy ạ.

- À, số phận cả !

Lấy ngón tay quào quào tóc, rồi vuốt thẳng lên :

- Chả nói giấu gì ông, trước tôi làm nho ở phủ mãi đấy ạ. Mà tôi hỏng mắt cũng vì chữa thuốc phiện.

Bình nhìn Nho Giáp, ái ngại :

- Thế cơ à ?

Nho Giáp lại cười nhẹ :

- Nhưng mù thế này, có lẽ còn hơn. Nghiện còn nhục gấp trăm, ông ạ.

Thấy cần phải gọi đề Nho Giáp nói tâm sự ra cho hả lòng, Bình bèn tiếp hỏi :

- Đầu đuôi thế nào, ông nói cho tôi nghe.

Đằng hẵng mấy cái, Nho Giáp kể :

- Năm hai mươi tuổi, tôi làm nho ở một phủ thuộc tỉnh Phúc yên. Cái nghề nho, ông còn lạ gì, giao-thiệp với tổng-lý nhiều. Nhà mình ngày nào cũng tấp nập khách khứa, mà lại rất những khách có việc cần bàn ra tán vào cả. Vì thế, tôi mới đặt cái bàn đèn để lấy chỗ hội họp. Hồi ấy, tôi lại được lòng quan phủ, thành thử đặc lực hơn cả cụ lục, cụ thừa. Chúc dịch các nơi có việc gì cũng đều nhờ tôi. Năm bàn đèn, bàn việc kiện tụng thì đến hết lý. Nhà tôi gần thành cái tiệm hút. Trong nhà lúc nào cũng khói lên nghi ngút. Hút mãi đâm ra nghiện. Vài ba năm, quan phủ đòi đi. Quan mới đến, mình không hợp tính thành thử làm ăn nó cũng khó. Mỗi lần quan quở lại cứ tên cái nhà mình gọi ra: «Thằng môi thâm thì được việc gì ! Đồ mắt trắng rã, môi thâm sì, chỉ được cái xoay hút là khỏe !». Rồi sau một vài lần nữa xảy ra những việc điểm nhục quá, tôi không thể nào chịu nổi nữa. Tôi muốn bỏ việc. Nhưng nghiện thì làm thế nào, không làm lấy gì hút ? Làm thì khổ hơn con chó. Cân nhắc mãi, sau tôi quyết định dù sống chết cũng phải cai. Nhục quá lắm rồi ! Thế là tôi cai. Chết thì thôi, cai là cai ! Chứng đau mắt cũ lại phát ra. Chỉ có vài hôm, màng mọng kéo đầy, tôi không trông thấy

gì nữa. Nhà tôi nhất định lạy van, bảo tôi hút đi. Thuốc mua về, thắp đèn rồi, dọc tẩu kê vào tận miệng, tôi cứ lắc đầu hoài. Trong lúc sắp mù như thế thì thân thể lại đau như dằm, Hai bên mạng mỡ như bị người ta lấy dao dứa ghè vào. Tôi chết đi sống lại ba bốn bận. Ai đã từng cai thuốc phiện mới hiểu được. Nó vật tôi độ một tuần lễ rồi dịu dần. Nhưng lúc ấy, mắt đã hỏng đến tám phần rồi. Mẹ cháu khóc lóc lạy van tôi thế nào; tôi cũng không hút. Thà chết, chết ngay ! Tôi định bụng mù thì thôi, mù thì làm nghề mù. Không ai chết đói. Mù mà tránh được cái nhục cả một đời thì cũng chẳng sao. Hai tháng sau, quả nhiên tôi không trông thấy gì nữa. Nhiều người cử bảo mả nhà tôi lúc đó, nên tôi mới đại chừa để cho mù. Tôi bật cười. Giả mình có nghiện hút bê tha họ lại bảo mình sao không chết đi. Thì ra thiên hạ thế nào cũng nói được. Khi yên phận là mù rồi, tôi bảo mẹ cháu : «Bây giờ cai rồi không cần đến tiền không phải quy lụy ai nữa. Vợ chồng con cái có thể tự do bồng bế nhau đi nơi khác. Giời rộng chứ không hẹp, thiếu gì cách làm ăn». Thế là tôi về Hà nội, vợ gồng thuê gánh mướn, chồng học cái nghề tầm quất, thế cũng xong,

Khi Nho Giáp ngừng kể, Bình hỏi :

- Bây giờ ông có tiếc vì đã cai để cho hỏng mắt không?

Nha Giáp cười nhẹ :

- Nói sợ ông không tin, bây giờ hút mà mắt sáng ra tôi cũng không hút.

Rồi lên giọng :

- Thưa ông, nói thế này thì ông cũng rõ ngay :

- «Một trăm thứ nhục, một nghìn thứ nhục, một vạn thứ nhục ở trần gian, cái nhục to nhất, nhục nhất vẫn là cái nhục của thằng nghiện ngập».

Ra khỏi ngõ chợ Khâm Thiên, Bình thủng thỉnh đi bộ. Câu chuyện Nho Giáp kể cho chàng nghe khiến chàng được phấn khởi thêm. Một chứng cứ sống về cái chí của thằng người. Thốt nhiên, chàng thấy nhẹ nhàng, hai cánh tay như muốn vươn lên vít những cành cây ở vỉa hè. Chàng tưởng chừng lúc ấy, chàng có thể nhắc bổng được bất cứ cái gì ngang trước mặt mình.

Rồi chàng nhìn những phu xe, những chị hàng mía, những bác bán cà phê đêm. Ở người nào, chàng cũng thấy tượng hình của nghị lực hiện ra. Khác với mọi người trông họ bằng con mắt thương xót, chàng chỉ thấy họ là những người nhiều sinh lực nhất. Cái đen của đêm khuya không còn là cảnh âm u nữa. Những tiếng lạch cạch của xe, tiếng lao sào của lá, tiếng đập cánh của

những con bọ dừa, con cánh cam, đối với chàng, đều là những tiếng chuông tiếng trống báo hiệu một sức mạnh phi thường của toán quân thắng trận rậm-rịch trở về. Nguồn sống ở các ngã như theo gió ào ào nổi lên, bám chặt vào quần vào áo, vào thân thể chàng. Chàng nghĩ đến những dự định một cách khoan khoái. Chàng tính làm thế này, làm thế khác. Chàng nghĩ đến căn nhà hẹp lòng của chàng nay mai sẽ biến thành sở xà phòng có hai ba chục nhân công. Kẻ đóng bánh, người gói, người dán hộp, bôi hồ. Chàng tưởng tượng mỗi khi lĩnh tiền về phát cho họ, được trông bộ mặt hể hả của họ để mà ca tụng cái vinh-quang của hai bàn tay, của sự cố gắng, của thằng người vật lộn với công việc.

Hút một điều thuốc, chàng thở khói vùng ra, tưởng chừng như đây là khói nhà máy của chàng những giờ làm việc. Chàng thấy sướng run lên, khi tưởng-tượng đến một lũ mười lăm, hai mươi đứa trẻ bằng đầu nhau cặm cùi ngồi xếp xà phòng vào hòm. Cả một khung cảnh xưởng công nghệ lồng vào trí chàng.

Thốt nhiên, chàng nói to lên giữa đường :

«Ngày mai thuộc về ta !»

Rồi chàng cười khanh khách như đứa trẻ bị cù. Đây là cái cười của nghị lực, của những người tin ở mình,

tin ở những cái gân của hai bàn tay.

Chàng về đến nhà, vừa đúng một giờ đêm. Văn hãy còn thức. Chàng đứng sững trước mặt Văn như người vào nhầm nhà. Một lúc, chàng mới nói được :

- Mở cửa sổ cho nó thoáng, chú !

* * *

Bình kéo chuông. Một đứa bé chạy ra.

- Ông chủ có nhà không em ?

- Thưa ông có.

Chàng bước vào đến sân, một thanh viên mặc quần áo vải xanh chạy ra.

- Tôi muốn mua buôn xà phòng.

Thanh niên niềm nở mời chàng lên nhà trên. Xem cách thức tiếp đãi, Bình đoán người đang tiếp mình có lẽ là chủ.

- Tôi muốn đặt ông ít hàng.

Người ấy kéo ghế, ngồi vào bàn giấy, đáp một cách đồng dục :

- Thừa ngài cần bao nhiêu ?

Thoáng một vài cử-chỉ, chàng nhận thấy chỗ khả thủ của chủ nhân, bèn nói ngay :

- Tôi mua thì nhiều lắm.

Chủ nhân nhìn chàng, mắt toát ra một luồng điện.

- Ngài mua về bán ở Hà nội hay ở đâu ?

- Tôi bán ở Hà nội.

Suy nghĩ một lát, chủ nhân đáp :

- Bẩm Hà nội tôi đã đặt đại-ly độc quyền.

- Nhưng ông rất có thể bán cho tôi, vì tôi đặt xà phòng thơm.

Chủ nhân mời thuốc chàng, rồi đáp :

- Ở đây, chúng tôi không làm xà phòng thơm. Ngài muốn đặt, xin lại Etablissements Lion, hay Savonnerie Blanc.

Bình rui thuốc xuống cái gạt tàn :

- Những nơi ấy, tôi đã điều đình, nhưng không được giá.

Chuyện với chủ nhân chừng mười lăm phút, Bình thấy cần phải nói rõ công việc :

- Đây tôi cứ xin nói thẳng thế này. Được thì ngài bảo, không thì thôi. Tôi có cách ngài làm được xà phòng thơm, tôi sẽ mách ngài. Tôi lại có cách bán được. Vậy ngài tính sao ?

Chủ nhân vẫn điềm tĩnh, trả lời :

- Thưa, thế thì càng hay.

Đoạn đường thứ nhất đã qua, Bình tiếp đoạn giữa :

- Nhưng tôi thì không có nhiều tiền, mà ngài...

Chàng chưa tiện nói, chủ nhân đã tiếp :

- Vâng tôi cũng không nhiều nguyên liệu lắm.

Suy nghĩ một phút, Bình điều đình :

- Vậy tôi tính thế này. Ngài bỏ ra một nửa, tôi một nửa. Ngài sẵn sả, tôi có chỗ tiêu-thụ, ta chia đôi.

Chủ nhân bấm chuông gọi. Một người làm công chạy lên.

- Bác cho chúng nó đi đi.

Người làm công ra khỏi độ năm phút, một bọn chừng mười lăm đứa trẻ, mỗi đứa mang một gói, đi ra.

Bình hỏi chủ nhân :

- Họ đi đâu ?

- Thưa ngài, đi làm quảng cáo đấy ạ.

Rồi tiếp luôn, sau một vụ cười :

- Các xưởng lớn quảng cáo trong báo, tôi quảng cáo bằng cách cho bán rong. Vì mình không nhiều tiền như người ta nên phải làm tất.

Bình vật đầu :

- Phải thế ch.

Rơi nói lại câu chuyện :

- Ngài nghĩ thế nào ?

Chủ nhân lại điềm đạm, hỏi :

- Ngài cho biết cách thức làm ăn thế nào ?

Bình đề điều thuốc xuống cái gạt tàn :

- Xưởng ngài chỉ chế xà phòng giặt, bây giờ tôi đem «formule» lại để ngài làm xà phòng thơm. Tôi lại tìm

cách bán những xà phòng ấy. Mỗi tháng ít ra cũng tiêu thụ được vài bốn nghìn. Trừ các thứ tiền phí tồn, còn chia đôi.

- Bẩm thế cũng còn có chỗ khó.

- Vâng, tôi hiểu, miễn ngài bằng lòng, rồi chỗ khó ta bàn định với nhau, thế nào cũng xong.

- Kể cách-thức ngài nói thế, làm cũng có thể được. Nhưng còn chỗ khó, tôi xin thưa ngài rõ. Làm chung thì giá vốn xà phòng bao nhiêu một cân, ngài không rõ, nhân công lương lậu thế nào, ngài cũng không rõ. Như thế có điều bất lợi. Vậy nếu ngài bằng lòng, tôi sẽ nhận commande của ngài, rồi ngài bảo tôi cách pha phách, tiện hơn.

- Như thế cũng được. Nhưng tôi nói thật với ngài, tới chỉ có thể đặt trước ngài năm trăm bạc thôi, mà tôi lại cần những nghìn rưởi bạc hàng.

Chủ nhân xoay xoay cái bàn thăm :

- Điều đó không ngại.

- Nhưng còn chỗ bất tiện là tôi lấy hàng cũng chưa có tiền trả ngài ngay.

- Bẩm cũng được, chắc ngài giao hàng cho người ta rồi mới lấy tiền.

- Vâng.

- Thời-hạn ngài cho lai tôi, từ lúc lấy hàng về, chắc cũng mất nửa tháng. Vì ngài còn phải gói ghém, đóng hòm, rồi mới giao được.

- Vâng.

- Ngài dùng hình gì ? Nặng bao nhiêu ?

- Bỏ dục, nặng hai mươi gam.

Chủ nhân tính tính một lúc rồi đáp :

- Ngài cho đồng ba một tá.

Đến lượt Bình tính. Sau khi tìm thấy con số, chàng nhận lời ngay :

- Vâng, ngài cho giá cũng làm được.

Chủ nhân cười :

- Vì không dám làm mất thì giờ ngài.

Bình cũng trả lại một cái cười nó như ngầm bảo :
«Tôi cũng như ngài».

- Bao giờ ngài cho đem essence lại ?

- Ngài cho một tuần nữa.

- Soude caustique bây giờ mỗi ngày một giá, ngài thu xếp chóng cho. Chậm một ngày là thiệt một ngày. Thiệt tôi, tức thiệt ngài.

Xà phòng điều đình xong, Bình tính đến việc in giấy gói, làm cliché, mua carton làm hộp, mua cachet-sec. Từng ấy thứ, chàng nhằn mắt ngót bốn trăm nữa. Lấy đâu ra ba trăm bạc bây giờ ? Vay, chàng không có chỗ. Gia-dĩ có, chàng cũng không vay. Nghĩ mãi, sau chàng gọi Văn, bảo :

- Chú lên hiệu tầm-tầm, mời cái ông hôm nọ xuống đây. Trước ông ta đã mua món đồ nhà mình, hỏi ông ấy cần mua nữa thì xuống.

Văn không hiểu anh định bán gì, hỏi bằng một cái nhìn.

Bình biết ý em, nói một cách rần rỏi :

- Anh cần ba trăm bạc, nội nhật hôm nay phải có. Gọi ông ta xuống bán ít đồ dùng lấy tiền làm việc.

Văn đưa mắt khắp nhà, như để tỏ cho anh biết còn có gì mà bán.

Bình cười, vỗ vai em :

- Thôi đi đi, chú thì biết gì ! Cần nghìn bạc bây giờ cũng có thứ để bán, nữa là ba trăm. Thuê cái xe đạp đi cho nó chóng, chú ạ. Bảo ông ấy : anh tôi cần bán ngay, nếu chậm đến mai thì thôi.

Văn đi một lát, trở về với một ông béo phục phịch. Sau cái bắt tay, ông ta hỏi ngay :

- Ông dọn xuống đây hồi ấy ?

- Vâng.

- Ông còn gì không dùng đến, xin cho biết.

Bình cười nhẹ nhàng :

- Bán những cái đang dùng mới gọi là bán. Những thứ mình đã không dùng đến, bán ai mua.

Rút mùi xoa hi mũi vang nhà, ông ta cười rung cả vai:

- Nào, ngài có gì cho biết nào ?

Bình mở tủ lấy ba bộ đồ rét, một bộ đùi, một bộ tropical, hai đôi giày còn mới nguyên, một cái pardessus Super-Montagnac, một cái imperméable. Và nhắc ghế, đứng lấy cái đồng-hồ treo xuống.

Chàng chỉ bộ bàn ăn, cái tủ sách :

- Đây, từng ấy thứ, tôi chỉ cần có bốn trăm bạc. Ông xem có thể mua được thì mua. Nhưng tôi giao hẹn trước, ông không mua thì thôi, xin đừng mặc cả. Kém một xu, tôi cũng không bán đâu. Và nhất đừng chê bai đồ tốt xấu. Ông đã mua của tôi một lần, ông rõ. Tôi cần bao nhiêu, nói bấy nhiêu, không như người ta.

Châm diêm hút thuốc, ông tầm-tầm giờ xem lót những bộ quần áo. Ông giờ lên, rồi lại giờ xuống, rồi lại để trước mắt ngắm. Ông dựng cái đồng hồ, mở xem máy. Đoạn ông gật gù, sau một vài lần lăm-nhăm từng thứ :

- Vâng, nhưng xin tiên-sinh bớt cho năm chục, vì giá trước tiên-sinh mua chưa cao mấy.

Đến khi ông toan chỉ bộ đồ rét nói gì, thì Bình gạt ngay :

- Tôi đã nói với ông được giá thì ông mua, không nên chê bai gì.

Ông tầm-tầm cười nhũn nhặn :

- Thế tiên sinh cho thế nhé ?

Bình nhìn ông tròn-trọc :

- Tôi đã thừa với ông, kém một xu tôi không bán.

Ông tầm-tầm cười nhũn nhặn :

- Tiên-sinh không bớt thì chịu.

Rồi thói quen nhà nghề lại bắt ông làm cái việc dèm :

- Ấy, người ta không ai dám giả như tôi đâu, tiên sinh ạ.

Và ông dài mặt ra, làm như thân-mật, đập vào cánh tay Bình :

- Cũng đã tàu tàu cả rồi.

Lại rứt cả cổ, bật ra một câu tiếng pháp :

- Déjà vieux !

Bình lộn ruột, muốn hát cho ông một cái lăn kênh. Chàng lạnh lùng :

- Thế thôi vậy. Nhưng ông nhớ, tôi không bán bây giờ, chốc ông đừng cho ai lại nữa. Tôi không bán nữa đâu.

Bình nói thế, vì chàng biết chỗ đồ của chàng đáng giá. Cái Carillon, bộ bàn ăn, cái tủ sách, chàng mua đã hơn ba trăm bạc rồi.

Ông tầm-tầm vẫn giữ đủ nụ cười từ lúc vào cho đến lúc ra.

- Tiên sinh có bớt cho thì mới tiêu được.

* * *

Quần áo, giày, đồng hồ, chưa kịp cất thì Liên đến, Bình reo lên :

- A, có bà chủ này rồi, không cần ai nữa rồi !

Nhìn các thứ ngồn ngang trên bàn, nhìn Bình, nàng thốt ra một câu hỏi :

- Anh làm gì thế ?

Âu-yếm ném cho người yêu một nụ cười trong vắt :

- Gọi bán đồ đây.

Liên trở mặt :

- Bán quần áo ?

Nắm hai tay Liên, chàng nhảy nhảy, dí dí cằm vào má nàng :

- Bán cả bàn ăn, tủ sách là khác. Bán hết. Bán hết !

Rồi hét vào tai Liên :

- Bán cả giò, chỉ trừ có «búp bê» của anh thôi !

Lúc chàng buông Liên ra, nàng lại hỏi :

- Chết chữa, anh bán quần áo đấy à ?

Bình nhăn mặt, nhại Liên :

- Em anh, cái gì cũng chết chữa. Bán quần áo thì làm sao ?

Lắc đầu, như có đại biến :

- Thế anh bán làm gì ?

- Bán để làm việc.

Anh cần bao nhiêu ?

- Bốn trăm. Nhưng bây giờ thì lại không cần nữa rồi.

Liên sụ ngay mặt, nói dối :

- Em biết cái có không cần nữa của anh rồi. Anh sợ em đưa tiền cho anh chứ gì ?

Bình làm bộ ngạc nhiên, hét to lên :

- Ô hay, cái người này ở đâu đến, định lôi thôi không cho tôi làm ăn gì phải không ? Định làm tội tôi đây có phải không ?

Rồi khoanh tay, lại trước mặt Liên, nhd người sẵn sàng chịu tội.

Liên quay đi, phụng phịu, không trả lời.

Bình «oà» lên một cái, ôm chầm nàng. Bỗng chàng cười rộ :

- Ô, em tôi này, khóc này, nín ngay nào !

Người ta đang ảm ức, khóc ngậm, bây giờ bảo người ta nín đi, tức là bảo người ta khóc to lên. Liên nức nở, nàng ngả đầu trong vòng tay Bình :

- Chérie, nín ngay. Liên khóc anh nghèo có phải không ?

Bình lấy khăn lau nước mắt cho Liên, rồi dỗ :

- Nín ngay, chérie ! Chú Văn chú cười cho đây. Chị gì lại chị khóc tí tí !

Rồi phá ngang :

- Đã thế, bắt «chú bé» tháng này phải nộp phạt hai cái mùi xoa rút dua.

Liên quần lại tóc, hỏi Văn :

- Sao chú không bảo tôi biết ?

- Chính em, bây giờ em cũng mới biết. Anh định làm gì, có nói với ai đâu.

Liên nhìn chỗ quần áo :

- Rồi lấy gì mà mặc, đi ra ngoài người ta cười cho.

Bình biết không nên «lý-sự» gì lúc này, lại đưa nàng về phía khác :

- Rồi anh lại sắm chứ. Tháng nữa, anh khỏi tiền. Cái nhà này cũng chỉ nửa tháng nữa thì thành cái xưởng công nghệ, thợ thuyền ra vào tấp nập. Đang nực, anh mặc «sooc» được rồi, cần gì ! Úi rào, tháng nữa may mười bộ cũng có.

- Tháng nữa anh có, sao bây giờ lại bán đi ?

- Bán đi mới có tiền làm việc. Làm việc mới lại ra tiền chứ.

- Anh làm gì ?

- Anh nhận bán xà phòng thơm cho một hãng.

Rồi vung tay phác một cử chỉ khoáng đạt :

- Nay mai, khỏi tiền. Anh lại tìm cái nhà nào như nhà cũ thuê. Tiền thì dễ có lắm...

Tiền ! tiền ! Bình chết ruột nói đến nó trước mặt Liên, nhất lại nói để yên lòng người yêu. Chàng vẫn biết cái tình của chàng không dính dấp một tí tiền nào vào cả. Thế mà chàng vẫn lo, lo vì Liên bé bỏng quá, xa thực tế quá, lo vì các rủi ro đến sẽ làm nàng bối rối. Phải, cái ý nghĩ Liên sẽ bối rối làm cho chàng quặn ruột. Chàng không bao giờ có thể ngờ Liên yêu mình không thật. Vì chàng cảm thấy được yêu. Nhưng sống nhiều, đã từng dò hỏi lòng mình, chàng lại biết cả chỗ yếu của kiếp người. Bởi chàng tinh vi thế, nên mới đau, đau một cách lặng lẽ. Chàng không phập phồng sợ mất Liên, nhưng chàng biết rõ ràng biến cố xảy đến, có được nàng cũng phải giằng mới được. Chàng vẫn bảo em :

- Liên thuộc hạng những người yếu ở trong đời. Yêu đấy, nhưng không dám lặn xả vào, cướp lấy, đoạt lấy, gạt hết những cản trở vô nghĩa đi. Mà để mất thì cũng không có can đảm. Thế là chết chệt ! Chiếm không dám, để mất không dám, do dự mãi, rút cục mất. Không chạy ập vào, ôm choàng lấy, ghì sát vào người, không bao

giờ được cái gì trong đời.

* * *

Bình bắn khoăn, hỏi Văn :

- Làm thế nào bây giờ ?
- Hay cứ để chị đưa, rồi sau có tiền, anh lại trả lại ?

Bình lắc đầu :

- Điều ấy, anh không muốn.
- Như thế, chị sẽ không bằng lòng.

Bình vung tay, dần từng tiếng :

- Để cho đàn bà họ bằng lòng thì mình còn gì là mình!

Văn nín thít. Nhưng Bình tiếp ngay :

- Tuy thế, cũng không thể để Liên cả cảm tưởng mình không cần tiền của Liên.

Ngừng một phút, Bình chặc lưỡi :

- Lại dụng kế vậy.

Rồi tùm tùm :

- Khổ thật, cứ phải đi quanh co mãi mới đến chỗ định đến.

- Không bán được, anh làm thế nào có tiền ?

- Không bán được cho y thôi chứ, còn khối chỗ. Điều ấy tuy cần, nhưng bây giờ lại chưa cần bằng phải từ chối tiền Liên đem đến. Chị có đến, chú cứ bảo tôi có tiền rồi, khắc có cách.

Chiều Liên đem tiền đến. Thấy nàng, Văn hỏi ngay :

- Chị có gặp anh không ?

- Không. Anh đi đâu ?

- Đi đặt tiền xà phòng.

Liên ngó mặt như muốn hỏi. Văn đón ngay :

- Anh vừa có món tiền năm trăm, người ta đưa. Anh vội vàng đi đặt cho hăng.

- Thật không chú ?

- Thật chứ ạ !

- Thôi thế cũng được, tôi cứ đưa anh để nhờ có thiếu, không phải chạy chọt.

Văn hoa tay :

- Úi già ! Bây giờ thì anh nhiều tiền lắm. Anh vừa mới đếm mười mấy cái giấy một trăm.

- Của ai ?

Văn chậm rãi :

- Hình như của một người chung phần.

Rồi làm bộ nghĩ ngợi :

- Của... à... chú Pan, khách lai.

Liên thở dài, ngồi phịch xuống ghế :

- Anh cần tiền, sao chú không bảo anh hỏi thầy me tôi có được không ? Đem báo quần áo, đồ đạc, rồi lấy gì mà dùng ? Nhà đã trống hếch, trống hác thế này.

Văn khoa tay khắp gian nhà, lắc đầu lia-lịa :

- Ôi, các thứ này rồi xếp xó. Giường, chưa biết chừng vứt đi.

Liên ngạc nhiên :

- Sao thế

Văn vênh vênh mặt :

- Nhà này rồi mở xưởng cơ mà. Bao nhiêu người làm cơ mà ! Để các của nợ ấy, lấy chỗ đâu mà xếp xà phòng?

Liên tưởng thật, tin ngay. Mặt nàng tươi hẳn lên :

- Bao giờ bắt đầu hử chú ?

Văn đi tung tăng như người đắc chí :

- Dăm hôm nữa thôi, em lại bận chúi mũi, chúi tai.

Nàng đang nói chuyện với Văn thì Bình về. Thoạt thấy nàng, Bình nói ngay :

- Tức mình với cái lão ấy, mình đã toan để rồi lấy tiền của em, mặc họ. Góm người đâu lại có người bần tiện... Nhưng thôi, họ đã khản khoản, cho họ một phần.

Rồi mở cặp lấy cái biên lai chàng đặt xà phòng hôm trước đưa cho Liên :

- Xong cả rồi, chỉ còn đợi ngày xe xà phòng về đây thôi. Anh vừa đặt làm tạm người ta năm trăm đây. Hôm nào mở sở, anh sẽ mời em xuống dự lễ khánh thành. Và chưa biết chừng ăn khao nữa là khác.

Loay hoay mất ba hôm, Bình mới chạy được tiền đặt in giấy gói và sắm các thứ cần dùng. Chàng đã phải bán món đồ mấy hôm trước. Ngoài cái giường nằm, nhà chàng chẳng còn gì cả. Chàng cho gọi cai Quý - một anh chàng thợ điện thất nghiệp mới được Bình lấy vào làm - bảo y tuyển mười người làm công đàn bà.

- Thưa ông, có gọi thợ đàn ông ?

- Tôi chưa cần, công việc gói-ghém đàn bà họ làm khéo léo hơn. Giả cho mỗi người sáu hào một ngày. Nhưng bảo họ, làm thêm mỗi giờ được một hào.

Cai Quý đi, chàng còn gọi lại dặn một cách cương quyết :

- Bác không được ăn lễ của người nào đấy. Tôi rất ghét những thói ấy. Nếu sau này tôi nghe phong thanh có điều gì lôi-thôi tôi không dùng đâu.

Y gãi tai, mặt nhăn nhó :

- Thưa ông vâng, con không dám tơ hào. Trước con làm trên sở, một mình con trông cả một kíp.

Không muốn mất thì giờ, Bình gạt phắt :

- Thôi đi ngay cho được việc, là tôi nói trước thế. Sáng thứ hai sau, đem đủ người lại đây cho tôi. Nhưng

phải có ý tinh, xem người nào sáng-sửa, sạch sẽ hãy mượn. Vì gói sà phòng cũng hơi khó. Nặng tay một tị, nhàu giấy và lệch lạc ngay.

Khi cai Quý đi khỏi, chàng bảo Văn :

- Từ hôm nay trở đi, ngày nào anh cũng phải đi nhiều nơi lắm. Chú ở nhà bắt thằng bếp nó giặt sơ-mi và quần «soóc» cho anh.

Rồi cười đầm thắm :

- Chỉ còn hai quần «soóc», hai sơ-mi thay đổi, chậm một tị là nguy đấy. Giời nóng này.

- Hay anh may tạm một bộ mặc vậy, mấy hôm nữa hàng xong, giao cho hãng, anh cũng phải lên cơ mà.

Mặc «soóc» cũng được, ai bắt cóc mình ! Có điên mà may bây giờ. Còn phải để tiền tiêu các khoản lật vặt.

Rồi chàng xách cặp xuống sở xà phòng.

* * *

- Ông !

- Ông ! Trông ông đen xạm hẳn đi.

Bình chỉ ra ngoài nắng :

123 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Ông tính xe đạp cuốc suốt ngày ngoài đường, nắng chang chang thế này.

- Làm việc thì phải thế.

Bình cười. Chủ nhân mời chàng vào xem thợ đang rập khuôn.

Cả kíp thợ thấy chàng vào đều ngừng tay, ngẩng lên chào.

- Không dám, chào các ông.

Rồi chàng bảo họ :

- Tôi đã xin phép ông chủ hôm nào song xuôi, thưởng cho các ông hai chục.

Người cai vội lên tiếng :

- Xin cảm ơn ông.

Chủ nhân gọi chàng ra, cầm bánh xà phòng, chỉ vào ba chữ A.C.I :

- Tôi phải sửa lại khuôn chữ mới được rõ thế này đây chứ. Thờ họ làm không được kỹ lắm.

- Ông làm được ?

- Vâng.

Như chợt nhớ ra, chủ nhân vỗ tay, chỉ tủ thuốc kê ở một góc.

- Cứ theo cách thức trong «formule» thì chết ! Tí nữa mất cả chỗ essence.

Bình vội hỏi :

- Sao hở ông ?

- Cho vào nó mất mùi, không thơm nữa. Nó chết essence. Xà phòng khét lẹt.

- Nhưng không việc gì chứ ?

- À, không, tôi phải thử mãi rồi mới dám pha.

Rồi thân mật bảo Bình :

- Cách thức chế hóa trong sách là tôi nghi lắm. Theo họ, có khi hỏng bét. Mình phải tùy-nghi thay đổi mới được.

Bình chung hứng, lắc đầu.

Chủ nhân tiếp :

- Không phải họ dạy sai đâu. Nhưng vì bên họ cách đun nấu khác, đồ dùng khác. Có khi người ta để một giờ thì được, mình phải bắc ra sau bốn mươi phút, vì người ta đun bằng điện, mình đun bằng than. Nồi của người ta bằng gang, của mình bằng đồng. Đại để thế. Lại còn thời tiết nữa, vì thổ ngơi khác nhau.

Rồi gật gù :

- Thế mà khó đáo để đây, ông ạ. Cũng nhờ các cụ ta học thuốc. Cũng một thang thuốc ấy, người này uống khỏi, người kia uống không khỏi, vì bệnh nặng nhẹ khác nhau, hàn nhiệt khác nhau, và một trăm thứ nữa.

* * *

Đúng hạn, cai Quý đưa một bọn mười người thợ đàn bà lại. Bình đưa cho mỗi người một cái khuôn gỗ đúng hình bánh xà phòng và mười tờ giấy gói :

- Các bác đem về tập gói riết lấy một ngày cho nó quen tay. Mai lại đây, ai gói được sẽ được vào làm. Tôi kê cả công ngày hôm nay cho.

Rồi Bình gói thử cho họ trông thấy. Chàng cầm bánh xà-phòng giả, nhắc lên :

- Cốt sao cho hai đầu nó không dẫn dúm và ngực nó nở là được. Nhưng các bác nên nhớ, cái này là khuôn gỗ, nó rắn dễ gói. Phải làm thật nung nhẹ mới trông được. Ai gói đẹp, sở lại thưởng tiền. Ai có con cái, bất cứ giai hay gái, độ mười mười hai tuổi, muốn lại tập việc, sở cho hai hào một ngày.

Bọn thợ ra khỏi, Bình bảo em :

- Chiều nay, ông Lan giao xà phòng cho mình. Mai bắt đầu làm việc. Anh cần dặn chú một vài điều. Bắt đầu từ mai, chú phải trông coi công việc cho anh. Bồn phân của chú, luôn luôn có mặt ở đây để thợ khỏi lười. Mình mượn công-nhật, họ làm dềnh dàng cứ tối ngày ăn tiền, như thế mình sẽ thiệt. Tôi đã giả mỗi công sáu hào là phải rồi. Bên sở thông-phong đàn-bà, có ba mươi năm xu thôi. Mình không bóc lột họ, nhưng cũng không để họ bóc lột mình. Vì không phải là công-việc nặng nhọc, nên mình có thể buộc họ không được chảnh mảng. Nếu đưa nào, chú thấy trễ biếng, bảo ba lần không nghe, đuổi thẳng. Mình có giữ được quyền lợi của mình mới đứng vững để có việc cho họ làm được, cho nên cần phải nghiêm trị. Miễn mình đã xử tử tế với họ rồi.

Nói đến đây, chàng ngừng lại bảo Văn :

Chú lấy quyển sổ «notes» riêng của chú ra đây, tôi dặn. Làm việc nhiều, phải biên từng khoản ra, không quên mất.

Văn đem quyển sổ tay lại, chàng đọc cho biên :

1) Mỗi hòm xà phòng 40 tá, giao cho hai người một hôm, hết lại lấy để contrôler cho dễ.

2) Lấy hai đứa trẻ đếm giấy gói, xếp năm trăm một. Cứ mỗi trăm lại để một tờ thừa ra độ hai phân làm dấu. Để lúc giao cho họ, họ không làm hao hụt đi.

3) Lấy một người thợ và hai đứa trẻ làm hộp phụ với cai Quý.

4) Giao cho ai bao nhiêu, phải biên, để họ về còn kiểm lại.

5) Luôn luôn bảo họ nếu sở bắt được ăn cắp xà phòng của sở sẽ bị đuổi không trả lương và nếu lấy từ năm bánh giờ lên, sở sẽ đưa ra pháp luật.

6) Đi làm mười cái brassard, thêu số từ 1 đến 10. Giao cho mỗi người một cái và dặn họ nếu đánh mất sẽ phải đền một đồng để làm cái khác (Brassard chóc nữa lên Hưng-Bang trên hàng Bông Lờ lấy, đặt làm bốn hôm rồi).

7) Ra hiệu thợ mộc cạnh chợ Mơ, bảo họ đem bàn lên ngay.

Văn chép xong, lẩm nhẩm, hỏi anh :

- Thừa anh, mai bắt đầu làm việc ?

- Phải, hôm nay chú đi làm những việc tôi vừa dặn trong giấy. Và sáng mai thì cũng cứ như tôi vừa dặn mà làm. Phải tập ăn nói cho nó đồng dạc.

Văn mỉm cười :

- Mai em đã là sous-directeur.

Bình nghiêm trang :

- Cái đó hẳn rồi. Phải tập làm việc có lễ lới cho quen đi, sau này còn phải cáng-đáng nhiều. Cả một đời làm việc cơ mà. Chú đừng tưởng dễ đâu. Trông nom một toán người, làm thế nào cho họ không nhòn, không oán là điều khó làm, chú bắt tay vào việc, rồi đời sẽ dạy chú. Đây là nói lúc bằng phẳng, còn những khi cần phải dàn xếp thì ôi thôi ! phải có tài lắm mới được.

- Làm thế nào để có tài xếp đặt được mọi việc cho chu-tất ?

129 | Hai Bàn Tay Thằng Con Trai

- Cái tài là sự chăm chỉ và lương tâm làm việc. Làm quen rồi rạn ra. Trừ những công việc vĩ đại phải cần đến những bậc đại thông minh thì không kể. Còn hễ ai làm việc cần mẫn cũng thành có tài cả.

Đúng kỳ hẹn, Bình giao cho sở A. C. I. một nghìn rưỡi tá xà phòng.

Lĩnh tiền xong, việc đầu tiên, chàng đến giả tiền xưởng Ba-Lan.

- Chắc ông chưa kịp về nhà ?

Bình cười :

- Vâng, không muốn để ông đợi.

Chủ nhân nhận tiền xong, đưa biên lai cho Bình, rồi nói hể hả :

- Bây giờ công việc xong xuôi, tôi mới thưa để ông rõ, tôi làm cho ông chuyển hàng này lãi chỉ đủ tiền chi cho thợ, và tiền phí tổn cho xưởng trong một tháng. Không biết ông có tin ?

Bình vội vàng đáp ngay :

- Vâng, tôi hiểu.

Ngừng một phút :

- Và thật ra, giá ông không làm, tôi cũng chưa tìm được nơi nào. Ông, tôi có thể nói thực, vì tôi rõ ông là người lớn. Nhưng ông nên tin tôi không phải người chỉ

biết lợi cho riêng mình.

Chủ nhân cười xòa :

- Đồng tiền, ai cũng quý thật, song người nhón làm việc với nhau nó vẫn hủ.

Và ném cho Bình một cái nhìn ý nghĩa :

- Giá tôi không quý ông, đã chẳng chịu nhận có năm trăm bạc đặt. Nhất là tôi cũng không sẵn tiền lắm.

Bình nhũn nhận :

- Tôi hiểu, ngài cũng có ý giúp tôi.

Chủ nhân vội vàng :

- Không dám ạ, có điều làm việc, với con người nhón nó hủ lòng.

Nhưng rồi lại ngừng, suy nghĩ một phút, chủ nhân xin lỗi Bình để hỏi một điều :

- Đáng lẽ tôi không dám hỏi ông, nhưng thật ra tính tôi xưa nay gặp những người khá, không thể không cầu thân. Tuy tôi buôn bán, nhưng xem cách thức làm ăn, ông có thể hiểu tôi cũng không đến nỗi... như người ta lắm.

Bình còn đang phân vân, chưa biết chủ nhân định nói gì, chủ nhân tiếp ngay :

- Từ khi được nghe chuyện, tôi mới tin con mắt tôi không đến nỗi trơ lăm. Cũng không đến nỗi nhảm người.

Chủ nhân mặt đỏ bừng, cái đỏ bừng của những kẻ có lòng.

- Ngay hôm đầu, tôi thấy ngay ông là người tháo vát, nhưng tháo vát một cách quân tử. Vì chính tôi, tôi cũng đã nhiều phen phải chật vật như ông nên tôi hiểu. Ra người ta, đời sống của mình thế nào, nó bày ra trong cử chỉ, ngôn ngữ. Thật không giấu được ai.

Bình vẫn khiêm-tôn nghe, không nhúc nhích. Chủ nhân như người say, cứ nói :

- Tôi đã định bụng không nói ra, song trong đời, gặp người đáng nói không nói mất người.

Rồi mím môi, gõ gõ xuống bàn :

- Hôm nọ ông Đồng-Xuân xuống đây hỏi về chuyện ông đặt hàng, tôi mới rõ trước kia ông ở bên xưởng Chung An. Ông Đồng-Xuân hỏi tháng giêng vừa rồi, có để lại cho tôi hai nghìn soude nên quen nhau. Ông ấy hỏi tôi mới quen ông hay quen đã lâu. Ông ấy hỏi ông

đặt bao nhiêu tiền, mua bao nhiêu hàng. Tôi giả nhời ngay, tôi không có quyền nói chiffre d'affaire của bạn hàng. Ông ấy về sau lại xuống hai lượt nữa, hình như để gặp ông, nhưng đều trượt cả. Ông ấy ca tụng ông dữ lắm. Nói xưa nay chưa từng thấy ai giàu danh dự như ông. Ông ấy bảo dưng ông bạc vạn, ông không lấy... Phải, người có danh dự...

Bình khiêm tốn :

- Cũng không được thế đâu ạ, có sức tôi không kham nổi đấy thôi.

Chủ nhân gạt ngay :

- Không cần phải nhún nhường thế. Ông Đồng-Xuân huy chẳng nói rõ, nhưng tôi cũng đã đoán ra tại sao ông ấy muốn dùng ông.

Bình khó chịu thấy có người biết chuyện riêng của mình, gia dĩ chuyện riêng ấy có hại cho tiếng tăm kẻ khác :

- Không, ông Đồng-Xuân không hề muốn dùng tôi bao giờ.

Chủ nhân cười như móc vào lòng chàng :

- Tôi đã yêu ông là người thờ danh dự, ông lại không xét chỗ ấy cho.

- Không, cái cơ hội bạc vạn ông Đồng-Xuân muốn cho tôi có, tôi bắt tài, giá làm được, tôi nhận ngay.

Rồi xuế-xóa, chàng cười cho nghiêng hẳn câu chuyện:

- Ông tính mình có làm đồn điền đâu mà dám nhận chức quản lý. Ông Đồng Xuân có mấy nghìn mẫu ruộng, muốn cho tôi làm, nhưng tôi biết làm ra làm sao ? Ông bảo chả từ chối, nhận thế nào được, có phải nghề của mình đâu ?

Chủ nhân đọc thấy cái lòng bảo toàn tiếng tăm cho người của Bình, cười khoáng đạt :

- Chả trách ông Đồng Xuân quý ông, thiên hạ biết người thật.

Muốn lãng câu chuyện, nhưng vì đã có cảm tình với một tâm hồn sáng-khoái, Bình lại thôi. Chàng để mặc cái đà lòng của chủ nhân.

- Tôi từ ngày khuếch-trương kỹ-nghệ, cũng đã gặp nhiều người. Thôi thì đủ. Nhưng chưa ai có cái dáng dấp đáng được kính trọng như ông. Hôm trước, tôi bằng lòng chỉ nhận của ông có năm trăm bạc, vì nhìn thấy

chỗ ấy. Và giá cả cũng không phải cò kè... Phải, khi người ta đã kính trọng được nhau, những tiêu tiết dễ khu xử lắm.

Bình thấy mình có bổn-phận phải nói một lời :

- Tôi thật được cái may, gặp ông. Giá ông không nhận giúp, công-việc chưa biết đến bao giờ mới xong. Tôi đã lằng đằng nhiều, nên cũng hiểu chỗ rộng của ông đối với tôi. Làm việc như mình với nhau, có lẽ...

Chủ nhân cười xòa :

- Phải, phải, có lẽ thiên hạ cho là không sắc cạnh.

Rồi với gói thuốc :

Nhưng thiên hạ không biết, có tin được nhau như chúng ta, mới thể tình cho nhau những chỗ vụn vặt. Thử gặp người dao lá xem ông có bẻ hộc, xem tôi có khe khắt không ?

Cả hai cùng trao những khóe mắt nặng những ý nghĩa, sau một cái bắt tay từ-giã.

* * *

Liên đặt «túc» thuốc lá trên bàn, chạy lại cạnh Bình, lúc ấy đang xem làm hộp :

- Em cho các chị ấy mỗi người một bánh, ai cũng kêu tốt không kém mọi thứ. Và mùi thì tuyệt, không gắt tí nào cả.

- Đây không phải công của anh, chốc nữa ông Lan lại đây, em khen ông ấy.

- Ông Lan nào ?

- Ông chủ làm xà phòng cho anh.

- Ông ấy lại làm gì ?

- Lại xem sở.

- Em đi đâu cũng thấy bày la liệt trong các tủ kính xà phòng của anh. Em thích quá. Em cứ tưởng tượng như anh ngồi trong ấy.

Bình ồ lên cười :

- Em tưởng-tượng thế thì chết anh. Ngồi trong tủ kính để các cô bán hàng các cô ấy cũng cho vỡ đầu à ?

Đến lượt Liên rộ lên :

- Càng thích chứ sao ! Nhưng em quyết nếu em là cô bán hàng, em sẽ chẳng dại củng vào đầu anh.

Bình âu yếm hỏi :

- Đầu anh làm sao, em bảo chẳng đại ?
- Vì đầu anh rần lắm, cũng dễ gãy tay.
- Sao em biết đầu anh rần ? Em đã cùng thử bao giờ đâu ?

Liên ngoẹo đầu, giơ tay :

- Thế mà em biết. Chú Văn nói chuyện ngày xưa anh làm mỏ đã bị tảng đá củng vào đầu không việc gì.

Văn đang bảo thằng bé con cách ghim các nắp hộp carton, ngừng lên nhìn Liên, cười.

Bình làm bộ như trách em :

- Nó nói thế đấy, tảng đá củng vào đầu chỉ có mà chết. Có hồi ấy, tí nữa nó giáng vào người thì có.

Liên rùng mình :

- Eo ôi ! Thế nó đập vào người thì chết tươi, còn gì !

Bình chỉ «túc» thuốc lá. Liên hiểu ý, lại lấy một gói, đưa cho Bình. Chàng vừa bóc gói thuốc, vừa trả lời :

- Cũng may, hồi ấy không chết để bây giờ được...

Sợ thợ làm nghe tiếng, chàng nói nhỏ vào tai Liên :

- ... hôn em.

Liên sung sướng, trả công chàng một nụ cười.

Chàng ra tận ngõ đón Lan vào. Hai người vừa đi vừa nói chuyện.

- Tôi thuê có một gian thôi. Un tout petit compartiment.

Lan rún vai :

- Miễn có chỗ làm. Rồi lo lại không thuê cả cái«cité» này ?

Khi chàng vừa bước chân vào nhà, Bình bảo tất cả người làm :

- Đây ông chủ chính xuống thăm sở...

Họ chào Lan rào rào.

Lan nhìn Bình một cái nhìn trách móc :

- Ông... cứ hay...

Bình nói tiếng Pháp trả lời Lan :

- Ông không là chủ chính à, tại sao ?

Rồi chỉ Liên giới thiệu :

- Vị-hôn thê của tôi.

Liên cúi đầu chào.

Lan khen cách tổ chức của Bình :

- Ông xếp đặt có quy-củ lắm. Trông họ làm, tôi có cảm tưởng đang đứng trong một xưởng lớn, có hàng trăm nhân công.

Rồi sợ mất lòng, chàng lại chữa :

- Nhưng rồi công việc phát đạt, cũng phải dùng đến mấy «kíp».

Bình cười :

- Nhờ ông cả !

Lan chỉ bọn thợ :

- Ở đây làm việc tăm tắp, không lộn sộn, bừa-bãi như bên tôi. Có lẽ tôi phải bắt-chước ông, tổ chức lại.

Bình nói tiếng Pháp trả lời :

- Ông tính, chật chội thế này. Không có cả chỗ ngủ nữa. Có cái giường ngủ cũng phải gác ra đằng sau. Đêm

nằm trên bàn.

Lan cười thẳng thắn :

- Thế mới là làm việc. Có sẵn nhà cửa, sẵn tiền bạc, hay lại sẵn bề thế của ông cha để lại, ai không có thể làm việc được.

Và đọc một câu chữ nho :

- Ở đời, có «dĩ bổ y khởi binh, phá Tần diệt Sở» thì mới đáng được sử xanh ghi chép. Có muôn vạn tinh binh, còn kể gì.

Hơn mười giờ, Lan cũng vẫn chưa về. Liên đã thấy sốt ruột và nghĩ bụng : «Gớm, ông ấy chuyện gì chuyện lắm thế !»

Mười một giờ, thợ về cả, Lan mới cáo từ. Nhưng cáo từ bằng một câu xin phép nàng :

- Xin phép bà, tôi mời ông đi có chút việc có được không ạ ?

Liên ấp úng chưa kịp trả lời, Bình đỡ ngay :

- Vâng, để xin theo ông.

Lan mời Bình vào một khách sạn ở Hàng Buồm. Khi bảo «phổ-ky» xong, chàng hỏi Bình :

- Ông dùng gì ? Thanh-mai hay Mai quế Lộ ?
- Một chút Thanh mai.

Lan để cái cặp lên một góc bàn, rồi giở đưa cho Bình xem mấy kiểu máy in chàng vừa vẽ.

- Tôi định đặt làm hai cái máy in ở nhà Văn Thịnh.

Bình ngắm-nghía tờ eroquis, thốt ra một lời khen :

- Ông vẽ lấy đây ? Ông có tài quá nhỉ !
- Nghề của tôi, tài gì, trước tôi ở Bách-nghệ mãi.
- Ông đặt làm ở đâu ?

- Sở máy của bạn tôi, anh Văn Thịnh. Tôi định mở thêm một nhà in.

Rồi gật gù :

- Có thêm cái nhà in, cũng tiện việc cho mình lắm.
- Ông ở Bách Nghệ mấy năm ?

- Cũng đủ bốn năm như người ta, nhưng do sau còn theo học mãi bằng correspondance ở bên Pháp.

- Ông có chí lắm nhỉ ? Tôi nghe nói, ông vẫn học chữ nho của một ông Tú nào thì phải. Ông thật chăm chỉ, chỉ tôi là vô dụng.

- Tôi nhờ giờ bây giờ công việc xếp đặt đâu vào đấy, thì giờ cũng thừa được ít nhiều. Học được cái gì hay cái ấy.

Khi ăn xong, Lan bắn khoăn mãi, rồi nói với Bình một cách nghiêm trọng :

- Ông Bình, ông cho phép tôi thưa với ông một điều. Tôi không biết điều tôi nói đây hay dở thế nào, nhưng tin ở lòng thành của mình tôi cứ ngỏ.

Bình chăm chú nghe :

- Ông dạy gì, xin cứ cho biết.

- Tôi có một bà cô có cái nhà hai tầng ở Hàng Mã Mây. Có tôi mất rồi, cái nhà ấy thuộc về tôi. Tôi muốn dâng để ông làm xưởng. Tôi tưởng nếu ông xét rõ lòng tôi, ông ở đấy thì tiện quá. Chỗ anh em, tôi tưởng ông cũng thể tình...

Bình cúi đầu :

- Vâng, ông có lòng giúp, tôi xin nhờ ông.

Lan giờ tay, bắt tay Bình chặt chẽ :

- Tôi biết, biết chắc thế nào ông cũng không từ chối, vì lòng tôi thành. Tôi biết thế nào ông cũng không bỏ lòng tôi, ông cũng thương tôi.

- Chính ông thương tôi, muốn gây dựng cho tôi. Đúng hơn, tôi được ngôi nhà ấy, làm ăn nó cũng phong quang ra.

Lan vung tay, rún vai :

- Tôi biết có người lạy van ông để ông ở cho, ông cũng từ chối, tôi tốt phúc nên... Cái nhà ấy có cả garage, tiện lắm.

Ngừng một phút, chàng lẩm-nhẩm, rồi tiếp :

- Để cả cái nhà dưới làm sường thợ, ở trên gác rộng-rãi chán. Thôi thế tôi yên lòng, để rồi tôi cho sơn và quét vôi lại một lượt.

Bình xua tay :

- Chết, việc ấy thuộc về tôi. Tôi ở, tôi phải sửa-sang.

Lan sụ ngay

- Sao lại nói việc ấy thuộc về ông ? Việc của ông không là việc của tôi à ? Và tôi có thì giờ hơn ông, tôi làm không được à ?

Bình chấp tay một cách lễ-phép :

- Vàng, thôi ông đã giúp, tôi xin để tùy ông.

Lan cung kính đáp :

- Chính tôi mới là kẻ được phúc. \

Rồi cười nhẹ :

- Ông để cho tôi đỡ tay ông, tức là ông đã ban cho tôi một cái ơn to rồi.

* * *

Ở tiệm ăn ra, Lan mời Bình lại thăm ngôi nhà ấy. Lúc sắp chia tay, Lan bảo Bình :

- Tôi cần phải nói ngay điều này kéo sau ông lại... vì tôi rõ ông hay... cẩn thận lắm. Cái nhà ấy là của cô tôi cho tôi nên tôi định dùng tiền cho thuê nhà xây một trường học ở làng, Tôi tính mất độ ba nghìn đồng, trường học ấy sẽ gọi là «Ecole Nguyễn-thị-Hiền». Hiện từ trước đến giờ tiền thuê nhà đã được một nghìn rưởi, còn thiếu có dăm trăm nữa thôi. Vậy mỗi tháng ông cứ

cho hai chục gọi là dự vào việc phúc chung. Cũng ba năm nữa, tôi mới khởi công...

Bình biết Lan muốn giúp mình trong lúc đầu, song cũng vẫn ngần-ngừ :

- Ông cũng không nên thương tôi quá. Theo thời giá, ít ra cũng phải cho thuê sáu bảy mươi đồng một tháng... Ông cho nhiều thế tôi không dám nhận đâu.

Lan cười khanh khách

- Ô hay, ông đã thương tôi, nên thương đủ... À, rồi khi nào làm trường, ông cúng vào bao nhiêu, tôi chả xin.

* * *

Bình bảo tất cả bọn thợ :

- Sở dọn lên hàng Mã-Mây vì ở đây chật chội. Các bác ai xa quá, không làm được, nghĩ tôi trả lương cho. Ai có thể làm, cứ đi như thường. Người ở xa, buổi trưa muốn ở lại sở, cũng được. Sở mới rộng-rãi mát mẻ lắm.

Cả bọn đồng thanh xin vâng, duy có một người ở tận Nghĩa trang xa quá, xin nghỉ.

Bình ái ngại vì người này góa chồng, lại có đứa con gái lên tám, ngày nào cũng theo mẹ đi làm. Và cũng

được Bình cho hai hào như những đũa mười ba, mười bốn :

- Thôi, cứ lên làm, tôi cho thêm một hào đi tàu. Buổi trưa ở lại sở.

Bọn thợ giải tán, Bình kể lại cho em nghe :

- Hôm trước, ông Lan mời anh đi ăn, rồi lúc gần về, ông ngỏ ý cho anh ở ngôi nhà của ông. Ông ấy vừa nói, anh vội nhận nhời ngay. Vì người ấy đã cho, mình không thể từ chối được. Phụ lòng người ta. Với những ngời sáng khoái như thế, mình không cần phải cắt nghĩa cử chỉ của mình. Ở đời, người nhớn giao thiệp với nhau, hiểu nhau ở chỗ không cần thốt ra tiếng. Đã đến phải cắt nghĩa thế này, thế khác, gần như người minh-oan, là hỏng. Kẻ nào đã phải dùng nhời nói giao kết với nhau, thì sớm muộn rồi cũng bỏ nhau. Ông ấy lại còn cẩn thận bắt anh nhận cái giá hai mươi đồng, mà nhà thì đáng lý phải cho thuê ngót trăm bạc.

Rồi sờ sờ tay lên cằm, chếp miệng :

- Tri kỷ đã cho, bao nhiêu mà là nhiều.

Văn, mắt sáng hẳn :

- Mai lại dọn lên Hàng Mã Mây ?

- Phải.

- Lên trên ấy, anh lại phải xăm đồ đặc ?

Bình cười :

- Xăm làm gì những lúc này. Ở đây thì đồ đặc đâu. Lên đây lại tránh được cái nạn ngứa bàn.

Bình chỉ chỉ các thứ :

- Mai anh đi báo cho anh Công biết mình đã dọn nhà, và cả Liên nữa. Kẻo họ không biết, họ xuống đây, không thấy mình thì quái gở. Mười một giờ, anh về thẳng Hàng Mã. Hôm kia, ông Lan bảo mới quét vôi và sơn lại, nhưng cũng khô cả. Chú và cai Quý theo xe đồ lên, nghe không ?

- Vâng.

Bình châm thuốc hút :

- Đời mình rồi còn dọn nhiều, còn chu-du khắp tỉnh.

Văn mỉm cười

- Dọn nhà lỏng lỏng có vài thứ, trông đến buồn cười.

Bình nheo mắt :

- Thế là còn khá, năm mười tám tuổi anh dọn nhà bốn năm lần trong nửa năm, mỗi bận chỉ mất có cuộc xe hai hào, mà đồ đạc chỉ có độc cái cặp khố. Bây giờ thế là chúng mình giàu đấy chứ.

Văn bật cười :

- Có lẽ sở của anh bé nhất thế giới.

- Mà cũng là to nhất.

Dặn dò em một vài việc, chàng với mũ đi một vài việc. Vừa ra cửa, gặp một người đưa phong thư :

- Thưa ông, ông chủ con trên hàng Mã, gửi hầu ông.

Bình vội bóc xem :

Ông Bình.

Ông cho phép tôi đem một ít đồ dùng kê trên sở mới. Đáng lẽ phải thưa ông rõ trước nhưng sợ ông... thành thử... Mong ông lượng thứ.

Lan

Bình cho người đưa thư hai hào, rồi gọi xe lên tìm Lan.

Xe vừa đỗ, đã thấy Lan nhô ra :

- Ông !

- Ông !

- Tôi có ít đồ đem lên kê trên này để ông dùng.

Ngừng một phút, nhìn Bình cười nhẹ :

- Đáng lẽ phải thưa qua với ông nhưng liêu... rồi...

Bình cười vang lên ;

- Tôi đã bảo, ông cứ cho mà !

Rồi khoa tay :

- Ông cho tôi bao nhiêu, tôi cũng lấy.

- Tôi đã cho nó để tạm trên nhà, đợi ông đến, ông cho kê lại...

Hai người cùng lên gác.

Bình chỉ cái máy chữ, và cái bàn giấy cùng các dụng cụ :

- Thôi, thế này thì ra phết một sở rồi.

Lại chỗ cái tủ sách mới đánh verni tampon :

- Từ nay tôi không phải để sách trong va-ly nữa.

Lấy tay ấn ấn vào lò-so divan :

- Divan này, buổi trưa nghỉ, nằm đọc sách.

Và cái tủ áo kiểu mới :

- Tiếc hết không còn quần áo để treo vào đây.

Quay về phía Lan :

- Thế này ra ông lo gia-đình cho tôi rồi còn gì. Chỉ thiếu bộ bàn ăn, và cô vợ nữa thì thành một cái tổ ấm cúng đây.

Lan đỏ rực mặt, lúc này nói cũng hơi run :

- À, bàn ăn rồi tí nữa nó cũng đem lại, tôi còn cho chữa mấy cái mặt ghê.

Bình vỗ tay, nhảy như đứa trẻ :

- Thì tôi vẫn nói tri kỷ cho bao nhiêu cũng còn ít cơ mà.

Nhìn ra ngoài bao-lan một cái nhìn xa xôi :

- Bao giờ cưới vợ, thế nào tôi cũng bắt ông chạy tiền cưới cho tôi nữa, tôi mới thôi.

Lan thấy một cái gì mát rượi, tươi khắp cơ thể. Nghẹn ngào mãi, chàng mới thốt ra được :

- Đa tạ ông.

* * *

Sáu tháng làm xà phòng đem lại cho Bình được hơn ba nghìn bạc. Chàng đã có cái vốn nhỏ. Bây giờ, chàng và Lan đã bỏ lời xưng hô cũ rồi. Họ đã dùng tiếng «anh» thay vào chữ «ông» mà họ cho là khách sáo. Ngay từ hôm cổ lệ ấy bỏ, Lan bảo chàng :

- Tại sao lòng chúng ta thật yêu nhau, chúng ta lại không dùng những cái chữ nó gọi được cảm tình trong chúng ta. Tại sao chúng ta cứ gọi nhau bằng «ông» cái tiếng khô như ngói, và vô thưởng-phạt ấy.

Hôm ấy, họ khoác tay nhau, đi tung tăng ngoài phố như đôi nhân tình đang độ say mê nhau. Họ kể đời cho nhau nghe, để đến chỗ lâm-ly quá cùng nhìn nhau lẳng lẳng. Câu chuyện hôm ấy nữa là cái tiếng «tách» cuối cùng, khóa chặt lòng họ vào nhau.

Công việc cứ tiếp tục một cách trôi chảy.

Lan cứ nấu xà phòng, Bình cứ cho người gói, bỏ hộp, xếp vào hòm, rồi giao cho hãng. Nhiều lúc Bình năn nỉ

với Lan :

- Chuyên hàng sau, nhất định anh phải cho lên giá.

Năn nỉ chán không được, Bình phát rồì :

- Nếu chuyên này, anh còn để giá cũ, thôi tôi không làm nữa. Xếp cả lại, thà nhịn đói còn hơn.

Lan chỉ cười bảo bạn :

- Anh đáng đem đây ra hội chợ, cho mỗi người vào xem, họ cũng vào đầu một cái. Bao nhiêu công việc phải lo không lo, chỉ xin tăng giá. Tăng giá thì làm gì ? Tôi bóc lột anh à ? Tôi tăng giá để làm giàu à ?

Rồi bữu môi :

- Anh nên nhớ, anh còn nghèo hơn tôi nhé. Anh chưa được một phần năm cái gia sản kếch sù của Ba Lan nhé. À, lo thừa tiền làm việc à ? Cứ để đấy, lúc nào có của ăn của để, tôi chỉ sửa một chuyến thì nhẵn túi thôi.

Bình nhất định không chịu :

- Nhưng anh cũng phải có vốn có lãi chứ.

Ean chõ vào tận mặt bạn :

- Không có vốn có lãi, để tôi làm không cho anh đẩy hẳn thôi.

Rồi cười một nụ cười trêu trọc :

- Cái anh khổng lồ này, ai ngờ chân làm bằng đất sét.

Bình thở dài :

- Nếu anh hy sinh cho tôi nhiều quá thế này, tôi sẽ không làm nữa. Làm cũng chẳng làm gì. Xưa kia không làm cũng chẳng sao

Lan nói như người hạc :

- Sao lại không làm ? Không làm, người ta cứ xe hàng lên. Không nhận, người ta cột vào cổ !

Rồi cười khanh khách, vỗ vỗ cánh tay Bình :

- Nếu có phải quần để người ta lấy thuốc cho, đừng dờ dẩn nữa.

Và chỉ ra ngoài bao-lan :

- Bảo không nghe, nhảy xuống đất bây giờ đây.

* * *

Một hôm Công lại Bình. Chàng hớn hở reo lên sau một cái bắt tay :

- Có kết quả rồi anh ạ, ở Algérie họ bằng lòng mua của sở ba nghìn tá một tháng. Bắt đầu tháng sau, anh phải nỗ lực mới được.

Rồi nói một hơi :

- Tôi phải điều đình mãi cái giá đấy. Và có lẽ cái thư đòi tăng giá của anh cũng có kết-quả. Tôi phân-trần với «xếp» dữ lắm. Xem chừng ông ta cũng nhận ra. Tôi phải trần-tình khúc chiết lắm. Tính ra thế, mỗi tá lên mười hai xu. Nhưng còn đợi lời ưng thuận của chủ Saigon... Song thể nào cũng được. Tôi đã xem cái thư của ông Boti gửi vào.

- Anh bảo tôi có nên lại ông Boti không ?

- Không cần, tôi đã nói đủ cả rồi.

Bình ân cần :

- Cảm ơn anh, anh không giúp họ, cũng đến chịu vì vật liệu, cứ lên giá vùn vụt. Đến ngay tờ giấy bóng gói hộp ngoài, trước bốn xu, bây giờ cũng lên mười hai xu rồi. Đắt gấp ba.

- Đắt thì mình tặng giá cần gì cũng...

- Sợ họ không hiểu...

Công vỗ vào ngực :

- Thế tôi làm bù dìn trong ấy à ?

Rồi làm một cử chỉ thân mật, Công nói nhỏ vào tai Bình :

- Anh nên nhớ các hãng xà phòng gửi thư đến dữ lắm nhé. Boti hỏi tôi, tôi đều gạt đi cả.

Bình ôn tồn :

- Chắc họ thấy mình bán được, họ ghen.

Công ồ một tiếng :

- Đã đành họ chỉ có cái nghề thế thôi mà lại. Tôi hôm qua, có anh đưa các muồn vào nói chuyện với tôi đằng nhà. Tôi từ chối hết.

Lại nói nhỏ vào tai Bình :

- Người trong sở họ đã sì sào.

Và gậy gậy dây lưng :

- Mais je m'en f...

Bình đưa Công lên gác.

- Phải ở đây mới làm ăn được. Góm, anh ở ngõ Hoàng Mai, trong đến đôi tề.

Giá không phải Công, Bình đã «cải chính» ngay. Nhưng nể bạn thì nể, chàng không có thói quen nhượng-bộ trong tư-tưởng. Song chỉ phớt qua :

- Ở Hoàng-Mai thì khí chậ-chội...

Công ngồi ưỡn ra ghế, hỏi một cách kể công :

- Thế nào ? Công việc tôi làm thế có được không anh?

Bình mở hộp thuốc lá, mời :

- Tôi không cần hơn.

Công rõ rõ điều thuốc :

- À, còn nhiều cách giúp anh. Chưa biết chừng, rồi anh làm cả cặp tóc và thuốc đánh răng nữa... Nhưng cứ để thông thả... Chạy đi đằng nào... Chờ có dịp tốt tôi sẽ bảo anh.

Hết không còn những chuyện để kể công nữa, Công mới ngồi thừ ra. Lúc này, cái ba-hoa ban nãy biến mất, chỉ còn cái vẻ mặt của kẻ đang lo lắng điều gì. Chàng

nhấc chén lên, lại đặt chén xuống,

Đến lượt Bình gây không khí cho khỏi buồn tẻ :

- Anh độ này hình như khỏe hơn hồi trước.

Công rún vai, mặt buồn so :

- Trông tưởng thế thôi, trái lại là khác. Lòng không vui, anh bảo khỏe thế nào được.

Bình giật mình :

- Anh làm gì mà không vui ? Tưởng anh thì vui suốt đời mới phải.

- Anh nghĩ thế, sự thực khác hẳn.

Bình chưa kịp nói, chàng đã lại tiếp :

- Tâm sự của tôi, chỉ có thể đem ngỏ với anh thôi. Ngoài anh ra...

Rồi phác một cử-chỉ chán-nản :

- Thiên-hạ hết cả tai rồi.

Bình châm một cái diêm vào ngòi mìn cho nó nổ :

- Anh có điều gì, nếu xét tôi có ích cho anh, anh cứ cho tôi biết.

Công thở dài :

- Phải, tôi cũng nghĩ chỉ có anh.

Rồi bắt ngang :

- Cho nên tôi phải để ngỏ với anh, để trong lòng, vỡ ngực ra.

Bình cười :

- Thôi lại chuyện «uyên ương» rồi, có phải không ?

Công cười nhạt-phèo :

- Cũng chẳng dám giấu anh, chính đây.

Rồi ngồi chỉnh lại, lấy hơi :

- Anh tính, mình yêu một người. Người ấy xem ra cũng yêu mình.

Bình ngắt lời bạn :

- Sao lại xem ra ?

- À thì mới có thể. Yêu thì phải lấy nhau, phải tìm cách ở bên nhau suốt đời...

- Chính rồi, thế mới là yêu.

- Thế mà mình hỏi, nhà cô ta lại do dự, có chết người không ?

- Người ta có con gái, người ta cũng phải làm «gái» chứ.

Công tiu-nghiêu :

- Nhưng xem ra họ không bằng lòng.

- Thế còn cô ta ?

- Cô ta xem chừng cũng không mặn lắm !

- Thì mình chiến đấu chứ ?

Công chán ngán :

- Anh bảo chiến đấu vào đâu. Họ không bằng lòng, mình trói họ vào à ?

Bình ngẫm nghĩ một lúc :

- Anh có yêu cô ta không ?

Công chồm lên :

- Tôi yêu cô ta lắm. Không lấy được, tôi thấy đời tôi hết hạnh-phúc.

- Anh hỏi bao giờ ?

- Một tuần lễ nay.

- Anh áng chừng người ta không bằng lòng, hay anh biết rõ ?

- Thấy người ta không nhận lời ngay, tôi đoán thế thôi.

Bình với bao diêm :

- À, thế thì biết đâu, rồi người ta sẽ nhận lời.

- Khó lắm, ông cụ thân ra cô ta, xem chừng khó tính lắm.

Bình cười nhạt :

- Gả con chứ làm gì mà khó tính. Có lẽ người ta còn xem nông sâu thế nào ? Anh biết cô ta từ bao giờ ?

- Mới thôi, gặp dăm lần ở nhà em họ tôi.

Bình nghĩ một phút :

- Cứ thông thả, vài tháng nữa lại đến hỏi xem họ trả lời rút khoát ra sao !

Công dăm dăm nhìn Bình :

- Khó lắm anh ạ, nếu không có tay trong vận động.

Bình ngạc nhiên :

- Lầy vợ sao lại phải cần tay trong vận động ?

Công vịn vào câu Bình nói, để bắt Bình phải nhận cái lý của mình. Vì chàng đến với Bình không ngoài cái lý ấy :

- Cũng như buôn bán...

Rồi sợ nói xa Bình không hiểu, chàng bèn đập thẳng vào việc :

- Sự đòi cái gì chẳng thể, có tay trong bao giờ chẳng hơn. Như tôi với anh chẳng hạn. Có khi trong sở, những lúc cần phải chống đỡ, nó cũng được việc.. Chả hơn không có a ?

Tuy Bình không quan niệm giống Công, song chàng cũng chẳng muốn biện bạch :

- Duyên là duyên giờ, giờ muốn thì được.

Người như Bình nói muôn sự tại giờ, nó có cái nghĩa khác những kẻ chỉ sống một đời sống bơ thờ, mặc cho hoàn cảnh lôi đi như con trâu bị sổ mũi.

- Đã đành thế, nhưng tôi phải chiến-đấu (?) Tôi để yên cho hạnh phúc của đời tôi mất một cách vô nghĩa

lý thế nào được.

Rồi vùng nói một hơi :

- Cho nên tôi đến đây nhờ anh một việc. Việc ấy, tôi chỉ có thể trông cậy ở anh. Ngoài anh ra, tôi đã dò biết, không ai có thể giúp tôi được. Tôi biết gia đình ấy trọng vọng anh lắm. Chính hôm nọ ngồi nói chuyện với tôi, ông thân sinh ra cô ta có nói đến anh.

Bình ngắt lời bạn :

- Sao lại nói đến tôi ?

- Vì ông cụ hay lý-sự lắm. Nhân nói đến sự làm ăn, ông ta tả ngay cái đời tự lập của anh.

Bình muốn hỏi, nhưng Công nói không hở một chỗ :

- Ông ta bảo phải sống như anh mới là sống. Ông ta cực lực công kích những hạng thanh niên ỷ lại và những hạng sống bình thường, nhàn-tản; ông ta gọi là những phong bánh khảo không nhân, vì ăn nó chẳng có mùi vị gì cả.

Bình đề cho bạn nói xong, hỏi :

- Ai thế hở anh ?

Công, mắt sáng tia lửa hy vọng :

- Ông phán Thành, ông cậu ruột chị Liên !

Bình à một cái dài :

- Tôi biết rồi, vâng, ông cậu tôi thương tôi lắm. Nhiều khi cụ vẫn cho gọi lại hầu chuyện cụ suốt đêm.

Công đứng hần dậy :

- Phải, tôi biết cụ phán chẳng những thương anh, còn quý, trọng anh nữa. Và chắc hẳn là cụ tin anh lắm.

Đến đây là Bình hiểu rồi, hiểu Công muốn mình làm gì cho chàng rồi. Nhưng chàng vẫn đợi nghe.

- Cho nên tôi đến nhờ anh nói hộ tôi một vài nhờ với cụ phán. Anh chỉ giúp tôi ba câu thôi, cụ phán sẽ bằng lòng gả Thảo cho tôi.

Rồi Công hỏi một câu rất sượng :

- Thế nào, anh có bằng lòng giúp tôi không ?

Rồi lại buộc ngay, buộc cái lối hèn thấp :

- Tôi chắc anh không nỡ từ chối. Vì tôi với anh là bạn thân. Và hơn nữa... Chúng ta cùng giúp đỡ nhau.

Tuy từ trước, Bình không để ý đến tính cách Công mấy, nhưng cũng đã thấy mơ hồ y không được khá lắm. Chẳng qua giao dịch với nhau bằng con số, nên chàng cũng mặc kệ. Từ nãy đến giờ thì chàng biết hết rồi, biết rõ y lắm rồi. Chàng hiểu rõ ngay cái có âu sầu của y, không phải vì yêu Thảo, bị ngang-trái nên buồn, nhưng lo lắng vì sợ «hụt» cái mỏ ấy. Cụ phán Thành giàu lắm mà Thảo lại là con út. Hai chị về nhà chồng cả rồi. Chàng thấy cái chân tướng khôn nạn của Công trong con mắt thêm muôn. Chàng thấy cả một cái «sắc» đeo lưng-lẳng ở mặt y, để đợi đợi của. Tuy chàng tỏm y, nhưng vì công việc của mình, vẫn phải nói đưa đà :

- Sự bằng lòng gả Thảo là quyền cụ phán, và cụ thì anh còn lạ gì, rất cương quyết, tôi có dự gì vào đấy.

- Nhưng anh rất có thể nói hộ tôi vài nhời. Anh nói cụ phải tin.

Khó chịu lắm, khó chịu vì bị Công coi là cái cuộc dùng trong một việc không đẹp đẽ.

- Vâng để tôi xem, nếu tôi thấy lòng tôi bảo nói, tôi sẽ nói.

Công không hiểu ý Bình, vô ngay lấy :

- Vâng, anh cố giúp tôi. Tôi sẽ không bao giờ quên ơn anh. Tôi sẽ tìm hết cách...

Không muốn để y thò đuôi dài hơn nữa, Bình ngắt :

- Anh cứ yên tâm, để tôi xem.

Hình như lúc bấy giờ Công bị ý muốn thôi thúc quá, không nhận thấy ý-nghĩa câu nói của Bình, chàng lại nói thêm một câu nó khiến Bình muốn nhổ vào mặt :

- Anh giúp được tôi việc này, tôi sẽ không lấy «commission» của anh trong một năm.

Trời ơi ! Công đã thuê chàng hơn một nghìn bạc để làm cái việc ăn mày ấy. Đáng lẽ chàng túm cổ áo, quẳng y ra khỏi gác, nhưng nghĩ đến công việc y đã làm cho mình nên nguôi :

- Sao anh lẩn thần thế, anh định thuê tiền tôi à ? Tôi đã nói với anh, nếu lòng tôi bảo nói tôi sẽ nói.

Giá như người ta, Công có thể biết ngay kết quả sự nhờ cậy của mình rồi, đằng này không, chàng vẫn u u minh minh.

- Vâng, tôi tin ở anh, ở lòng anh thương tôi.

Đưa Công ra khỏi nhà, Bình quay vào với một bức bõ trong lòng. Chàng đi đi lại lại trên sàn gác, thỉnh thoảng lại ra bao-lan ngó xuống đường.

Đã mấy tháng nay, lần này là lần đầu tiên chàng cúi kính. Tự nhiên lòng chàng cứ bưng bưng, lúc ấy giá ai phát ý, chàng có thể nắm nhắc bổng lên.

Chàng rún vai, nhếch môi, rồi lẩm bẩm :

- Khốn nạn, khốn nạn từ đầu xuống chân.

Tiếng bước chân lên thang đến phá tan ngay trận bão lửa trong đầu chàng.

- Em.

- Anh. Anh không nghỉ trưa à ? Em lại lấy cái «sắc», rồi về đi lễ đây.

Bình sụ mặt :

- Thế không ở đây với anh một lúc à ? Đang bức chết người.

Kinh-ngạc, Liên hỏi :

- Anh bức gì, ai làm gì anh ?

Biết mình lỡ lời, chàng vội chữa :

- Bực vì đợi em mãi không đến, em chứ còn ai làm gì anh nữa.

Liên cười, ngoan ngoãn đặt một cái hôn trên tay người yêu :

- Em xin lỗi, vì mẹ cứ bắt gọi đầu rồi mới cho đi, không thì em đã đến từ sáng.

Bình sốc sốc áo :

- Để anh đến, anh bắt đèn me. Me không thương anh tí nào cả.

Liên nhoẻn miệng cười sung sướng. Nàng lại phía tủ lấy «sắc». Bình bảo ngay :

- O, cô này hay chữa, quăng bừa ra ghê bây giờ lại mở tủ, tủ làm gì có. Ai cất vào đấy.

Nàng quay lại mỉm cười :

- Thế nào anh chẳng cất vào tủ cho em.

- Gớm nhỉ, đoán giỏi nhỉ. Không có thì sao nào ?

Liên dơ một ngón tay lên mặt :

- Không có, em không đi lễ nữa, em ở đây chiều về.

Bình cười dịu :

- Thôi thế chịu.

Vừa khẽ mở tủ, Liên vừa nói :

- Em biết ngay mà.

Và làm như khi chơi ú tim với Bình, nàng kéo từ từ cánh cửa :

- Chú «sắc» đâu nào, đâu nào, ra đây, ra đây.

Rồi nàng nhắc cái «sắc» ra :

- Chú ấy đây rồi.

Bình âu yếm nhìn Liên :

- Anh không cất vào đây cho em, thì chú «sắc» bây giờ đang nằm ở ghế, ai người ta vô ý, người ta ngồi bẹp lên, chắc chú ấy kêu ghê lắm đấy nhỉ.

Liên phụng phị :

- Em đã hẹn với anh, rồi sau này em tập ngăn nắp kia mà.

- Sao em không tập ngay từ bây giờ cho quen đi có được không ?

- Bây giờ có anh.

- Thế sau này không có anh à ?

Bí lồi, Liên then, gục đầu vào lòng Bình :

- Mai em tập.

Bình vuốt vuốt mái tóc người yêu, nói :

- Demain ne viendra jamais.

Liên ngóc ngay cổ dậy :

- Nhưng cái ngày mai... của em thì không thế. Thế thì em chết.

Bình vội vàng :

- À, hử rồi, cái ngày mai... của chúng mình thế thế nào được, khi người tin ở nó lại là anh...

Và tát yêu vào má Liên :

- Và lại là em.

Liên bước xuống được một bậc thang lại quay lại ;

- À, quên em chưa nói chuyện với anh, anh Công thỉnh thoảng vẫn lại đây chơi với anh, hỏi chị Thảo đây anh ạ.

Rồi bữu môi :

- Em trông anh ấy... thế nào ấy.

Bình gạt ngay :

- Em thì ai cũng chê.

Rồi làm nghiêm :

- Bạn anh, em cũng chê, em không nể anh tí nào cả. Chém tre phải dè đầu mặt chứ !

- Nhưng em thấy, nó thế nào ấy... thì em đừng bảo thế nào à !

Bình cười đầu dụi :

- Nhưng anh không muốn em chê người, em bảo sao?

Liên nói rồi :

- Thì thôi vậy, em khen vậy.

Rồi nhại nhại :

- Anh ấy không làm sao ấy vậy...

Bình cười :

- Em anh đáo để lắm.

Liên về được một lúc, có người mang thư của ông phán Thành lại, mời chàng sáu giờ tối đến ăn cơm. Chàng mỉm cười tự nhủ : «Thảm nào Công khản khoản mình, y cũng thính thật».

Ông phán Thành đưa khách ra đến cửa, thì Bình đến :

- Thế nào, có đem xà phòng đến cho tôi không ?

Bình vội vàng xin lỗi :

- Chết thật, con xin lỗi ông, vội đi quá, quên bật mắt.

Ông phán nói gióng một :

- Quên thì thôi, làm gì mà phải xin lỗi. Mai bảo nó đem cho tôi cũng được. Cần hai tá, mừng đám cưới thôi mà.

Rồi ông hỏi luôn :

- Công việc đăng nhà ra sao ?

- Thưa ông, vẫn đủ cho thợ làm.

Ông phán vừa kéo ghế vừa nói :

- Tôi cho khan hàng thế mà hay cơ đấy. Hay cả cho kỹ nghệ của mình, hay cả cho mọi người. Có khó người ta mới biết đường mà cần kiệm.

Bình đỡ ghế :

- Thưa ông, hàng khan thành ra sinh hoạt đắt đỏ...

Ông phán trầm ngâm :

Kẻ thì cũng hơi bức, nhưng cũng vẫn có cái lợi của nó. Nhờ sự đắt đỏ, các bà nội-trợ mới học được cái đức dè sẻn. Anh bảo không tốt à ?

- Vâng, về một phương diện, nhân lúc này, người ta cũng học được nhiều về thực tế.

- Không phải mình nhờ giờ không đến nổi nheo nhóc, mình lại đi cầu cho đắt đỏ, để trông thấy cảnh... chật vật của thiên hạ. Nhưng xét về một chỗ, một chỗ, ta cũng nên nhận sự lợi ích đem đến cho ta bởi hoàn cảnh này.

Rồi ông nói một hơi :

- Xưa, hai hào một cân, các bà nội trợ không nghĩ đến xương sống của chồng, giặt có khi ngâm bánh xà phòng trong chậu hàng giờ. Hoặc đăng tính để trong cái ống bơ cũng những nước. Bây giờ không, hơn đồng bạc một cân, các bà sót ruột, dùng xong đã biết đem ra phơi nắng, để cho nó khỏi hao. Với ba đồng một thước, mặc áo vá cũng chẳng ai cười ai. Trước tôi đi làm, mặc bộ quần áo ve cổ, các thanh niên đồng-sự vẫn dè bĩu «phán cổ». Bây giờ, trăm một bộ, muốn có những bộ quần áo cổ để mà mặc cũng không được. Còn một trăm thứ nữa, nhất cái tật đâm tung bỏ vãi gần như là thói quen không thể bỏ được của mọi người. Tôi vẫn thường bảo các em phí của giờ không nên, các em nó không hiểu. Vì của giờ dễ có quá. Ít lâu nay chúng nó hiểu rồi, chúng nó hiểu vì bài học kinh nghiệm của thời thế.

Bình chỉ nghe, nghe một cách cung kính. Ông phán ngừng lại hỏi chàng :

- Anh nghĩ thế nào ?

- Ông dạy đúng.

- Nhiều lúc tôi phải bảo các em để chúng nó hiểu không phải tôi là người biển lận đâu, không trể nó không biết, nó tưởng mình bủn xỉn, kiệt. Tôi không bao giờ chịu được người hoang một cách thái quá. Và cũng

không bao giờ chịu người chắt bót đến thành đê tiện. Đòi cứ là phải sống đúng mực thường. Sự mình có tiền không phải cái có để mình ăn tiêu hoang phí. Có hiểu thế, mới là người.

Rồi ông nhắc lại một câu của chàng :

- Như anh nói là phải, những cơ hội có tiền chưa chắc đã là đáng mừng. Mà đúng thế, chính mắt tôi đã thấy nhiều người, nghèo không làm sao ? Lúc giàu biến chứng đâm ra phóng đảng. Đồng tiền đến đem theo bao nhiêu ác tật của nó. Thật là đúng như câu : «Ta xâu đồng tiền, đồng tiền nó cũng xâu ta».

Dàn dàn những đĩa thức ăn trên bàn, ông tiếp :

- Cho nên tôi vẫn ưa anh ở chỗ thật tha-thiết kiếm tiền mà vẫn dửng-dưng với nó.

Ông phán đưa tách cà phê cho Bình :

- Hình như anh cũng quen nhà ông Công làm mại bản thì phải ?

Bình hiểu câu chuyện đã đến chỗ vào đề :

- Vâng, ông ấy trước cùng học với con, bây giờ làm chánh mại bản cho hãng A. C. I. và cũng là người điều đình bán xà-phòng cho con lúc đầu tiên.

Vừa nâng tách, ông phán vừa hỏi :

- Ông ta xem chừng cũng... linh lợi lắm.

Bình giả nhời, nhưng giả nhời chèo đi :

- Vâng thưa ông, làm nhà buôn phải linh lợi chứ ạ.

Rồi làm như không biết :

- Ông ta cũng được biết ông ạ.

Ông phán chậm rãi :

- Tuần trước, ông Tùng giới thiệu, ông ta đến hỏi em Thảo.

Một tiếng nhè nhẹ thốt ra ở môi Bình :

- Thế ạ !

Ông phán đặt chén nước, chặc lưỡi :

- Tôi vô tình nói chuyện làm ăn của anh, ông ta bảo anh là bạn thân của ông ta, và đang cộng tác với anh.

Bình hiểu chỗ dụng-tâm của Công, nhưng vẫn nén :

- Vâng, thưa ông, ông ta có giúp con vài việc.

Vẫn đứng đĩnh, ông phán tiếp :

- Ông ta xem ý cũng hoạt động. Người bạt-thiệp làm.

Bình không hiểu tiếng «hoạt động» ông phán muốn đặt cho nó cái nghĩa thế nào, nhưng cũng vẫn kín đáo :

- Con cũng nhờ ông ta, mới bán được hàng cho hãng.

Ông phán cười nhạt :

- Phải, ông ta cũng nói thế.

Rồi chép miệng :

- Buôn bán nhờ cậy lẫn nhau là thường. Ai chẳng phải thế.

Bình vẫn bình tĩnh :

- Thưa ông, thế ông định thế nào ?

- Tôi để quyền cho em, nó bằng lòng thì cho người ta, giữ ở nhà làm gì.

Rồi ông lảng-lặng.

Bình hiểu rõ ý ông phán nói thác ra thế nên gọi một cách xa xôi :

- Em Thảo con... nhờ được ông bà dạy dỗ... cũng hiền lắm ạ.

Ông phán đỡ điều thuốc Bình mời :

- Nhờ giỏi, nó cũng khá, không đến nỗi. Tôi đã hỏi ý nó, xong nó bảo tùy tôi.

Rồi ông cười nửa miệng :

- Con bé thế mà đáo để...

Để cho Bình châm thuốc xong, ông hỏi :

Nghe ông ta bảo quen anh, tôi định hỏi ý-kiến anh.

Bình rụt rè :

- Con không dám ạ, ông...

Ông phán nghiêm sắc :

- Không, tôi hỏi anh thật. Anh đã biết tôi không câu nệ như người ta. Ai biết thì tôi hỏi. Hỏi là hỏi cái sáng-suốt.

Bình vốn biết ông phán tin mình, tin ở nhân cách làm người của mình, vì chính nói nó ra nhiều lần trước mặt chàng, nên không úp mở. Chàng thấy chẳng những mình có bổn-phận phải tránh cho ông phán, cho cái đời

thiếu nữ của Thảo mà chàng lại còn bốn phận phải thành thực với người tin mình.

- Con xem ý, ông Công sốc nổi lắm, sợ em con không thuận, vì tính em con nhu thuận.

Ông phán cười một cái cười dài :

- Anh bao giờ xét người cũng tinh tường lắm. Thảo nó chê ông ta láu lỉnh.

Bình đáp ngay :

- Mười tác mặt, không bằng một tác lòng, có khi ngoài thế, trong khác.

Ông phán hiểu Bình muốn đan những ý tưởng cho nó xếp lớp vào nhau, câu nọ cắt nghĩa câu kia, nên ông vẫn đợi nghe.

- Nhưng đây chỉ là chữ. Đời sống bên trong không chỉnh, ngó bộ diện vẫn khác ngay, có phải không ạ.

Ông phán đặc chí :

- Các cụ ta vẫn bảo «quan kỳ diệu» mà lại. Hữu ư trung, hình ư ngoại.

Rồi ông kết bằng một câu danh thép :

- Trông mặt còn có thể nhầm, đến nghe nhờ nói thì ít sai, mà nhất lắng nghe cái hơi trong lúc nói nữa, thì nhất định định đoạt được từ cách, không còn mơ hồ nữa. Lòng tuy kín, nhưng chỉ hơi nhấc lưỡi là hở ngay. Tuy tôi hỏi anh, nhưng cũng đoán anh sẽ cũng đồng ý với tôi.

- Vì là việc quan hệ của cả một đời em con.

Ông phán ném cho chàng một cái nhìn nó như bảo :
«Và vì anh là người không phụ lòng tin cậy».

Nhưng nếu ông phán biết chuyện Công đến nhờ Bình phụ vào công-cuộc đào mỏ, nhưng nếu ông phán biết Bình không giúp với Công tức là Bình đã bằng lòng nhận trước những hậu hoạn, thì ông sẽ nói :

- Vì anh là người không vì sự an toàn cho mình, làm hại kẻ khác. Vì anh là người không để cho đồng tiền lung lạc. Và vì anh là người con trai lúc nào cũng tin hai bàn tay mình.

Ngay hôm sau, Công đã đến. Đến với một câu hỏi lo lắng :

- Thế nào, anh liệu thế nào ? Anh có thể giúp được tôi không ?

Và ròn luôn :

- Anh nên nghĩ đến chỗ bao giờ tôi cũng tận tâm với anh.

Bình phải nghe câu nói bỉ-ôỉ ở ngay một tái mặt bỉ-ôỉ ra, chán quá. Chàng muốn trả lời phát ngay : «Anh không đáng lấy Thảo đâu».

Nhưng chàng vẫn phải nâng đỡ, vì chàng nghĩ cũng không nên làm bề bàng một người, chưa phải lúc.

- Việc hôn nhân của anh, do cụ phán và cô Thảo quyết định. Sao anh không nói với Thảo. Nếu nàng yêu anh, nàng sẽ nói với cụ phán.

Công rún vai :

- Vì tôi đã nói với anh, chính Thảo cũng không mẶn lẶm.

- Thế thì tôi biết làm thế nào, khi chính người con gái đã không... mẶn.

- Vì thế, tôi mới nhờ anh, anh nói hộ tôi vài nhờ, họ sẽ nghe ra.

Bình thuộc hạng người «khỏe» nghĩa là khi chưa phải lúc rất dè dặt, lúc đã biết rõ cần phải đập, đập một cách

tàn nhẫn. Chàng đã suy nghĩ. Tang bốc Công để lừa dối ông phán, Thảo, chàng không thể. Đã không thể, tất nhiên Công sẽ thất bại, kẻ tiểu nhân không được việc cho mình, sẽ làm hỏng việc người. Nhưng đã không thể làm khác. Bình bóp ngay. Mặc nó muốn ra sao thì ra.

- Tôi xin thú thật không thể chiều ý anh trong việc này được.

Như người bị cái vả, Công tím mặt :

- Anh không thể giúp tôi được.

Rồi như phát khùng, chàng gằn từng tiếng :

- Anh không thể giúp tôi một việc không mất vốn mất lãi gì, kẻ đã giúp anh bao nhiêu việc.

Bình vẫn điềm đạm :

- Anh giúp tôi việc, vì việc của tôi chính đáng.

Công cười nhạt :

- Thế việc tôi đi hỏi vợ không chính đáng à ?

Bình đánh diêm châm thuốc :

- Anh hỏi lòng anh ?

Công tức đỏ mặt, ngồi phịch xuống ghế.

- Anh trông quên thật.

Bình thấy Công hèn quá, không thèm đáp. Y tưởng mình nên đánh trúng vào chỗ yếu :

- Anh được việc rồi, anh cũng nên nghĩ đến anh em chứ. Giúp nhau có thể, không giúp, việc to thì làm sao.

Bình vẫn không đáp.

Y đoán Bình xuôi tai, bèn kể lể :

- Rồi anh cũng còn sai bảo tôi nhiều. Anh xem bao giờ tôi không sẵn sàng giúp việc anh.

Một mồi lửa bỏng rầy dí vào thịt Công :

- Anh giúp tôi, vì sự giúp ấy không hại đến lương-tâm anh. Tôi giúp anh, sự giúp ấy hại đến lương tâm tôi. Anh có thể đem việc con số bì với việc trái-tim thế nào được.

Lòng tự ái bị thương, Công nói bô bô :

Tôi rủ anh đi ăn cướp đâu mà anh bảo hại lương-tâm anh ?

Bình dơ tay, bảo Công yên :

- Anh nói đủ nghe thôi. Vì câu chuyện chúng ta bàn cãi đây nó cũng không đẹp cho lắm.

Công thở róc vì giận đã đưa lên tận cổ :

- Anh không nghĩ đến anh em, anh lại muốn anh em nghĩ đến anh. Anh ích-kỷ thật.

Bình nhìn thẳng vào con người y :

- Anh nên giữ nhời nói. Chắc anh đã biết tôi không bao giờ để cho ai hỗn với tôi. Anh muốn tôi còn ngồi với anh, hãy cẩn thận.

Cả một tảng nhọ nôi đắp lên mặt Công đen sẫm, y vùng vằng :

- Thôi, anh không cho tôi nói nữa thì thôi. Tôi xin về.

Rồi y xuống thang sầm sầm. Bình ngó theo chép miệng.

Ông Đức-Nguyên vít xe điều, vừa bập bập, vừa hát hàm hời vợ :

- Bà có chắc nó nói thật không ? Tôi xem ý thằng ấy nó lẩn chần thế nào. Hình như tôi thấy độ này hai đứa khác ý với nhau.

Bà Đức-Nguyên vẫn thản nhiên quét vôi vào lá giầu :

- Tôi đã nói với ông nhiều lần, nó là người khá.

Ông Đức-Nguyên buông cho cái xe điều bập ra, nói một cách hần-học :

- Bà thì đứa nào chả khá.

Rồi ông ngồi phịch xuống :

- Đừng có tin con rồi đến lúc lại xấu-hổ với thiên hạ.

Bà Đức-Nguyên cười nhạt :

- Khổ lắm, ông không đi đến ông không biết người. Tôi từng này tuổi đầu lại phải đi hỏi trẻ con. Nhắc một cái là biết, chứ lì.

Ông Đức-Nguyên đâm ra cáu, vì ông nghĩ đến cái chỗ xuất đời nhàn nhã của ông, mà thiên hạ vẫn móc máy «có vợ đảm đang» :

- Cứ đi thì đến đâu biết người à... Bà chỉ hay tin người ta nói ngọt. Tôi ấy à, đứa nào nói gì tôi cũng mặc. Đừng có hòng lừa tôi. Cứ lúc nào mắt trông thấy nhõn tiền hăng hay.

Rồi ông vùng vằng :

- Không thể để nó lông-lao thế được. Không có cái lỗi nhỏ nhăng ấy. Bà không hỏi nó để tôi hỏi. Tôi chắc không sai đâu, ấy rồi bà xem, nó có lại, tôi không phải. Chết thật, thế này còn ra làm sao. Nhỡ một cái thiên-hạ người ta nhổ vào mặt.

Bà Đức-Nguyên đang nhai trầu lúng-búng nói ngay :

- Khổ lắm, tôi đã nói với ông nó là người khá mà lại. Ai chả có lúc vang mình sốt mảy cứ ôm là...

Ông Đức-Nguyên nói bung ra :

- Sao nó ôm, mời đốc tờ nó lại giấy nẩy lên ? Ôm gì... không khéo thì chết đấy chẳng chơi đâu. Bà phải dỗ dành hỏi nó xem. Mới, còn thể xoay xở được, chứ nhỡ một cái lúc quá chón, xoay vào đâu. Chiều nay nó đến, tôi cứ hỏi phắt ngay. Nó không bằng lòng gọi đám kia cho phắt đi. Thế là xong.

Bà Đức-Nguyên trố mắt nhìn ông như ta nhìn một vật gì quái gở :

- Ô hay, ông ăn với nói thế mà nghe được. Chết thật, nhờ đến tai nó thì ra làm sao. Người ta, đã hứa với nhau một lời, là một lời. Thế ra mình...

Giá bà có thể nói : «Thế ra mình là giống vật à ?» thì bà cũng nói.

Ông Đức-Nguyên bữu môi :

- Cứ hứa với nó rồi chôn chết con mình đấy à ? Hứa, nhưng nó không lo được mặc nó chứ.

Bà Đức-Nguyên thủng thỉnh :

- Lo thì cũng phải có kỳ, có hạn chứ. Đi mua lợn đâu bảo mua phát kéo người khác tranh mất. Tôi xin ông từ giờ đừng tiếp cái lão Lục ấy nữa, con tôi không có gả chồng hai lần.

Ông Đức-Nguyên dẩy đành đạch như người bị kiến đốt :

- Sao lại gả chồng hai lần. Nó là vợ thằng kia rồi à ? Thôi... thôi... nhà này đến lúc đến rồi... Thôi... tôi biết rồi, tôi biết mẹ con thông đồng dấu diếm cho nhau...

Rồi ông chỉ tay về phía buồng Liên :

- Phải tổng nó đi mới được. Thôi... Tôi không cần hỏi nó nữa... Nó không bằng lòng mặc nó... Trói cổ khiêng đi...

Rồi ông lại chỉ ra ngoài đường :

- Giống chúng nó chó cả...

Quay lại vợ :

- Rồi bà xem, nó có tại tôi chỉ bé bằng con kiến. Cái thư tôi viết nói đập vào mặt nó thế, có tạt giạt mình, rồi bà xem, đồ Sở Khanh ấy...

Bà Đức-Nguyễn chán quá. Bà đã sống cạnh cái hũ cả một đời rồi, nên cũng chẳng buồn nói gì nữa. Bà đứng dậy toan vào buồng Liên, ông Đức-Nguyễn gọi giạt vợ lại :

- Tôi nói cho bà biết, nếu con Liên có thể nào, tôi sẽ không cho chúng nó lấy nhau đâu. Tôi không hoài con gả cho đứa sở Khanh đâu. Tôi sẽ cho phất người ta. Nhất nọ nhị kia, nó lại định ăn không à ? Nó lại định làm cái mặt chây à. Ai thì nó còn có thể bắt chẹt, đây thì đừng hòng... Con Liên có thể nào, cũng không đến cái thứ nó... Đồ sở Khanh.

Bà Đức-Nguyên thấy chồng vô-lý quá bèn bảo :

- Ông thật chỉ được cái hàm hồ. Nào con mình đã làm sao, mà nói người ta thế. Lúc nào ba năm rõ mười hãy hay nào. Nói lời thôi, nhớ đến tai nó, có phải chả ra làm sao không. Minh người nhớn... Cứ để xem.

Ông Đức-Nguyên phùng má trợn mắt :

- Xem đến bao giờ, xem đến lúc nó bằng cái thúng à ?

Biết không thể nói gì với một người đã mất tự chủ, bà chỉ lẳng-lặng.

Vẫn chưa thôi, ông còn day :

- Đấy rồi bà xem, nó có đến không ? Động đến vía nó rồi... Dám vác mặt vào nhà người ta... Người ta vác cho...

* * *

Bà Đức-Nguyên đang than thở với em thì chồng vào. Ông đến với cả một bộ mặt của kẻ tức tối :

Hất hàm, ông hỏi bà :

- Đã chịu thằng già này chưa ? Đã biết bị lừa chưa ?

Rồi ông thở như để nhả hết sự tức giận :

- Nói lại cứ gân cổ lên cãi, cãi nữa đi. Mặc đấy, làm thế nào thì làm. Tổng cổ nó đi đâu thì đi.

Bà Đức-Nguyên nhìn chồng, rồi nhìn ông phán Thành:

- Đấy cậu xem, cứ như thế có chán không ? Chẳng ra làm sao cả.

Tức mình, ông Đức-Nguyên vặc :

- Bà bảo ra thế nào, nó lừa mình trắng mắt ra đấy. Bây giờ hai năm rồi mười rồi đấy, lo đi, lo đi cho tôi xem.

Ông phán thành đặt một câu hỏi để rõ trắng đen :

- Con Liên nó bảo nó chữa, hay mới đoán thế ?

Bà Đức-Nguyên yên lặng không đáp. Mặc dầu ông Đức-Nguyên đang tức vợ, nhưng cũng phải nén lòng để đáp, vì xưa nay ông vẫn «kiềng» ông phán :

- Trông thấy rõ ràng, lại còn phải đoán gì.

Ông phán hỏi rồn :

- Anh bảo trông thấy là trông thấy thế nào ?

- Nó ốm bảo mời đốc tờ nó sợ hết hồn, bụng cứ một ngày một to ra, gọi thằng kia lại, thằng kia không lại.

Em nó nói láo là đi Saigon một tuần lễ.

Ông phán nghiêm-trang :

- Phải biết đích-xác mới định đoạt được. Gọi ngay cháu ra đây xem nào. Còn người ta có việc, người ta đừng phải đi à ?

Ông Đức-Nguyên đã muốn bung ra một câu, nhưng nể ông phán nên vẫn phải ôn-tôn :

- Bây giờ, ai gọi được nó ra.

Bà Đức-Nguyên lườm chồng :

- Ông rõ thật hàm hồ. Nó làm sao mà nó không dám ra.

Ông Đức-Nguyên không đáp lời vợ, chỉ cười nhạt.

Ông phán Thành bèn bảo chị :

- Chị cứ vào bảo có tôi đến chơi, tự khắc cháu ra ngay.

Nhưng lúc bà Đức-Nguyên đi, ông lại dặn với :

- Ngó nó mặt, không đi được thì thôi, chị ạ.

Bà phán đỡ cánh tay Liên. Nàng bảo mẹ :

- Mẹ cứ để con đi được. Con đỡ nhiều rồi. Thịnh thoảng nó chỉ quặn ruột thôi mà.

Nàng khom khom lại cạnh ông phán :

- Lạy cậu ạ, cậu mới lại.

Ông phán Thành đỡ nàng xuống ghế :

- Cậu nghe nói con mệt, cậu lại thăm con.

Liên cười nhẹ :

- Thầy me con cứ rồi-rít lên, con đã bảo con phải cảm xoàng, con uống Aspirine rồi khỏi.

Rồi phêu phào hỏi mẹ :

- Me đã bảo nó sắc thuốc cho con chưa ? Dem ra đây, con uống ở đây.

Ông phán Thành âu yếm bảo Liên :

- Cậu bảo em Thảo nó đi mua lê táo cho con rồi đấy. Chốc nữa nó đem lại. Cậu bảo nó ở đằng này với con. Hôm nào con khỏi hẳn nó sẽ về.

Liên bỗng tươi hẳn :

- Vâng, cậu cho em con ở đây với con. Ở nhà có một mình, không có ai, thành thử cứ nằm liệt-bệt.

- Thế con mệt ra làm sao ?

- Con cảm xoàng, chỉ thỉnh thoảng quặn ruột hơi đau thôi.

Thấy ông Phán không đả động gì đến «vấn đề tra-cứu», ông Đức-Nguyên bức, ông ném ra một câu nó làm cho mọi người đều ngượng :

- Quặn ruột nên phải đi lom khom có phải không ?

Liên không đáp, chỉ vì nàng chưa nghe rõ, chỉ vì nàng sốt mấy hôm nên ù tai. Ông Đức-Nguyên tưởng mình đã bắt trúng thóp, nói để ông phán và vợ hiểu :

- Đi lom-khom mãi được à ?

Ông phán bảo Liên :

- Thôi con vào nằm nghỉ, không mệt.

Lúc bà Đức-Nguyên đưa nàng về buồng, ông phán nói ngay :

- Tôi nói điều này, anh phải tin tôi, không phải nó chữa đâu. Tôi đã từng trông nom người ốm tôi biết.

Con gái đến thì, máu nó xấu, thỉnh thoảng nhân lúc mệt nhọc, nó làm nhâm nhảm đau bụng đấy. Và tôi nói thật để anh biết, Bình nó khá lăm. Không bao giờ nó lại có thể khốn nạn như thế. Tôi đã nói chuyện nhiều lần với nó tôi biết. Người ta chỉ một nhời nói là có thể xét đến tận tâm can nhau.

Ông Đức-Nguyên không chịu ;

Thế cậu trông nó không khác tí nào à ? Hay nhờ vật này, hay lợm dộng này... đi lom khom này.

Rồi ông lạnh mặt :

- Chết đến nơi, lại còn...

Ông phán ngắt ngay :

- Tôi nói thế này, anh hiểu. Anh lo cho con anh thế nào, tôi lo cho cháu tôi thế ấy. Nó là con anh, nhưng nó cũng là cháu tôi. Nó không làm sao cả đâu. Mà Bình thì nhất định không bao giờ có thể hèn như thế. Anh phải nghe tôi, đừng có làm ồn ào lên, việc chả thấy đâu, nhờ thiên-hạ người ta nghe thấy, người ta đàm tiếu.

Rồi muốn cho anh hiểu, ông phán nói với tất cả tin-tưởng :

- Tôi nói thật với anh, con Liên làm bạn với người ta là một điều mừng cho gia đình mình.

Ông Đức-Nguyên ngạc nhiên :

- Cậu bảo mừng là mừng thế nào ?

- Đáng mừng vì mình thêm một người có nhân cách
Anh thử nghĩ : gả chồng cho con thì chỉ đến chọn người khá là cùng thôi chứ gì.

Vốn chỉ biết có tiền, chỉ hiểu có đồng bạc, ông Đức-Nguyên thở đánh phào :

- Nào nó có khá cho nó cam.

Nhẫn nại, ông phán cắt nghĩa :

- Tôi nói nó khá là khá về đức tính. Một người con trai bao nhiêu phen vật lộn với sinh kế mà vẫn trong sạch là điều khó lắm. Mặt vẫn không bị sự bất lương nó chàm vào, là một điều khó nữa. Anh cứ bình tĩnh trông Bình mà xem. Có phải nó trững trạc hơn các đứa kia không nào. Xem nó có cái vẻ con người trác-lạc không nào. Gả con cho những nơi ấy mới chắc, mới tin được dù giàu nghèo sang hèn, con mình cũng vẫn sung-sướng, cũng vẫn có một nơi nương dựa xuất đời.

- À, thì chuyên, lấy chồng lại chả nương dựa suốt đời thì ở với nhau một lúc thôi à.

- Cũng có thứ nương dựa vinh hiển, cũng có thứ nương dựa nhục nhằn. Thuyền rồng với thuyền chài khác nhau chứ. Cũng như ta đi từ đây xuống Nam-Định, đi tàu thì nó nhàn nhã đỡ khổ cái thân. Đi bộ cũng đến đấy, nhưng bò lê kéo càng mà đến, thì có nhục không. Người ta lấy vợ lấy chồng là nương thân gửi phận cho nhau. Kẻ hèn thì thân phận họ còn chẳng có chỗ nương, hướng hồ vợ con.

Ông Đức-Nguyên tuy không hiểu hết những lời ông phán nói, xong thấy sự quả quyết của em, ông cũng dụi dụi. Nhưng dụi thì dụi, ông cũng vẫn nói :

- À, cứ như cái pháo, lúc nào nổ đánh đùng hăng hay, biết trước thế nào được.

Bình ở Saigon về, nghe Văn nói Liên mệt, chàng chạy bổ lại :

- Lạy ông ạ.

Ông Đức-Nguyên lạnh lùng :

- Không dám, sao bảo anh đi Sai-gon, những mấy tháng cơ mà ?

- Vâng thưa ông con vừa về. Nghe em con mệt, con lại thăm.

Rồi chàng vội vàng xin phép ông Đức Nguyên lên thăm Liên.

Sự chàng hấp tấp nóng lên với Liên khiến ông lại trở lại với sự nghi ngờ. Nhưng ông đã ráp tâm đưa chàng vào cạm - ông tưởng thế - nên nói ngay :

- Phải, em nó mệt, anh lên với nó một tí.

Được ông Đức-Nguyên cho phép, Bình lên ngay. Chàng bước từng ba bậc thang một.

Hôm nay Liên gần khỏi, nàng nói chuyện với Thảo lúc ấy đang gọt lê. Thấy người yêu, Bình líu lười :

- Em, em mệt thế nào ? có làm sao không ?

Liên vội-vàng thu những giỏ đồ khâu Thảo để trên ghế :

- Không, em khỏi rồi, anh ngồi chơi. Anh về bao giờ?

Thảo cũng hỏi chàng :

- Anh có mua gì ở Sai-gon làm quà cho chúng em không ?

Bình cười gượng :

- Chẳng có gì cả, anh vội quá.

Liên nhìn người yêu trách móc :

- Anh vội xuất đời, thấy người là thấy vội.

Thảo đỡ cho chị :

- Đi buôn lại nhàn như chị với em nữa thì vừa.

Thảo vừa đặt lê vào đĩa. U già đứng ở cửa buồng nói vào :

- Thừa cô Thảo xuống ông con nhờ gì.

Thảo xin lỗi Bình vội đi.

Ông Đức-Nguyên đưa tiền cho Thảo :

- Cháu lên ngay Hàng Buồm, mua một viên Tô-Hợp, bác thấy hơi rức đầu.

Thảo chạy đi, là ông Đức-Nguyên lên gác, ông đi làm cái việc trinh thám. Vì ông tin thế nào Bình chẳng bàn mưu tính kế với con gái ông. A, nếu ông bắt được cái đồ sở Khanh ấy... ông sẽ liệu...

Ông nhắc chân, kiễng gót đi thật khẽ, rón-rén lại gần cửa buồng nghe...

Có tiếng Bình rỗng-rạc vọng ra :

- Em mệt, phải giữ gìn cho cẩn thận. Đừng ra gió. Em nên nhớ, sức khỏe của chúng ta không phải của chúng ta. Của cha mẹ chúng ta nữa. Em mệt, thầy mẹ lo lắng, anh thắc mắc... có phải không ?

- Em có đi ra gió đâu !

- Là anh dặn thế. Lúc này anh gặp thầy, thấy thầy xanh đi. Em có biết tại sao không ?

Ông Đức-Nguyên đắc chí, rồi ông lại run.

Ông đợi nghe một điều nếu được nghe - ông muốn - thì nhà ông sẽ tan nát.

- Thầy xanh đi vì em...

Mồ hôi ở lưng ông Đức-Nguyên toát ra, ông hồi hộp.

- Vì thầy giận em...

Ông Đức-Nguyên không úp chặt hai tay vào tường thì ông đã ngã rồi, ngã vì con gái ông sắp thú cái khôn nạn của nó với nhân tình.

- Vì em không nghe nhời thầy...

Chết rồi, quả con gái ông đã bị đồn thật rồi, và lúc này không có tiếng cái thằng Bình sở-khanh, chắc nó đang tái mặt lại đây.

- Vì em không làm sao thầy lại cứ bắt gọi đốc tờ.

Ông Đức-Nguyên ngã ngửa người, không phải vì con ông không hư như ông đoán, nhưng vì đã không bắt được chúng nó bàn tính với nhau.

- Em thật đoảng. Như thế anh không bằng lòng. Thầy thấy em mệt, cho mời đốc tờ, sao em lại từ chối. Em nên nhớ, em mệt thì thầy lo nhé, mẹ lo nhé, anh lo nhé. Được rồi, để anh về anh cho mời ông Payton lại, ông ấy xem cho. Ôm thì phải có thuốc chứ.

Rồi chàng cười :

- Nằm ăn vạ à. Anh cấm đấy, từ giờ đến hết tháng không được đi chơi. Thỉnh thoảng anh lên thăm được rồi. Chốc anh xin phép thầy, mời ông Payton lại.

Có tiếng thỉnh thịch lên thang. Ông Đức-Nguyên vội vàng quay ra. Thảo về, thấy cháu, ông vội gióng ngay :

- Tưởng cháu chưa về, bảo lên xem chị mày có thuốc sốt, bác lấy một viên.

Bình nghe tiếng ông, vội chạy ra :

- Con đang bảo, để xin phép ông cho mời ông Payton lại xem em con.

Chàng đoán thế nào ông cũng bằng lòng ngay. Nhưng không, mời đốc tờ để làm gì, khi ông đã vừa khám phá ra con gái ông không «làm sao» cả. Hôm nọ, ông bảo mời đốc-tờ không phải là chữa cho con ông, mà để đo xem cái bụng kia có khác ngày thường không ? Bây giờ cái bụng ấy không khác nữa, còn mời đốc-tờ làm gì. Nên ông vội vàng :

- Thôi, nó không muốn thì thôi, khỏi rồi thì thôi.

Quay lại thấy Thảo loay-hoay mở ngăn kéo bàn ngủ, ông ách chừng cháu tìm «át-pi-rin», cho ông, ông vội tiếp :

- Thôi, có Tô Hợp, bác uống cũng được.

Rồi ông nhăn mặt, làm bộ vỗ vỗ trán :

- Rức đầu như búa bổ.

Bình ném cho người yêu một cái nhìn trách móc :

- Đấy em xem, lo em ốm, thầy cũng mệt lây đấy.

Lúc ông Đức-Nguyên ra, Bình cũng theo sau.

- Hay để con bảo bạn con đến tiêm ông một «série» thuốc bổ vậy.

Bình-sinh ông rất sợ uống thuốc, nhất thuốc tây, chỉ vì một lẽ rất thường, tốn tiền quá. Nên ông vội xua xua tay :

- Tôi đang dùng cao-ban-long, không tiêm được.

* * *

Bình về đến nhà, Công đã ngồi chờ ở bàn giấy. Sau một cái bắt tay hờ hững, Bình yên lặng không nói gì. Chàng đợi Công đỡ trò. Công ngượng-ngịu, ấp úng mãi :

- Hôm nọ, tôi có chỗ không phải với anh, nên lại xin lỗi anh.

Bình lạnh cái lạnh của những người khi lòng đã kênh thì thôi hết. Chàng vẫn không đáp. Công tiu nghỉu, chàng muốn nói nhiều nhưng thấy cái mặt đanh thép của Bình, nên lại thôi. Chàng chờ một câu của Bình, để xem Bình đối với mình thế nào. Bình lặng-lẽ, ngồi vào bàn giấy, cầm bút tính toán.

Công bẽ, bẽ vì Bình không đả động gì tới mình. Nhưng bẽ mà vẫn phải ngồi. Chàng bị thôi-miên bởi cái không-khí lạnh ngắt của Bình ném ra.

- Tôi tưởng anh em trong lúc xô xát, tôi nhớ có làm anh giận, anh cũng vẫn có thể tha thứ cho nhau. Vì ta còn trông thấy nhau lâu dài.

Công tưởng câu cuối cùng chàng nói có hiệu-lực của một lời đe-dọa. Nhưng trái lại, chàng đã nhầm. Khi hai bàn tay còn dính với thân thể, thì Bình không sợ gì cả. Nghiêm mặt, Bình hỏi :

- Anh nói gì ? Anh xô xát với tôi ấy.

Rồi chàng cười gằn :

- Anh dùng chữ không đúng. Và nhất anh đừng tưởng tôi sợ cái thế lực của anh trong hãng A. C. I. đâu nhé. Tôi chỉ sợ độc có cái này này...

Chàng xòe hai bàn tay cho Công trông.

- À, khi hai bàn tôi còn, thì không có A.C.I. ấy đã có một trăm nhà A.C.I. khác.

Công thấy cái chỗ chàng tưởng là thóp lại không phải, bèn đầu dụ :

- Anh đừng nghĩ nhảm. Đời nào, tôi lại... Và quyền đâu ở tôi...

- Quyền ở anh, hay ở ai, tôi không cần biết. Tôi chỉ biết không bán hàng cho hãng anh, tôi cũng chẳng sao ? Và anh nên nhớ kỹ điều này : Tôi năm nay ba mươi hai, bây giờ mới có A. C. I. chớ từ năm mười tám tôi bắt đầu kinh doanh, tôi sống bằng cái gì ? À, thì hẳn là hai bàn tay, chứ không phải cái gì khác.

Công không ngờ cái người mình nắm cả vận mệnh về kinh tế trong tay lại có thể dám nói thế với mình. Đã không bắt chẹt được, chàng đánh lui :

- Tôi với anh nói chuyện với nhau, sao anh lại lôi nhà A.C.I vào ? Anh làm như tôi...

- À, vì anh định đứng vào chỗ ấy để dọa tôi.

- Đời nào tôi lại khốn nạn thế.

Mặc dầu Công đầu dụ, Bình cũng chặn ngay :

- Anh nên nhớ, anh có làm cho tôi mất bán hàng ở A. C. I. cũng còn khó. Tôi đã vào Sai-gon lấy được các lời khen của những hàng tạp hóa và các tiệm hót trong ấy. Tôi đã lấy được hơn ba trăm bức thư của các hiệu ở ngoài này nữa. Ngày mai tôi sẽ sai người đi khắp

các tỉnh lấy ý kiến của các hiệu buôn. Khi hàng của tôi tốt, mọi người đều công-nhận, anh muốn hại tôi cũng không được.

Công cười nhạt :

- Chắc anh sẽ viết thư và kèm các giấy ấy cho chủ tôi chứ gì ?

- Tôi không thèm. Anh đừng tưởng ai cũng như anh. Tôi sẽ dùng nó để tìm một «agent exclusif» khác.

Công tím mặt :

- Sao câu chuyện chẳng ra đầu vào đầu, anh lại làm những việc ấy ?

- Vì tôi không muốn ai bắt chẹt tôi.

Đoạn Bình rút thuốc hút, rồi ném phịch gói thuốc ra bàn. Công làm một cử chỉ để hòa giải. Chàng lại lấy một điếu thuốc hút.

- Anh nóng tính lắm, chuyện nọ quàng ra chuyện kia. Anh không bằng lòng nói giúp tôi với ông phán thì thôi. Tôi sẽ hỏi lấy, việc gì phải thế.

Công tưởng Bình đã nguội, nhưng một nhát sừng cuối cùng Bình bật ra, để hót cho kỳ hết đồng rác :

- Từ nay, tiền hỏa hồng của anh tôi sẽ sai người nhà tôi đem lại đưa anh. Anh không phải đến đây nữa.

Công chối người, chàng tối tăm mặt mũi.

- Thế ra anh định tuyệt-giao với tôi ?

Không ngần ngại, Bình đáp ngay :

- Phải.

Công lão đảo đứng dậy. Chàng về. Nhưng vừa đi được mấy bước, Bình gọi lại :

- Mấy cái thư anh viết sai người lại lấy trước «hỏa hồng» để đi hát, tôi còn giữ cả kia.

Công tái mặt :

- Tùy anh.

Bình cười nhạt :

- Đợi đấy, tôi đưa giả anh, cho anh yên tâm.

Khi Công chìa tay cầm mấy lá thư, chàng nhận luôn cả một cái nhìn khinh bỉ.

Bình đang tập «extenseur» thì Lan đến. Chàng reo lên :

- À, chéri đã đến đây rồi. Thế nào, họ làm xong chưa?

Lan đặt cái gói trên bàn, ngồi ngay xuống divan, vừa tháo giày vừa nói :

- Cho cởi giày cái đã, không thì chết chân.

Lúc đã nhấc đôi giày, để vào một chỗ, chàng mới đáp:

- Mới làm xong một cái.

Bình hờn hờ :

- Thử chưa anh ?

Lan cười nhẹ :

- Thử rồi, chạy như máy minerve. Rõ không kém.

Bình reo to :

- Bien, il y a du travail. Cố đi, rồi nay mai cho tôi làm chủ, tôi độc-thúc thợ cho.

Và vỗ vào ngực :

- Nhưng nhớ, lương directeur phải ba trăm trở lên. Mà chết cái, lại chỉ làm một giờ một ngày thôi nhé.

Lan âu yếm nhìn bạn

- Hẳn rồi, lúc ấy không làm, người ta cột cổ vào đấy.

Nói xong, Lan mở gói chàng đem lại. Vừa mở, chàng vừa hỏi Bình :

- Đố biết gì đây nào ?

Bình chạy vội lại, nín lấy tay Lan không cho lấy ra vội :

- Để tôi đoán đã.

Rồi nhắm mắt, dơ hai ngón tay :

- Thuốc tiêm của Liên.

Lan lắc đầu :

- Thuốc tiêm gì lại to thế này ?

- À, à, các thức ăn.

Lan gõ vào tay bạn :

- Rõ tham chữa, đem thức ăn lại làm gì.

Nghĩ nghĩ một lúc, bỗng Bình hô lên :

- Biết rồi, biết rồi. Áo của đệ, «tissus» mùa rét.

Lan cười oà :

- Chịu thầy.

Rồi giở gói, cầm mấy thước hàng đưa cho Bình :

- Giời sắp hiu hiu rồi, lười như hủi, không may lấy gì mà mặc.

Bình đẩy lên :

- Người ta đã bảo, người ta còn khối quần áo, lại cứ lười thôi.

Lan rõ vào tận mặt Bình :

- Khối ở đâu ?

Bình chỉ vào tủ :

- Treo trong kia.

- Sao không bảo trên hiệu tầm-tầm ?

Lúc bấy giờ Bình mới chịu nói thực :

- Ấy, cái hội đặt anh năm trăm để làm lúc về thiếu tiền in «étiquettes» phải bán hết quần áo, bàn, tủ đi đấy.

Lan ném cho chàng một cái nhìn nó như ngăm bảo :
«Người ta lại không biết thừa đi».

- Chắc hồi ấy, anh cũng không ngờ tôi nghèo đến thế có phải không ?

Lan bấu môi :

- Không ngờ, người ta lại dễ với mình như thế.

- À, thì đã hẳn, nhưng không ngờ phải bán quần áo.

Lan làm bộ khùng-khỉnh :

- Chính cái thằng tôi cũng đã bán chán ra rồi, lại còn không biết tổng ra. Ngay hôm ấy, tôi cũng phải cầm tạm cái nhà này lấy tiền mua «soude» làm cho anh.

Bình kinh ngạc :

- Chết, thế đã chuộc chưa ?

- Chuộc ngay hồi ấy.

Bổng Bình nắm tay bạn :

- Anh thương tôi nhiều quá...

Đêm hôm ấy, Lan ở lại với Bình. Hai người lúng cụng tính công-việc làm ăn. Gần một giờ, Lan bảo Bình :

- Việc hôn nhân của anh, anh định đến bao giờ thì lo ?

Bình chậm-rãi :

- Cũng còn tính.
- Tính gì ?
- Còn phải thu-xếp cho đâu vào đấy đã chứ.
- Làm ăn thế này là đâu vào đấy rồi chứ gì !
- À, thế mà chưa chắc đâu anh ạ.

Lan ngạc nhiên :

- Sao lại chưa chắc ?
- Tôi đã định tháng hai sang năm thì cưới, nhưng bây giờ bấp bênh thế này, chưa chắc đã được.
- Sao lại bấp-bênh ?

Bình lấy gói thuốc lá rút đưa cho Lan một điếu.

- Công việc xà phòng ở A.C.I. khéo hỏng.
- ???
- Vì Công y sẽ phản mình.

Lan trở mặt :

- Y định đòi thêm «commission» thì cho y, việc gì.

Bình cười nhẹ :

- Nào y có đòi thêm «commission» !

- Thế sao ?

- Một việc rất bản thủ.

- Kể nghe xem nào ?

Bình lấy tay gây sợi thuốc dính ở môi :

- Anh tính thế này y có khôn nạn không ? Chẳng biết y làm thế nào nhờ người làm mối lại hỏi Thảo, con ông cậu Liên. Cụ phán Thành tôi vẫn nói chuyện với anh ấy mà. Nhưng cụ không nhận gả. Vì anh còn lạ gì. Con mắt những người như cụ có bao giờ nhầm. Thế là y chạy lại cầu cứu tôi. Y biết cụ phán thương và tin tôi, y nhờ tôi nói hộ y. Nghĩa là đến nói tốt cho y. Tôi biết rõ chủ tâm dê hèn của y, định đào mỏ đấy, nên tôi không nói, y lại đây lèo nhèo hai lần : Vì tôi xét đã kỹ, những kẻ hèn như thế, mình gượng nhẹ mãi cũng vô-ích. Thì giờ đâu. Y thì y bắt chẹt tôi ở chỗ phải nhờ y mới bán được hàng. Tôi liền nói ngay vào mặt y tôi không cần. Tha hồ cho y phản. Rồi, tôi cấm y không được đến đây nữa. Commission sẽ cho người đưa lại cho y.

Kể một hơi, Bình nhấp một tí nước.

- Y tưởng y lung lạc được tôi ở chỗ ấy, nhưng y không biết, nếu tôi để cho đồng tiền nó xâm danh dự của tôi lôi đi, thì tôi đã để lâu rồi. Còn đâu đến lượt y.

Lan ngắt lời bạn :

- Thôi, thế đích rồi. Thế nào y cũng phản anh.

Nhưng lại tiếp ngay :

- Xong cần gì, tôi với anh thì tha hồ cho đời phản. Trước kia mỗi thằng có hai bàn tay còn chả sợ, huống hồ bây giờ mỗi đứa có những bốn bàn.

Rồi hăng tiết :

- Bốn bàn tay này cùng bám vào một việc, việc nào cũng phải thành.

Để bạn nói cho hả, Bình mới tiếp :

- Y không từng hiểu thế nào là danh dự nên y mới dám mở mồm dọa mình. À, nếu y biết cái thằng y định dọa, đã bị đời dọa chán mà vẫn thẳng thắn, trong sạch được đến ngày nay.

- Nhưng, chắc y vẫn trở lại hỏi cô Thảo như thường.

Bổng Bình thở dài :

- Việc ấy thì không cần... Có điều nghĩ đến anh...

Lan hất tay bạn :

- Anh điên à, không làm nữa thì thôi. Nghĩ gì về tôi, sợ tôi thiệt à ? Eh bien ! Tu deviens insensé maintenant.

- Không, tôi nghĩ là nghĩ giá anh..

Lan cướp lời :

- Giá tôi được lãi nhiều rồi, thì bây giờ có không làm nữa cũng không ân hận có phải không ?

Bình bật cười, nguây nguẩy :

- Để người ta nói đã nào, chưa chi đã...

Lan làm bộ nghiêm chỉnh :

- Ủ, cho nói, nhưng cấm nói về tiền nong.

- Giá anh cho phép tôi giới thiệu anh với cụ phán Thành.

Lan hiểu bạn muốn làm mối Thảo cho mình, cảm động, vỗ vỗ vào tay Bình :

- Cảm ơn anh, nhưng không thể được anh ạ.

Bình phác một cử chỉ để tỏ rằng bạn cứ tin ở mình :

- Sao lại không thể được. Tôi chỉ nói một tiếng là thể nào cụ phán cũng bằng lòng.

Và khoe luôn :

- Thảo đi với Liên lại đây, tôi vẫn nói chuyện anh. Nó quý anh lắm. Đã có một lần nó bảo «Trông anh nghiêm lắm». Nghĩa là nó khen anh đấy. Anh cứ bằng lòng đi, tôi quyết chỉ nói một câu là xong. Thảo được... anh thì chính tôi cũng yên tâm, Vì nó ngoan lắm.

Lan lắc đầu :

- Không, tôi nói không được là nói cảnh ngộ không cho phép.

Bình lay tay bạn :

- Thì anh thương tôi, nhận lời vậy. Nó cũng xứng đáng được anh yêu.

Lan vội vàng :

- Không, tôi biết, tôi cũng đã gặp cô ấy một lần ở đây. Tiếc vì mình không làm được đây thôi. Chứ người ấy là thần của mình rồi.

Bình lại rồi rít :

- Đấy anh xem, có phải nó ngoan không ? Ngoan cái thứ ngoan của những bậc vợ hiền, chứ không phải cái ngoan của cô bé con. Ai có phúc lấy được cô ấy, chắc xuất một đời sẽ... sung-sướng.

Bình hỏi rồn luôn :

- Thế sao anh không muốn là người có phúc ?

Tưởng chưa đủ nói về Thảo, Bình lại khoe những đức tính của nàng :

- Anh biết cho : khâu, và khéo nhất trần đời. Người ý tứ lắm. Thứ nhất lại hiền hậu lắm. Thôi thì đủ, đủ... đủ...

Lan ngắt bạn :

- Tôi đã biết. Anh nói ít, nhưng tôi hiểu nhiều hơn. Cảnh ngộ không cho phép, thì phải chịu.

Rồi tiếp luôn :

- Tôi đã đính hôn rồi.

Bình à một cái to, ngao ngán :

- Thế thì còn nói gì nữa. Tiếc thật. Anh đính hôn với ai ?

- Với một người hiện nay ở trên quê tôi. Con một nhà nho nghèo.

- Dạm hỏi từ bao giờ ?

- Chưa dạm hỏi, nhưng tôi đã định. Tháng sau tôi sẽ mời anh về đứng lên hỏi cho tôi. Vì tôi, anh đã rõ, có còn ai là thân thích đâu. Cụ đồ xưa là bạn thầy tôi, cô Quế năm nay hai mươi ba tuổi. Hỏi tôi từ già cụ, tôi đã xin cụ cho tôi lúc lập được thân sẽ xin về hỏi. Lúc đưa tôi ra bến đò, cụ còn vỗ vai tôi bảo : «Anh làm ăn, thỉnh thoảng viết thư về cho tôi, để cho lòng già được yên».

Lan ngừng lại, chàng nhìn ra ngoài bao-lan, ánh trăng khuya khiến chàng nhớ lại những đêm chàng thao thức ở cạnh cụ đồ trong một làng hẻo lánh trên sông Nhuệ.

Chàng nhớ lại những cái nhìn lén lút chàng và Quế trao cho nhau, trong lúc chàng ngồi hầu rượu cụ đồ, và Quế thị bụng thức ăn lên, má đỏ rực... vì vừa ở bếp ra... vì yêu..

Câu chuyện lại nồng nàn, sau khi đã cạn tách cà phê :

- Lúc này anh bảo vì công việc xa phòng bấp bênh, nên anh hoãn lễ cưới ?

Trầm ngâm, Bình đáp :

- Phải, tôi không muốn khi lấy Liên, nàng phải lo lắng..

Đến lượt Lan dực bạn :

- Không làm sà-phòng nữa thì thôi. Anh cứ cưới đi. Anh không cưới Liên, tháng hai sang năm, thì tôi cũng không về quê nữa đâu.

- Anh khác, tôi khác.

Lan dẫm chân đành đậpch :

- Ở anh quần rồi, khác cái gì. Tiền tôi là tiền anh, tiền anh là tiền tôi.

Bình vội cải chính ngay :

- Tôi nói khác là thế này. Chị Quế ở thôn quê đã quen cái đời mộc-mạc. Liên ở tỉnh lại là con nhà giàu, nhiều nhu cầu lắm. Tôi thú thực với anh, đến bây giờ tôi mới chắc cầm nắm được Liên cả mười phần.

- Anh nói lạ.

- Đúng thế đấy anh ạ, anh còn lạ gì, tuy nhiên Liên yêu tôi, nhưng yếu linh hồn lắm. Tôi phải mất bao nhiêu công phu huấn luyện nàng đấy. Bây giờ mới khá đấy...

Lan gật gù, thương hại bạn :

- Anh quả xứng đáng là thằng con trai hơn tôi. Anh gặp bao nhiêu trở lực vẫn qua được.

- Anh tinh, yêu thì gì chẳng làm được, chỉ sợ không yêu.

Lan xích lại cạnh Bình, nắm tay bạn :

- Anh Bình, anh đã rõ lòng tôi quý trọng anh là thế nào. Tôi xin anh cho tôi cái ơn cuối cùng. Tôi xin anh để cho tôi được chia những hân hoan với anh.

Và ngenh-ngào :

- Tôi chỉ xin anh một ơn cuối cùng thôi.

Bình lẳng-lặng nhìn bạn. Bốn con mắt nhìn nhau, trong một cái nhìn nó như rung chuyển tất cả sự vật.

- Anh cho tôi được cái ơn góp một chút vào hôn lễ của anh.

Rồi Lan lo-lắng đợi trả lời.

Bình co tay úp trên tay chàng. Nước mắt không biết từ đâu tràn xuống má,

Hai tháng sau, Bình nhận được thư của hãng A. C. I. gửi đến. Trước khi giờ đọc, chàng linh-cảm thấy một cái gì bất tường nằm trong.

Quả như chàng đoán. Hãng A. C. I. báo cho chàng biết bây giờ chàng giao hàng cho sở không được tốt như trước. Có hàng trăm nhà viết thư đến trách móc, và các tiệm không chịu lấy nữa.

Bình gấp thư bỏ túi, xuống tìm Lan.

Chưa kịp bắt tay nhau, Lan đã nói ngay :

- Hung-tin có phải không ?

Bình ngạc-nhiên về sự đoán trước của bạn :

- Sao anh biết ?

- Thần báo mộng.

Bình bật cười :

- Thần trái tim có phải không ?

Rồi lấy thư đưa cho Lan.

Lan xem xong, vỗ tay reo :

- Chúng ta đoán khá quá nhỉ ! Công nó phản đây mà. Nhưng...

Quay đầu chỉ vào trong xưởng :

- Có cần gì. Những hạng mắng sữa ấy... phản mình chỉ bản cái thân nó, mình có làm sao !

Và dặt tay Bình vào xưởng :

- Tôi biết trước sự đều giả của nó, nên đã đề phòng, lo liệu trước. Ngày mai, anh lên giả nhời phắt chủ hãng thôi, không làm hàng nữa. Vì vật-liệu hết rồi. Và nếu họ muốn lô-thôi, xin tăng giá bốn đồng một tá, không mua thì thôi. Tôi có đủ giấy-má cần cho anh, họ không làm gì nổi đâu. Rồi về đây, ta liệu thu hai sở làm một. Anh làm Giám đốc tôi làm Ủy viên. Ta xoay về phía này.

Rồi nhìn trời một cách kiêu hãnh :

- Cũng lại kiếm bạc nghìn như thường.

- Anh làm gì ?

- Thầu «sắc» của nhà binh. Làm những cái túi để lính đem ra trận ấy mà. Tôi tính rồi, có lỗi.

Chỉ đóng dây thùng :

- Mua dây «sắc» rồi đây, định lên báo tin anh biết. Mai vào trong tỉnh lĩnh vải về. Làm, làm, làm ! Lo gì !

Bình hỏi lại bạn :

- Anh tưởng có nên bảo phát hăng A.C.I ?

- Một lần cho xong đi. Ồm lâu tốn thuốc, mất thì giờ. Nó đã rạn thì cho nó vỡ. Không rồi tự nó, nó cũng vỡ.

* * *

- Thôi bây giờ cái tên hăng Xà phòng Ba-Lan bỏ đi. Ta đặt nó là Hăng Bình Lan. Tiền lãi hàng tháng để chi phí. Hăng có một cái vốn vạn rưỡi đồng.

Bình trố mắt :

- Anh làm gì có nhiều thế ?

- Lúc có vẫn phải có. Nguyên anh đã có hơn ba nghìn rồi cơ mà ?

- ???

- Tôi thu thập tiền nong các nơi được vạn hai.

Bình lại nhắc lại, vì chàng thấy có một cái gì khang khác :

- Anh làm gì có nhiều thế ?
- Vốn riêng đây.
- Không phải, anh vay mượn ai ?

Lan gạt tay bạn :

- Ô hay, anh này mới lạ, tiền của sở lại cứ bảo vay mượn. Chỉ gỡ thôi này. Hãng Bình-Lan chế xà-phòng, nhận thầu các việc. Nghĩa là hãng Bình-Lan làm đủ mọi việc. Ai mua gì cũng bán. Ai bán gì cũng mua. Sở có hai ông chủ.

Chỉ Bình ;

- Anh từng trải tháo vát hơn tôi, anh làm chủ nhất. Tôi làm Ủy-viên cho sở. Anh nội-trị, tôi ngoại-giao. Ngay ngày mai, sở sẽ gửi nhà băng một vạn hai để sẵn đây và sẽ do tên anh, vì anh là chủ. Còn ba nghìn kinh doanh vào việc thầu «sắc». Thế là ổn chứ gì ?

Bình không nghe Lan nói, chàng lạnh lùng nhìn Lan :

- Anh hy sinh một cách vô lý lắm.

Lan đưa tay suýt ngay :

- Lúc này không phải là lúc bàn cãi những chuyện con cà con kê. Còn làm việc chứ.

Rồi nghiêm-nghị đề định một thái độ :

- Đòi chúng ta thuộc về nhau, cái ấy quý hơn hết cả của cải ở trần gian, chúng ta có làm gì cho nhau, cũng chỉ là những cái phụ, không đáng kể !

Bình về nhà, Văn vội hỏi ngay :

- Anh đã gặp anh Lan chưa ạ ?

- Anh vừa ở dưới ấy xong.

- Thế thì thôi, em gặp anh Lan ở nhà «notaire» ra. Anh Lan bảo chiều sẽ lên đây.

Bình giật mình đánh thót, chàng đã nghĩ ra cái vụn bạc của Lan rồi. Lan bán nhà để lấy vốn buôn. Bình lắc đầu :

-Anh Lan ở «notaire» ra ? Có chắc không ?

- Chắc ạ.

Chàng đưa mũ cho Văn, bảo :

- Xà-phòng thôi không làm nữa. Thợ rồi cho xuống dưới sở, anh Lan làm cái khác.

Văn ngắc mặt hỏi :

- Sao lại thôi ạ ?

- Không làm nữa thì thôi. Anh Lan mở cho chúng ta một sở mới, sở trâu. Mai anh ấy đến, em sẽ rõ.

Chàng thắc mắc mãi về chỗ Lan bán nhà. Vì nhà ấy là di-tích cả một đời cần lao của bà cô. Đồng-hồ đã gõ mười một tiếng, Bình còn dậy mặc quần áo xuống Lan. Lan, lúc ấy đang xem sách. Thấy bạn xuống khuya thế, chàng hiểu ngay, nên vội hỏi :

Lại chú Văn nói chuyện gặp tôi ở «notaire» chứ gì ?

- Phải, sao anh không bảo trước cho tôi biết ?

Lan khôi hài :

- Để anh tậu à ?

Rồi vỗ vỗ vai Bình :

- Gớm, độ này anh khó tính lắm. Anh hay hạch-sách tôi lắm.

- Tôi tưởng không nên làm như thế !

- Vì là của bà cô tôi chứ gì ?

Bình không trả lời. Lan mở hộp thuốc :

- Nay hút một điếu cho định thần đã.

Bình rút điếu thuốc, rồi lại buông tay đánh thông. Cử chỉ ấy khiến Lan cười rộ lên :

- Ông hộ-pháp mà dỗi thì đến thánh cũng phải buồn cười. Sao không mếu đi có được không ?

Bình vẫn không đáp, mặt nặng chịch. Lan châm diêm cho Bình :

- Khói thuốc sẽ làm anh tỉnh táo và sẽ đưa anh về lẽ phải.

Bình cúi lấy lửa, rồi thổi đánh phào :

- Nói với anh, lắm lúc bực mình.

Lan cười :

- Thì tôi đã bảo khi lòng đã cho nhau được, cái gì đến nữa cũng không bằng hạt bụi.

- Nhưng có cái nó to hơn núi Thái-Son.

Lan át ngay :

- Lại sắp vịn cơ di tích của người đã khuất chứ gì ?

Bình chặc lưỡi :

- Ấy chính đây.

Lan tủm tỉm :

- Di-tích ở trong lòng mình, ở ngay trong cái hình trái tim. Nó ở đâu cái mớ gạch chết ấy.

Rồi phá ngang :

- Thôi, không nói các chuyện ấy nữa. Mai sở khai trương là thôi đấy. Chuyện cũ bỏ ráo. Thầu «sắc», có tiền, sang năm lấy mỗi thằng cô vợ, thế là yên. Cũng là đại đẳng-khoa, tiểu đẳng-khoa, chứ sao ?

* * *

Một tháng sau, ba nghìn cái «sắc» đã làm xong. Nhìn đồng vải cao ngất giời trong xưởng, Bình sung-sướng bảo Lan :

- Anh xem, tôi có đáng sở tư cử phẩm cho không ? Gọi cái nào cũng lắc đầu, tôi xoay tròn cắt lấy.

Rồi giơ tay cho bạn xem cái trai dây cồm cộp :

- Cắt hơn trăm cái một ngày. Pha phách đủ cả. Chẳng thiếu hụt đi đâu. Lúc bấy giờ các cậu mới xô vào xin

làm vậy. Mai giao lên. Nhà Bình lại không khen rồi-rít à ! Đẹp hơn mọi nhà, khuy đồng lại sáng hơn. Thùng mịn hơn.

Lan làm bộ khoanh tay như ông chủ, đợi Bình nói xong, chàng cười bảo :

- Tốt, tốt, sở sẽ tăng lương cho. Bon coupeur !

Bình cúi đầu như các tên bồi khách-sạn trong phim chiếu bóng, chào các công-tước :

- Merci Directeur.

Lan bật cười :

- Délégué chứ ?

Chuyến «sắc» ấy giao xong, Lan nhận luôn được bảy tám chuyến nữa.

Hãng Bình Lan, thợ thuyền ra vào tấp nập, mười lăm cái máy khâu kêu sa sả suốt ngày.

Đến chuyến cuối cùng, Bình tính sổ được lãi hơn hai nghìn. Chàng năn nỉ với Lan :

- Cô ấy để cho cái nhà, anh thương tôi, bán đi làm vốn. Bây giờ có tiền đây. Anh cho phép tôi đề nghị

thế này : «Bỏ ra bốn nghìn bạc cúng làng xây trường hương-học». Anh đã thương tôi đủ rồi. Lần này nếu anh từ-chối những lời yêu-cầu của tôi, tôi nhất quyết sẽ bỏ đi, không ở với anh nữa.

Lan biết không có chỗ rút lui, bèn vui vẻ nhận lời. Nhưng xin khất đến tháng hai sẽ về quê lo liệu các việc luôn thể.

- Giêng, hai sang năm, chúng ta đều thành hôn cả, ta cúng tiền cho làng, độ tháng tư tháng năm, ta kéo về dự lễ khánh thành, có phải sung sướng không ? Bây giờ công việc còn chưa đâu vào đâu. Bỏ đi thế nào được.

Rồi gật gù :

- Anh nghĩ thế cũng phải.

Và gõ tay xuống bàn, hừ một tiếng dài :

- Sang năm đây, sang năm, năm đại vui mừng của chúng ta đây.

Bình sung-sướng ném cho bạn một cái nhìn cảm ơn :

- Có thể chứ, anh cứ ăn hiếp tôi mãi thế nào được. Hoi định làm cái gì, là cứ át đi.

Lan cười hoan hỉ :

- Vâng, chịu thầy rồi.

- Chả chịu cũng chả được. Lần sau, tôi yêu cầu điều gì, anh không nghe, tôi cứ bỏ đi Hương-Cảng, Tân-Gia Ba búng.

Lan xoay tí ngón tay, vùng ra cả nhà :

- Đừng tưởng có chỗ dọa đâu. Anh đi, tôi không biết bán hết cơ nghiệp đóng một cái thuyền to, thả ra bể, theo náu tàu anh lại à ?

* * *

Lan vút xe đạp ở sân, gọi một tên người nhà :

- Mày chạy ngay sang bên ông chủ, mời ông sang ngay.

Bình ở cách Lan có mấy nhà, căn nhà Lan thuê cho Bình từ lúc làm việc chung với nhau.

Bình chạy vội sang, vội vàng hỏi :

- Gì thế anh ? Thấy nó sang gọi, trông mặt nó khẩn cấp, giật mình.

Lại như những lúc đắc ý, Lan dặt tay chàng lên bàn giấy :

- Lại có việc rồi. Kể chúng ta cũng may thật. Nhà Binh lại cho thầu cả thóc.

- Thầu thóc ?

Lan vỗ tay :

- Thế mới khoái chứ ? Tôi ký «giao kèo» rồi.

- Ký rồi ? Phải giao bao nhiêu ?

- Lần đầu tiên bốn mươi tấn.

- Đào đâu ra được, anh ?

- Bôn phận mình, hạn giao sau một tháng cơ mà.

Rồi nói như khuyến khích bạn :

- Cố đi anh ạ ! Làm cho có vài bốn vạn, ta tổ-chức gia đình. Tôi vì luôn trực tiếp với Nhà Binh, nên phải có mặt ở đây, không đi được. Anh chịu khó cáng đáng việc này vậy.

Bình ồ một cái, khiến Lan giật mình :

Anh coi tôi ra cái gì ! Người xông-pha, nay được xông-pha, thích mê tôi đi, lại còn khuyến-khích gì nữa.

Lan lấy mùi xoa lau mồ-hôi :

- Giao được bốn mươi tấn, cũng kiếm nổi nghìn bạc đấy anh ạ.

- May ra...

Lan mở ngăn kéo, xếp các giấy má :

- Thôi, thế mai anh khởi hành nhé !

- Mua được rồi, làm thế nào tải về ?

- Ấy, tôi lại xin Nhà Bình cấp giấy ra xin sở Hỏa xa xin toa cho chóng chứ. Anh mua được ở vùng nào, lúc ấy đánh giầy thép về cho tôi, tôi sẽ xin toa gửi lên.

Bình lấy những giấy-má cần, cho vào cặp :

- Để sẵn kéo mai đi quên.

Rồi gẩy gẩy tàn thuốc :

- Anh tin tôi mua bán linh-lợi lắm. Có lẽ tôi sẽ đi về miền Vĩnh Yên. Có người bạn chủ đồn điền trên ấy, may ra anh ta bán được cho mình ít nào chẳng. Điều đình mua được ở một đồn điền thì hay. Mua nhạt, mất

nhieu tạp phí lắm.

Lan cười :

- Những việc mua bán ấy, anh còn sành bằng trăm tôi. Không có anh, tôi chả dám ký giao kèo. Anh cứ đi, nhận được giấy thép tôi xin toa, rồi đem bao lên.

- Mua bao trước đi thì vừa.

- Không phải mua, tôi mượn Nhà Binh cũng được.

Sáng hôm sau, đưa Bình ra ga đi Vĩnh Yên, lúc tàu chuyển bánh, Lan nói đùa :

- Chị Liên có xuống chơi, tôi bảo anh đi Tân thế giới rồi.

* * *

Một tuần sau, Lan nhận được điện-tin ở Phúc Yên gửi về :

«Lên ngay chiều nay, tôi đợi chuyển tàu sáu giờ tối ở cửa ga. Bạn không thể nào về được».

Lan vừa bước chân xuống ga, đang ngơ ngác tìm Bình, thì một tiếng đàn bà ghé vào tai :

- Lạ anh ạ.

Lan quay lại, thấy Liên và Bình, mừng rỡ :

- Chị lên bao giờ ?

Rồi chỉ bạn :

- Gớm nhé, không cho người ta biết để người ta đi ngoạn cảnh với nhé !

Bình chỉ cái ô-tô để ngoài ga :

- Liên lên lúc năm giờ đấy chứ. Tôi sợ lúc anh về, không có tàu, phải bảo Liên thuê xe lên, để chốc nữa anh về đấy mà.

Ra khỏi ga, Lan nói ngay :

- Ta hãy tìm hiệu nào, ăn tạm cái gì vậy.

Bình hoa tay :

- Ấy chết, sao lại tìm hiệu ? Đi thẳng xe về ấp, ông chủ ấp đã cho làm cơm thết chúng mình rồi cơ mà.

Người sếp phơ thấy chàng đi thủng-thỉnh lại, vội lên xe. Chàng giơ tay ra hiệu bảo thôi. Rồi dắt Lan đi thủng thỉnh về dãy nhà gạch :

- Cả em Liên nữa, ra đây đã. Xem cái lâu đài của chúng ta đây.

Đến trước một đồng cao ngất những bao thóc nằm trồng lên nhau, Bình dừng lại :

- Đây, thóc đã đóng vào bao cả rồi, không phải mượn của Nhà Binh nữa, chỉ việc xin toa tải về thôi.

Rồi cười, phân vua :

- Liên lên trước anh hai giờ, tôi cũng chưa đưa lại. Giám-đốc rồi phải đến Ủy viên thứ bát mới đến cô thư ký chứ.

Liên khúc khích cười.

Rồi Bình vẫy xe lại.

Ngồi đầu đày, chàng đưa thuốc cho bạn, rồi hỏi :

- Sở vẫn không có việc gì lạ chứ ?

- Không, chỉ có cái lạ là một người đàn ông lại nhớ một người đàn ông đến sôi ruột lên.

- Gần Hà-nội, vẫn không thể rút ra về được vì xuất ngày trông cho họ đổ vào bao. Mãi sâm-sâm tới mới nghỉ. Cũng nhớ chết đày, nhưng nhớ cũng đành, giá có bò về được cũng không dám. Đàn ông bịn rịn như đàn bà thế nào được !

Rồi quay hỏi Liên :

- Phải không, thưa bà ?

Liên lại khúc khích cười. Lan nổi điều thuốc lấy lửa :

- Thế nào ? Nói qua cho nghe một tí nào ? Đi những đâu, hay lên đây ngay ?

- Lên Vĩnh-Yên, Thọ nó bán rồi, lại phải về Xuân-Đào vì có người mách. Bà chủ ấp ở Xuân-Đào không có, lại mách về Cẩm-Giàng. Cẩm-Giàng không có, người ta mách, lại về đây. Ở đây xe bò xe ra tiện lắm. Mua bán cũng dễ, ông chủ ấp ở đây bảo nếu cần mua nhiều, ông bán hết của ông, rồi sẽ giới thiệu vào đồn điền em rể ông ở Bái-Thượng thì tha hồ.

Cơm nước xong, xe lại đưa cả ba người ra. Lúc xe sắp chạy, Bình bảo bạn :

- Anh đưa Liên về nhà hộ tôi, và mai bảo Văn nó lên đây. Anh vẽ đường cho nó đi, thằng ấy nó bỡ ngỡ lắm. Phải có một người nữa mới được. Hôm nào có toa, anh cùng lên với tôi nhé.

* * *

Suốt hơn tháng giời, Bình đi lòng thóc khắp các vùng. Người chàng bây giờ đen sạm lại.

Chuyến thóc giao cuối cùng hôm nay nữa là hết. Nhà Bình thôi không mua nữa.

Tính ra ba chuyến thóc đem lại cho họ hơn hai nghìn bạc lãi. Họ đã kiếm được trong ba tháng hơn bốn nghìn đồng.

Hết các việc thâu, sở lại vắng tanh, mười người thợ thừa thớt ra vào, với vài chục hòm xà phòng xếp lộn thõm một góc xưởng.

Nghỉ ngơi hơn một tháng, họ đã thấy trống trải. Họ sinh ra là để làm việc, để mưu tính, để sóc vác. Nhân rồi, máu trong cơ thể họ như muốn rào ra. Họ sục sạo mọi nơi, cốt ý kiếm việc làm cho sức thừa có chỗ tiêu-dụng. Họ là giống nhiều sinh lực, không thể ngồi ăn rồi lại nhìn nhau.

Nhiều lúc, Bình định đi đây đi đó xem có chỗ nào gọi thâu, song Lan đều ngăn :

- Thì hãy nghỉ đã nào. Đi đâu mà vội ! Có nghỉ mới có sức mà làm.

Bình chỉ uể oải đáp :

- Ngồi rồi, chán lắm anh ạ.

- Rồi thì ta luyện cờ.

Bình vội vàng lắc đầu :

- Chịu, chịu ! Đánh cò để nghĩ vỡ đầu ra à ?

Lan phác phác tay ra không khí, lăm bằm :

- Cái thế «Lão mã hồi hương», con mã anh đi thế nào ấy nhỉ ?

Bình xua xua tay :

- Ôi, cái anh này, cò với quạt, thôi xin anh. Con ngựa thật trong đời của chúng ta nó chạy lại chẳng nhiều nước lợi hại bằng trăm con ngựa gỗ trong bàn cờ ấy à ?

Lan khề khà :

- À, thì trượng-phu lúc gặp thời tung hoành bốn bể, lúc chưa gặp thời về nhà hái rau phong, rau phỉ vui với bàn cờ, nậm rượu, cũng được chứ sao !

Bình cười một nụ cười nó ngậm bảo :

«Anh chỉ giỏi chống-chế».

- Vâng, lại lo chả có lúc trượng phu suốt đời ăn rau à ?

Lan đang đánh máy lá thư gửi cho một hãng buôn nước hoa, thì Bình về. Chàng nhảy lên từ ngoài sân :

- Lại bắt đầu làm việc đi thôi !

Lan ngừng tay :

- Gì thế anh ?

Bình ưỡn ngực, nhại Lan lúc trước :

- Il y a du travail !

Lan biết Bình nhạo mình, cười :

- Lại tìm được cái gì mới hử ?

Mở cặp, Bình lấy tờ giấy đưa cho bạn ;

- Anh Phong ở Haiphong vừa mách tôi sở anh có gần trăm thùng dầu thông. Ta xuống mua ngay, anh ạ.

Lan hát hàm với một câu hỏi :

- Nhưng phải tìm chỗ tiêu thụ đã chứ ?

- Cái đó về phần anh.

- Về phần tôi, thì cũng phải tìm chứ.

Bình bí mật một cách hờ hênh :

- Tìm được chỗ tiêu-thụ, người ta bán mất rồi.
- Thế thì làm thế nào ?
- Buôn bán phải liều, cứ mua để đẩy, ai cần thì bán.

Nghĩ nghĩ một lát, Lan gõ gõ tay xuống bàn :

- Hãy xem cho cẩn thận, dầu thông cũng hơi khó bán, không dễ như mọi thứ.

Bình hoa tay :

- À vaincre sans périls, on triomphe sans gloire.

Lan cũng bốc lòng :

- Thì làm, anh nói thế mà phải. Cứ mua, ai cần, ta sẽ bán lại. Buôn bán chỉ những cái thiên hạ bỏ, mình mới kiếm to.

Quay hỏi Bình :

- Bao giờ đi ?

Bình tùm-tỉm :

- Mai đi chuyến ô-tô ray sớm.
- Mua độ bao nhiêu thùng ?

- Mua cả, một trăm bảy thùng.

Lan chậm rãi :

- Thế thì chiều mai mới đi được, còn phải ra Băng lấy tiền.

Bình chỉ cái cặp

- Tôi lấy lúc này rồi, vì biết mai phải đi sớm.

- Thế thì mai đi.

Thấy bạn «ngoan ngoãn» một cách đáng thương, Bình phá lên cười.

Lan ngo ngác.

Bình nín lấy vai bạn, lắc lắc :

- Đùa đấy, tôi tìm được chỗ bán rồi. Dem về là giao cho họ ngay.

Lan tiu nghỉu, trách :

- Thế mà làm người ta từ nãy đến giờ nghi nghi hoặc hoặc, chả nhẽ anh lại liều thế. Xưa nay là cẩn thận đệ nhất cơ mà !

- Nói thế chứ, không tìm được chỗ tiêu-thụ, ai dại gì mua.

- Bán cho ai ?

- Cho lão chủ mỏ ở phố Đồng Khánh.

Bình và Lan xuống Haiphong sáng hôm sau. Giá cả xong rồi, Bình bảo Lan :

- Anh ra ngay ga, xin toa, nhớ xin toa đen «double» thì mới đủ đấy nhé ! Nói với họ cho ngay mình thì hay. Mai đã có thể về đến Hanoi rồi.

Ngay chiều hôm ấy, đã được toa.

Sáu cái cam không, xe hơn trăm thùng dầu thông ra ga. Chỉ hơn ba giờ đồng hồ, hàng đã nằm một cách gọn ghẽ trong toa tàu. Trông coi xong, Bình và Lan lại về ngay Hanoi. Hôm sau, có giấy nhà ga bảo hãng Bình Lan ra dỡ hàng.

Đưa tờ giấy cho bạn, Bình kèm theo một nụ cười :

- Con bò vàng của chúng ta đã nằm ở ga rồi, anh ạ.

Lan hất đầu, hỏi :

- Dỡ về đây, hay lại thảng phố Đồng Khánh ?

- Tùy anh, nhưng đỡ về đây làm gì ?
- Ừ thì để giao ngay cho họ.
- Nhưng để tôi lại báo tin cho ông ta biết.
- Cái đó đã hẳn.

Bình toan đi ngay, nhưng Lan ngăn :

- Thì chiều đi đã làm sao ? Đi bây giờ cũng không giao ngay hôm nay được cơ mà !
- Phải, buổi chiều lại chắc ông ta không đi vắng. Cứ đến vào giờ ăn cơm là đúng

Chiều hôm ấy, Bình đến Đồng-Khánh, người bồi bảo chủ y đi Chapa đón gia-quyển mấy hôm mới về.

Hai hôm sau, họ nhận được điện tín của người chủ mỏ. Ông ta hẹn một tháng nữa mới về được, vì vợ ốm, phải ở lại trông nom. Đưa tờ điện tín cho bạn, Bình nhăn nhó khó chịu :

- Đến bực, làm việc cứ phải chòng vòng...

Lan nheo mắt, chậm rãi, chữa sự bực bõ của Bình :

- Thì đã làm sao, để nó đấy, lúc nào giao chẳng được. Vội gì !...

Chắc lưới, Bình buông thông :

- Đã đành, nhưng... cũng bực...

Phá không-khí bằng một chuỗi cười, Lan ngật nghẻo:

- Góm, sắp làm chú rể mà đã khó tính thế !

Rồi giơ tay như dọa :

- Nay liệu... không tôi mách Liên cho đấy..

Bình dụi mắt :

- Cứ phải đợi thế này là tôi khổ lắm !

Rồi nhún vai :

- Sao mãi không ồm ? Nhè lúc mình giao hàng..

Làm bộ như người van lơn, Lan khúm núm :

- Xin ngài đại xá cho...

Bật cười, Bình ngồi xuống ghế, nói chữa :

- Khổ lắm, tính tôi thế, hể công việc cứ phải lằng đằng, chờ chiếc, là tôi chỉ muốn hét lên...

Lan, vẫn giọng van lơn :

- Ngài đại xá cho, chúng tôi không muốn chi thế.

Sự «phá hoǎng» của Lan khiến Bình nhận thấy chỗ vô lý của mình. Chàng nói để xin lỗi một cách gián tiếp:

- Lắm lúc biết làm việc phải có những trắc trở, mà cũng không tài nào nhin được. Thành thử nhiều khi phát ngượng...

Lan đón ngay bằng một cái nhìn nó có cái đức để người ta khỏi thắc mắc về sự đã «chót nhõ».

- Chỉ người thiết-tha đến công-việc mới chăm chút đến nó từng giây phút, chậm một tí, ai chịu được.

Rồi tiếp luôn để đưa câu chuyện về phía thực hành :

- Thôi, thế ta cứ bốc hàng về nhà, lúc nào họ cần, ta giao.

Chỉ về một phía cuối sân :

- Cho nó xếp vào góc kia, tha hồ... Càng to xưởng... Càng có bề thế...

Bình, lúc này đã hết bực bõ, chàng dóng hai tay ngang mặt, áng chừng chiều dài cần cho trăm thùng dầu, lâm-bâm :

- Ba thùng một thước, mười thước ba mươi... là đi hơn ba mươi thước...

Rồi chàng đứng dậy, lấy bước chân làm cỡ thước, đi từ tường ra chỗ để máy cái khuôn xà phòng :

- Ra đến đây...

Và tạt tay về phía cuối :

- Chạy đến kia... Lại ùn nhà...

Lan cười :

- Đã bảo càng có bề thế mà lại.

Vốn rõ bạn không bao giờ xây bề thế trên những cái vỏ, Bình hiểu chỗ muốn xuê-xoa của bạn, trách một câu để rồi cùng cười với bạn nụ cười ý nhị của riêng những kẻ thương nhau :

- Hễ cứ thương tôi, là y như anh tìm ra đủ mọi lý để bảo vệ những lý của tôi. Tôi có hư... Liên nó bắt đền anh đấy...

* * *

Tai-họa ! Mày tàn ác như những tiếng động làm tỉnh mộng của những kẻ đang say sưa bên một mỹ nhân,

đang vênh vang trên một lâu đài. Mày đã chọn những phút rất đẹp, rất rực rỡ, để gieo trái phá của mày. Mày đến đâu là ở đấy có tan-hoang, có oan trái. Không một đồng gạch nhỏ, không một bức tường nào, còn nguyên vẹn hình thù khi mày lướt cái chân độc hại qua. Tai-họa! Mày là một thứ gì ghê khiếp hơn chết chóc, bất nhân hơn những chuyến đò đầy.

Xưởng Bình-Lan phát hỏa vào lúc một giờ đêm. Hơn trăm thùng đều tự làm ma nó trong ngọn lửa cao ngất trời.

Kết-quả những ngày làm việc trần lực của Bình, của Lan, chỉ mấy giờ đồng hồ bị hỏa-táng.

Đứng trước đồng củi, đồng gỗ, đóng thùng sắt tây xám-xịt, đen trụi, họ ngao ngán nhìn nhau. Nhìn cái thây chết tai-họa vừa mới quăng ra trước mắt họ.

Lan, như bị một sức mạnh nào sai khiến, từ từ nâng tay chàng lên vai Bình, lúc ấy đang mím chặt môi, nhin thờ :

- Thôi ! đi uống cái gì đã, cháy cổ rồi !

Không nhúc nhích. Bình khẽ đưa mắt về phía bạn, rồi thở dài. Và như cái bánh xe trục lổng, chàng víu tay Lan, đi theo đà chân bạn.

Bốn con mắt lơ lơ rơi vào nhau một cách mỗi một. Bình nâng cốc nước, rồi dẫn mạnh xuống, trào cả ra bàn. Một đường gân nổi hẳn lên từ trán xuống gần sống mũi. Nghiến chặt hai hàm răng, chàng thở một cái làm bay mấy con ruồi trên vành cốc :

- Ác thật !

Rồi tia lửa ở mắt loé ra, chàng quặm-quặm, đập tay xuống bàn :

- Giết người !

Và nắm chặt cổ chai nước chanh di mạnh :

- Lại có thể thế này !

Nhìn bạn một cái nhìn thăm thăm như võ lá mía mũi, Lan khà khà như người đã bén hơi men, chàng gật gật :

- Lửa đã cướp hết mồ hôi của chúng ta, cướp hết...

Uống một hơi, chàng rút mùi-soa lau mặt, hai bên mép căng ra bởi hân-học :

Không ngờ, rủi đến thế !

Rồi họ yên-lặng nhìn nhau, nhìn những cái nhìn sôi bỏng và nặng nề.

Thốt nhiên Lan chồm lên, giật giật khuỷu tay Bình :

- Mặc, không cần, tai họa đã đến thử thách chúng ta, chúng ta cần phải cười trên nó, mặc... mặc, không cần !

Bình nhếch một nụ cười héo hắt :

- Nhưng...

Lan hóp mặt, đuôi mắt chên hấn :

- Không có nhưng... Chỉ có những quyết định gang-thép để chọi với thử thách.

Vênh mặt, chàng chĩa vào Bình, dần từng tiếng :

- Chúng ta có thể mất hết, lửa có thể đốt của cải của chúng ta, nhưng không đốt nổi cái chí nó nằm trong trường thành này.

Nói đoạn, chàng chỉ vào ngực bạn, rồi chỉ vào ngực mình, rồi tiếp :

- Và nó không đốt được lòng thương yêu nhau của chúng ta.

Một ánh lửa ngùn ngụt bốc trên mặt, Lan cười một cái cười ngạo-ngheĩ :

-

- Chúng ta còn hai bàn tay, thì hai bàn tay ấy sẽ còn đem lại cho chúng ta đủ.

Bình ngược mắt nhìn Lan, đầy thắc mắc :

- Nhưng..

Lan dãi hai vòng tay rấn-rỏi :

- Ô... nhưng cái gì ?

Bình ảm đạm

- Nhưng còn tiền cúng vào trường của bà cô, còn việc cô Quế, cụ Đồ.

Lan rầu rầu nhưng chấn tĩnh ngay :

- Anh chả vẫn thường bảo tôi : «Hai bàn tay còn thì mọi sự đều còn» là gì.

TỪ SÁCH « ĐỜI MỚI »

GIÁO-DỤC và KHẢO-CỨU

Thái-Phi	
Một nền giáo-dục Việt-Nam mới	1.20
Muốn học giỏi	1.00
Dũng-Kim	
Phụ-nữ với gia-đình	2.00
Đào-vân-Khang	
Thanh-niên khỏe	1.00
Viên-Đình	
Phụ-nữ với hôn-nhân	1.50
Ngô quang Cầu	
Luyện về tiếng Nam	0.70
Lan-Khai	
Cái đẹp với nghệ-thuật	1.00
Kiều Thanh Quế	
Cuộc tiến hóa văn-học Việt-Nam	2.20
Vũ-trọng Cao	
Người Chiến-Quốc	2.00
Lê-Thanh	
Nhà văn Việt-Nam đang in)	
Sở-Bào	
Danh-nhân Việt-Nam (đang in)	
Hà-nội cũ	
THUYỆN HỌC-SINH	
mỗi tập từ 0p15 đến 0.30.	

TIỂU-THUYẾT

Lê-vân-Trương	
Đầu học đầu xanh	1.00
Kể đến sau I, II	3.00
Người mẹ tội lỗi I, II	3.20
Giọt nước mắt đầu tiên	1.00
Người đàn-bà...	0.90
Lỡ một kiếp người	1.50
Thằng con trai	2.00
Phút giao-cảm (đang in)	
Ba ngày luân-tục	—
Những mái nhà ấm	—
Dây oan	
Nguyễn-Công-Hoan	
Thanh-đạm	4.50
Phan trần Chúc	
Giọt máu son cũng	1.20
Thái-vi-Lang	
Sóng gió Đồng-Châu	2.00
Bùi-quán-Như	
Biết-thơ Triệu-Hưng	1.00
Phạm-ngọc-Khoé	
Lỗi thời	0.80
« Giao-Chi »	
Đời cao giầy	0.45
Đức thư tuyết-mệnh	0.45
Phạm-cao-Công	
Bọn người và vọng (đang in)	

Theo từ và nhãn-phẩm gửi cho :

Nhà xuất-bản ĐỜI MỚI — 62, Hàng Cót, HANOI